

«ԴԱՇՏԵՆԵՐԳՈ» ՍՊԸ

ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԳԻ ԹԱԼԻՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ

ԴԱՇՏԱԴԵՄ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐՈՄ

110ԿՎ ԼԱՐՄԱՆ ՕԴԱՅԻՆ ԳԾԻ ՈՒՂԵԳԾԻ

ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅԱՆ

ՇՄԱԳ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

լրամշակված

«Դաշտեներգո» ՍՊԸ տնօրեն

Վարդան Բաթիկյան

Բովանդակություն

1. Ընդհանուր տեղեկություն	4
2. Հավելվածներ	4
3. Օգտագործվող հապավումները	4
4. Գնահատման հաշվետվության կազմման իրավական հիմքերը	5
5. Նախատեսվող գործունեության ՇՄՍԳ և փորձաքննական գործընթացների վերաբերյալ	8
6. Գնահատման հաշվետվության մշակման հիմքերը	9
7. Նախատեսվող գործունեության վայրը, իրականացման նպատակը	10
8. Նախագծային փաստաթղթով նախատեսվող գործունեության տարածքի, այդ թվում՝ շրջակա միջավայրի, բնական պայմանների, ռեսուրսների նկարագիրը	10
8.1 Նախատեսվող գործունեության ենթակա տարածքի նկարագիրը	10
8.2 Շրջակա միջավայրի համառոտ նկարագիրը	18
8.2.1 Աշխարհագրական դիրքը, ռելիեֆ	18
8.2.2 Սելսմիկա և երկրաբանություն	19
8.2.3 Կլիմա և օդային ավազան	20
8.2.4 Հողային ռեսուրսներ	25
8.2.5 Ջրային ռեսուրսներ	27
8.2.6 Կենսաբազմազանություն	29
8.2.7 Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ	32
8.2.8 Պատմամշակութային հուշարձաններ	33
8.2.9 Բնության հուշարձաններ	38
8.2.10 Սոցիալ-տնտեսական	40
9. Նախատեսվող գործունեության բնութագիրը, տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումները, օգտագործվող բնական ռեսուրսներ և նյութեր, (շինարարության շահագործման, փակման փուլեր)	43
9.1 Շահագործման փուլ	44
9.2 Շինարարության փուլ	46
9.3 Նախատեսվող գործունեության իրականացման ժամանակացույցը	47
9.4. Օգտագործվող բնառեսուրսներ և նյութեր	50
10. Շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները և ռիսկերը (շինարարության և շահագործման փուլ)	51
10.1 Օդային ավազան	52
10.2 Ջրային ռեսուրսներ	53
10.3 Հողային ռեսուրսներ	53
10.4 Կենսաբազմազանություն	54
10.5 Թափոններ	54
10.6 Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ	56
10.7 Էկոլոգիապես զգայուն տարածքներ	57

10.8 Արտակարգ իրավիճակներ.....	57
10.9 Աղմուկ և թրթռում.	57
10.10 Մարդու առողջության վրա հնարավոր ազդեցությունները, գործոնները, ռիսկերը. /Աշխատանքի կազմակերպում և անվտանգություն/	58
10.11 Սոցիալական ազդեցություն.	59
10.12. Լանդշաֆտ. Բարեկարգում.	61
11. Շրջակա միջավայրի, մարդու առողջության վրա վնասակար ազդեցության բացառմանը, նվազեցմանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումները (Բնապահպանական կառավարման պլան)	61
11.1 Օդային ավազան.....	61
11.2 Հողային ռեսուրսներ.	62
11.3 Ջրային ռեսուրսներ.....	63
11.4 Կենսաբազմազանություն.	63
11.5 Թափոններ	64
11.6 Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ.	64
11.7 Աղմուկ և թրթռում.	65
11.8 Արտակարգ իրավիճակներ.....	66
11.9 Մարդու առողջություն, աշխատանքի կազմակերպում և անվտանգություն. Շինարարության փուլ:	67
11.10 Սոցիալական գործոններ	68
11.11 Բարեկարգում և Լանդշաֆտ.	69
12. Նախատեսվող գործունեության ազդեցության մշտադիտարկման ծրագիրը.....	70
(Մոնիթորինգ).	70
13 Բնապահպանական կառավարման պլան	71
14. Մոնիթորինգի (մշտադիտարկում) պլան (շինարարության և շահագործման փուլեր)	89
15. Հանրային քննարկումներ.....	94
16.Բողոքների ընթացակարգ	94
17. Նախատեսվող գործունեության իրականացման նպատակահարմարությունը, հաստատված հիմնադրությային փաստաթղթերին նախատեսվող գործունեության համապատասխանության հիմնավորումները.	95
18. Փակման և հետփակման փուլեր.....	96
Գրականություն.....	96

1. Ընդհանուր տեղեկություն

Հաշվետվություն	Արագածոտնի մարզի Թալին համայնքի Դաշտադեմ բնակավայրում 110ԿՎ լարման օդային գծի ուղեգծի կառուցման նախագծային փոփոխության:
Ձեռնարկող	«Դաշտէներգո» ՍՊԸ
Ձեռնարկողի իրավաբանական հասցեն	Երևան: Արաբկիր 0012 Կոմիտաս փ./Շ/15/7
Ձեռնարկողի փաստացի գործունեության հասցեն՝	Արագածոտնի մարզի Թալին համայնքի Դաշտադեմ բնակավայր:
Հաշվետվության նախագծող	«Նովալ» ՍՊԸ
Հաշվետվություն մշակող ընկերության հասցե, հեռախոս, էլեկտրոնային փոստ	Ք. Երևան, Իսահակյան 18 (093)39-77-60 Noval LLC noval.llc.noval@gmail.com

2. Հավելվածներ

Հավելված 1. պետական ռեգիստրը,

Հավելված 2. Էլեկտրաէներգիայի արտադրության լիցենզիան:

Հավելված 3 «ՀԷՑ» ՓԲԸ-ի տեխնիկական պայմանները;

Հավելված 4. Օդային գծի ուղեգծի՝ WGS կոորդինատները;

Հավելված 5. Գազալրոմի համաձայնությունը ուղեգծի վերաբերյալ:

Հավելված 6. Մշակույթի եզրակացությունը

Հավելված 7. Համայնքի ավագանու որոշում, ծանուցում:

Հավելված 8. Հանրային քննարկման արձանագրություն, մասնակիցների ցանկ,
լուսանկարներ:

Հավելված 9. Մթնոլորտային օդի հաշվարկներ,

Հավելված 10. ՀՀ տարածքային կառավարման ենթակառուցվածքների նախարարության
գրությունը,

Հավելված 11. Վճարման անդորրագիրը:

3. Օգտագործվող հապավումները

ՇՄԱԳ՝ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
գնահատում

ՕԳ՝ օդային գիծ

ՀԷՑ՝ Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր

Վտ՝ Վատտ

ՖՎ՝ ֆոտովոլտային

ՍՊԸ՝ սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություն

կՎտ՝ կիլովատտ

ՄՎՏ՝ մեգավատտ

4. Գնահատման հաշվետվության կազմման իրավական հիմքերը

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման եվ փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք (2014) հունիսի 21-ի ՀՕ- 110-Ն Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին (Փոփոխությունները 2023 թվականի մայիսի 3)

Օրենք: Օրենքը կարգավորում է նախատեսվող գործունեության իրականացման ընթացակարգը՝ դիտարկելով շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատումների, անդրսահմանային և շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության պետական փորձաքննության ոլորտի հասարակական հարաբերությունները: Ներառում է նախատեսվող գործունեության 2 կատեգորիա՝ «Ա», «Բ», ըստ շրջակա միջավայրի վրա նվազող ազդեցության աստիճանի: Համաձայն օրենքի իրականացվում է նախատեսվող գործունեության փորձաքննություն, որից հետո տրվում է եզրակացություն:

«Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին» ՀՀ օրենք («Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին» ՀՀ օրենք ՀՕ-121-Ն (ընդունված 1994թ. և լրամշակված 2022թ.)- կարգավորում է մթնոլորտային օդի պահպանության իրավական և կազմակերպական հիմքերը՝ ուղղված մթնոլորտային օդի որակի պահպանությանը, ինչպես նաև մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի համար բարենպաստ մթնոլորտային օդի որակի ապահովման նպատակով՝ մթնոլորտային օդի պահպանության բնագավառում հասարակական հարաբերությունները:

«Պատմության եվ մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության եվ օգտագործման մասին» ՀՀ օրենք (1998թ.) -Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձաններն են՝ պետական հաշվառման վերցված պատմական, գիտական, գեղարվեստական կամ մշակութային այլ արժեք ունեցող կառույցները, դրանց համակառույցներն ու համալիրները՝ իրենց գրաված կամ պատմականորեն իրենց հետ կապված տարածքով, դրանց մասը կազմող հնագիտական, գեղարվեստական, վիմագրական, ազգագրական բնույթի տարրերն ու բեկորները, պատմամշակութային և բնապատմական արգելոցները, հիշարժան վայրերը՝ անկախ պահպանվածության աստիճանից:

«Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» ՀՀ օրենք (2006)-սահմանում է հատուկ պահպանվող տարածքներն, ինչպես նաև դրանց կառավարման ընթացակարգերը: Նախատեսում է հատուկ պահպանվող տարածքները, առանձնացնելով չորս տեսակ՝ պետական արգելոցներ, պետական պահուստավորման հողեր, ազգային պարկեր, բնական հուշարձաններ, դրանց որոշման և ղեկավարելու գործընթացները:

«Բուսական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք (1999թ.) – Ապահովում է բուսական տեսակների (ֆլորայի) և դրանց առաջացրած համակեցությունների (բուսականության)

բազմազանության, աճելավայրերի և էկոհամակարգերի հավասարակշռվածության վրա մարդու բացասական ներգործության կանխարգելումը: Իրականացնում է բուսական աշխարհի, դրա գենոֆոնդի և ցենոֆոնդի բազմազանության, աճելավայրերի պահպանության քանակական և որակական, բուսական աշխարհի շարունակական օգտագործման և վերարտադրության գիտականորեն հիմնավորված ապահովումը, բուսական աշխարհի օգտագործման հարաբերությունների կարգավորումը, բուսական աշխարհի պահպանության և օգտագործման բնագավառում օգտագործողների իրավունքների պաշտպանությունը և պարտականությունների կատարումը:

«Կենդանական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք (2000թ.)–Սահմանում է ՀՀ տարածքում կենդանական աշխարհի վայրի տեսակների պահպանության, պաշտպանության, վերարտադրության և օգտագործման պետական քաղաքականությունը: Նախատեսում է գենոֆոնդի և տեսակային բազմազանության պահպանության, պաշտպանության, բնականոն վերարտադրության ապահովումը, կենդանիների բնակության միջավայրի ամբողջականության խախտման կանխումը, կենդանական տեսակների և դրանց պոպուլյացիաների ու համակեցությունների ամբողջականության, կենդանիների միգրացիայի ուղիների պահպանությունը, կենդանական աշխարհի օբյեկտների օգտագործման հարաբերությունների կարգավորումը, կենդանական աշխարհի պահպանության և օգտագործման բնագավառներում օգտագործողների իրավունքների պաշտպանությունն ու պարտականությունների կատարումը:

«ՀՀ հողային օրենսգիրք» (2001թ.) -Սահմանում է հողային հարաբերությունների պետական կարգավորման կատարելագործման, հողի տնտեսվարման տարբեր կազմակերպաիրավական ձևերի զարգացման, հողերի բերրիության, հողօգտագործման արդյունավետության բարձրացման, մարդկանց կյանքի ու առողջության համար բարենպաստ շրջակա միջավայրի պահպանման և բարելավման, հողի նկատմամբ իրավունքների պաշտպանության իրավական հիմքերը: Կարգավորում է հողային պաշարների կառավարման, տիրապետման, օգտագործման և տնօրինման բնագավառում պետական քաղաքականության ուղղությունների սահմանումը, հողային հարաբերությունները կարգավորող օրենքների և այլ նորմատիվ իրավական ակտերի ընդունումն ու դրանց կատարման վերահսկողությունը, հողային ֆոնդի՝ ըստ նպատակային նշանակության, հողատեսքերի և գործառնական նշանակության դասակարգումը, հողի մոնիթորինգի, հողաշինարարության, հողերի հետազոտմանն ուղղված գործունեության լիցենզավորման միասնական սկզբունքների սահմանումը և այլն:

«Հողերի օգտագործման և պահպանման նկատմամբ վերահսկողության մասին» ՀՀ օրենք (2008թ.) - Սահմանվում է հողերի արդյունավետ օգտագործման և պահպանման, հողային օրենսդրության պահանջների կատարման նկատմամբ վերահսկողության իրականացման խնդիրները, ձևերը, վերահսկողություն իրականացնող մարմինները, ստուգող և ստուգվող անձանց իրավունքներն ու պարտականությունները, ստուգումների իրականացման կարգերը: Սույն օրենքի գործողությունը տարածվում է ՀՀ հողային

Ֆոնդում առկա բոլոր հողամասերի օգտագործման և պահպանության վրա՝ անկախ դրանց նպատակային նշանակությունից, սեփականության և (կամ) օգտագործման իրավունքի սուբյեկտներից:

«Թափոնների մասին» ՀՀ օրենքը (2004 թ.)- կարգավորում է թափոնների հավաքման, փոխադրման, պահման, մշակման, օգտահանման, հեռացման, ծավալների կրճատման և դրանց հետ կապված այլ հարաբերությունների, ինչպես նաև մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելման իրավական և տնտեսական հիմքերը:

«ՀՀ ջրային օրենսգիրք» (2002) - Նպատակը երկրի ջրային ռեսուրսների պահպանության, ջրային ռեսուրսների արդյունավետ կառավարման միջոցով քաղաքացիների և տնտեսության կարիքների բավարարման և ապագա սերունդների համար ջրային ռեսուրսների պահպանման համար իրավական հիմքերի ապահովումն է:

«Էներգախնայողության և վերականգնվող էներգետիկայի մասին» ՀՀ օրենք(2004թ.)– Կարգավորում է ՀՀ պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց փոխհարաբերությունները էներգախնայողության և վերականգնվող էներգետիկայի ոլորտում գործունեություն իրականացնելիս, մասնավորապես, էներգախնայողության և վերականգնվող էներգետիկայի ոլորտի պետական (ազգային, նպատակային) ծրագրերի մշակումը, ընդունումը և իրականացումը, էներգակիրների արդյունավետ օգտագործման ուղղությամբ պետական ծրագրերով իրականացվող աշխատանքների կազմակերպումը և համակարգումը, ՀՀ տնտեսության զարգացման պետական ծրագրերում, համայնքների զարգացման քառամյա ծրագրերում, ինչպես նաև 50 և ավելի տոկոս պետական բաժնեմասով ընկերությունների զարգացման ծրագրերում էներգախնայողության պահանջների ընդգրկումը, սեփական վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսների առաջնահերթ ու արդյունավետ օգտագործման խթանման տնտեսական ու իրավական մեխանիզմների մշակման ու կիրառման ապահովումը՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով, էներգախնայողության ծրագրերում և վերականգնվող էներգետիկայի ոլորտում միջազգային համագործակցությանն աջակցումը:

«ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ օրենք / Ընդունված է 2001 թվականի մարտի 7-ին/ Սույն օրենքը կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետության պետական մարմինների, սույն օրենքին համապատասխան էներգետիկայի բնագավառում գործունեություն իրականացնող իրավաբանական անձանց և էլեկտրական, ջերմային էներգիա ու բնական գազ սպառողների փոխհարաբերությունները:

ՀՀ կառավարության որոշումներ

- ❖ **ՀՀ կառավարության 28 դեկտեմբերի 2023 թ.** «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2014 թվականի նոյեմբերի 19-ի N 1325-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» N 2343 - Ն որոշում:
- ❖ **ՀՀ կառավարության 29 հունվար 2010թ.** «ՀՀ բույսերի Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին» N72-Ն որոշում:
- ❖ **ՀՀ կառավարության 29 հունվար 2010թ.** «ՀՀ կենդանիների Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին» N71-Ն որոշում:
- ❖ **ՀՀ կառավարության 14 օգոստոսի 2008 թ.** «ՀՀ բնության հուշարձանների ցանկը հաստատելու մասին» N 967-Ն որոշում :
- ❖ **ՀՀ կառավարության 02 նոյեմբերի 2017 թ.** «Հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը եվ հանված բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու եվ ՀՀ կառավարության 20.07.2006թ. N1026-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N 1404-Ն որոշում:
- ❖ **ՀՀ կառավարության 08 նոյեմբերի 2011թ.** «Հողի բերրի շերտի օգտագործման կարգը հաստատելու մասին» N1396 որոշում:
- ❖ **ՀՀ կառավարության 31 հուլիսի 2014թ.** «ՀՀ բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության եվ բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանելու մասին» N781-Ն որոշում:
- ❖ **ՀՀ կառավարության 18 մայիսի 2000 թվականի 1000 Վոլտ և բարձր լարման էլեկտրական ցանցերի ու մայրուղային խողովակաշարերի պահպանության կանոնները հաստատելու մասին** N 249 որոշում:

5.Նախատեսվող գործունեության ՇՄԱԳ և փորձաքննական գործընթացների վերաբերյալ

2023 թվականի մայիսի 3-ին ընդունվել է «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» 2014 թվականի հունիսի 21-ի ՀՕ-110-Ն Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին (Փոփոխությունները) Օրենքը: Գործունեություն, որը կարող է ունենալ ազդեցություն շրջակա միջավայրի վրա, մինչև իրականացումը ենթակա է շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման (ՇՄԱԳ) և փորձաքննության:

Համաձայն Օրենքի՝ գործունեությունները դասակարգվում են 2 կատեգորիաների՝ Ա և Բ: Համաձայն Օրենքի 12-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 1-ին կետի գ ենթակետի էներգետիկայի բնագավառում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության ենթակա են. ենթակառուցվածքների բնագավառում՝ «էլեկտրահաղորդման գծերի կառուցում՝ 5 կմ-ից մինչև 15 կմ երկարությամբ կամ 110 կՎ-ից մինչև 500 կՎ լարման՝ 500 մ-

ից ավելի երկարությամբ»: Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության դրական փորձաքննական եզրակացություն /11.06.2026թ. ԲՓ 079-26/ ստացած նախագծում և ՇՄԱԳ հաշվետվությունում 110կՎ օդային գծի մասով նախատեսվել է իրականացնել նախագծային փոփոխություն: Համաձայն ՀՀ Կառավարության 11 հունվարի 2024 թվականի N 43-Ն որոշմամբ հաստատված «Նախատեսվող գործունեության տեսակների վերակառուցման կամ ընդլայնման կամ տեխնիկական կամ տեխնոլոգիական վերազինման կամ վերապրոֆիլավորման կամ կոնսերվացման կամ տեղափոխման կամ դադարեցման կամ փակման կամ քանդման կամ նախագծային փոփոխության Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության անհրաժեշտությունը որոշելու կարգի /այսուհետ որոշում/ 20-րդ կետի նախագծի փոփոխությունը և ՇՄԱԳ հաշվետվությունը ներկայացվել են փորձաքննության: Ըստ նախագծային փոփոխության սույն ՕԳ նախատեսվում է միացնել գոյություն ունեցող 110կՎ «Ծովասար» ՕԳ-ին: ՕԳ-ի 8 հենարանների համար օտարվելու է 570,17 մ2 տարածք: Նոր կառուցվող 110/35/0.8կՎ ԵԿ-ից մինչև գոյություն ունեցող 110կՎ «Ծովասար» ՕԳ-ի ճյուղավորումը (N40-N41 հենամիջում), նոր կառուցվող 110կՎ օդային գծի ուղեգծի ընդհանուր երկարությունը կազմում է **1925մ**: «ԴԱՇՏԷՆԵՐԳՈ» ՍՊԸ» ընկերությանը պատկանող ՕԳ-ի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատումն իրականացվելու է համաձայն Օրենքի 12-րդ հոդվածի 8-րդ մասի և որոշման, որպես նախագծային փոփոխություն: Սույն նախատեսվող գործունեությունը ներառված է Բ կատեգորիայի մեջ և շրջակա միջավայրի գնահատման և փորձաքննության է ենթակա Բ կատեգորիայի ընթացակարգով:

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման նպատակն է բացահայտել նախատեսվող գործունեության իրականացման ընթացքում շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները, նախատեսել համապատասխան միջոցառումներ՝ հնարավոր բացասական ազդեցությունները նվազագույնի հասցնելուն կամ բացառելուն ուղղված: Հաշվետվությունը կազմվել է հիմք ընդունելով նախատեսվող գործունեության աշխատանքային նախագիծը, նախատեսվող գործունեության տարածքի ուսումնասիրության ընթացքում հավաքագրված տեղեկատվությունը, տարածքի վերաբերյալ ուսումնասիրությունների արդյունքները, քարտեզները, լուսանկարները և այլ փաստաթղթեր:

Գնահատման հաշվետվությունը կազմվել է համաձայն Օրենքի 15-րդ հոդվածի 2-րդ մասի Բ կատեգորիայի ներկայացվող պահանջներին համապատասխան:

6. Գնահատման հաշվետվության մշակման հիմքերը.

Նախատեսվող գործունեության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության կազմման համար հիմք է հանդիսացել.

- «ՀԷՑ»ՓԲԸ-ի կողմից տրված հաղորդման գծին միացման տեխնիկական պայմանները:
- Գործունեության իրականացման Լիցենզիան՝ ԼԷՆ 0814:
- Գործունեության իրականացման նախագծային փաստաթղթերը:

7. Նախատեսվող գործունեության վայրը, իրականացման նպատակը.

«ԴԱՇՏԷՆԵՐԳՈ» ՍՊ ընկերության ընդհանուր 10,5ՄՎտ հզորության արևակայանի օդային գիծը տեղակայվելու է Արագածոտնի մարզի Թալին համայնքի Դաշտադեմ բնակավայրի վարչական սահմանում: Սույն նախագծով նախատեսվում է Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության դրական փորձաքննական եզրակացություն /11.06.2026թ. ԲՓ 079-26/ ստացած նախագծում օդային գծի ուղեգծի մասով կատարել համապատասխան նախագծային փոփոխություն: Ըստ նախագծային փոփոխության սույն ՕԳ նախատեսվում է միացնել գոյություն ունեցող 110կՎ «Ծովասար» ՕԳ-ին: ՕԳ-ի 8 հենարանների համար օտարվելու է 570,17 մ² տարածք:

Համաձայն նախագծային փոփոխության Օդային գիծը անցնում է համայնքային և մասնավոր անձանց պատկանող հողամասերով, որոնց հետ նախնական համաձայնությունն է ձեռք բերվել՝ էլեկտրահողորդման գծերի անցկացման նպատակով սերվիտուտի պայմանագիր կնքելու փուլում (գործընթացը ներկայումս գտնվում է որակավորված մասնագետի կողմից հողամասերի չափագրման և փաթեթների կազմման փուլում):

Նախատեսվող գործունեության նպատակը: Նախատեսվող «ԴԱՇՏԷՆԵՐԳՈ» ՍՊԸ-ի օդային գծի կառուցման նպատակը՝ Թալին համայնքի դաշտադեմ բնակավայրի վարչական սահմաններում՝ 02-035-0127-0018, 02-035-0127-0020 և 02-035-0127-0021 կադաստրային ծածկագրերով հողամասերում կառուցվելիք /ընդհանուր 10.5ՄՎտ/ հզորությամբ արևային ֆոտովոլտային կայանի էլեկտրամատակարարման համար նախատեսված էր օդային գիծ: /ԲՓ- 079-26/ Սույն նախագծով և ՇՄԱԳ հաշվետվությունով նախատեսվում է օդային գծի ուղեգծի փոփոխություն: Նախկին նախագծով ՕԳ ուղեգիծը 4,8 կմ էր, նախատեսվում էր իրականացնել Դաշտադեմ և Թալին բնակավայրերի վարչական տարածքներով: Փոփոխված նախագծով ուղեգիծը անցնում է միայն Դաշտադեմ բնակավայրի վարչական սահմանով և կազմում է 1925մ, միանալու է գոյություն ունեցող 110կՎ «Ծովասար» ՕԳ-ին:

ՕԳ-ի ուղեգծի փոփոխությունը հանդիսանում է օպտիմալ ինժեներական լուծում, որն ապահովում է նախագծի բարձր տնտեսական արդյունավետություն, կապիտալ ծախսերի և շահագործման ծախսերի կրճատում, ինչպես նաև նվազագույնի է հասցնում հողհատկացման հետ կապված իրավական և ֆինանսական ծանրաբեռնվածությունը:

Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2025թ.ապրիլի 30-ի, №164-Ա որոշման համաձայն՝ «ԴԱՇՏԷՆԵՐԳՈ» ՍՊ ընկերությանը տրամադրվել է ԼԷ №0814 էլեկտրաէներգիայի արտադրության լիցենզիա՝ մինչև 2047թ. մայիսի 1-ը գործողության ժամկետով: Լիցենզիան տրամադրվել է 10.5 ՄՎՏ հզորությամբ արևային ֆոտովոլտային էլեկտրակայանի համար:

Ընկերությունը դիտարկում է արևային էլեկտրակայանի արտադրած էներգիայի վաճառքն իրականացնել երկարաժամկետ ժամանակահատվածում: Այն էներգետիկ համակարգի կայունությանը նպաստող ծրագիր է, ինչպես նաև այլընտրանքային էներգետիկայի ոլորտում ներդրում, որը դրական ազդեցություն կունենա երկրում տնտեսական, բնապահպանական, էներգետիկ և ռազմավարական ուղղությունների զարգացման վրա:

8.Նախագծային փաստաթղթով նախատեսվող գործունեության տարածքի, այդ թվում՝ շրջակա միջավայրի, բնական պայմանների, ռեսուրսների նկարագիրը.

8.1 Նախատեսվող գործունեության ենթակա տարածքի նկարագիրը.

Օդային գիծը տեղակայված է լինելու Արագածոտնի մարզի Թալին համայնքի Դաշտադեն բնակավայրի վարչական տարածքում: Համաձայն նախագծային փոփոխության Օդային գիծը անցնում է համայնքային և մասնավոր անձանց պատկանող հողամասերով, որոնց հետ նախնական համաձայնությունն է ձեռք բերվել՝ էլեկտրահողորդման գծերի անցկացման նպատակով սերվիտուտի պայմանագիր կնքելու (գործընթացը ներկայումս գտնվում է որակավորված մասնագետի կողմից հողամասերի չափագրման և փաթեթների կազմման փուլում): \$

Նախաձեռնողի իրավաբանական հասցեն է՝ ք. Երևան, Արաբկիր 0012, Կոմիտաս փ./Շ./15/7:

Հարակից տարածքները համայնքային և մասնավոր սեփականություն հանդիսացող հողատարածքներ են՝ արոտավայրեր, վարելահողեր, էլեկտրահաղորդման գծեր, պատմաշակութային արժեք ունեցող պատշարներ: Տարածքը նախկինում ծառայել է որպես արոտավայր: Տարածքում առկա չէ որևէ շինություն: Տեղ-տեղ առկա է բուսածածկ՝ փշաբույսերի տեսքով, հիմնականում քարային կուտակումներ են:

Օդային գծի անցկացման տարածքը պատկանում է համայնքին կամ բնակիչներին սեփականության իրավունքով: Տարածքը ծովի մակարդակից գտնվում է 1377մ բարձրության վրա: Տարածքի անբարենպաստ ու անջրդի լինելու պատճառով իր նշանակությամբ չի օգտագործվել համայնքի կողմից: Տարածքում բացակայում է բուսականությունը, ծառերը, թփերը:

Համաձայն պատմամշակութային հուշարձանների վերաբերյալ եզրակացության տարածքում և հարակից տարածքներում առկա են պատաշարեր և կառույցների մնացորդներ: Առաջարկվել է թույլատրել **ՕԳ -ի փոփոխված ուղեգծի** կառուցումը, պայմանով, որ ծրագիրն իրականացնող կազմակերպությունը շինարարության փուլում ընդգրկի հնագետ, ով կհետևի պատմա-մշակութային միավորների ամբողջականությունը պահպանելուն ուղղված միջոցառումների իրականացմանը և կկազմակերպի տեխնիկայի տեղաշարժի համար անհրաժեշտ՝ «ապահով» երթուղիների

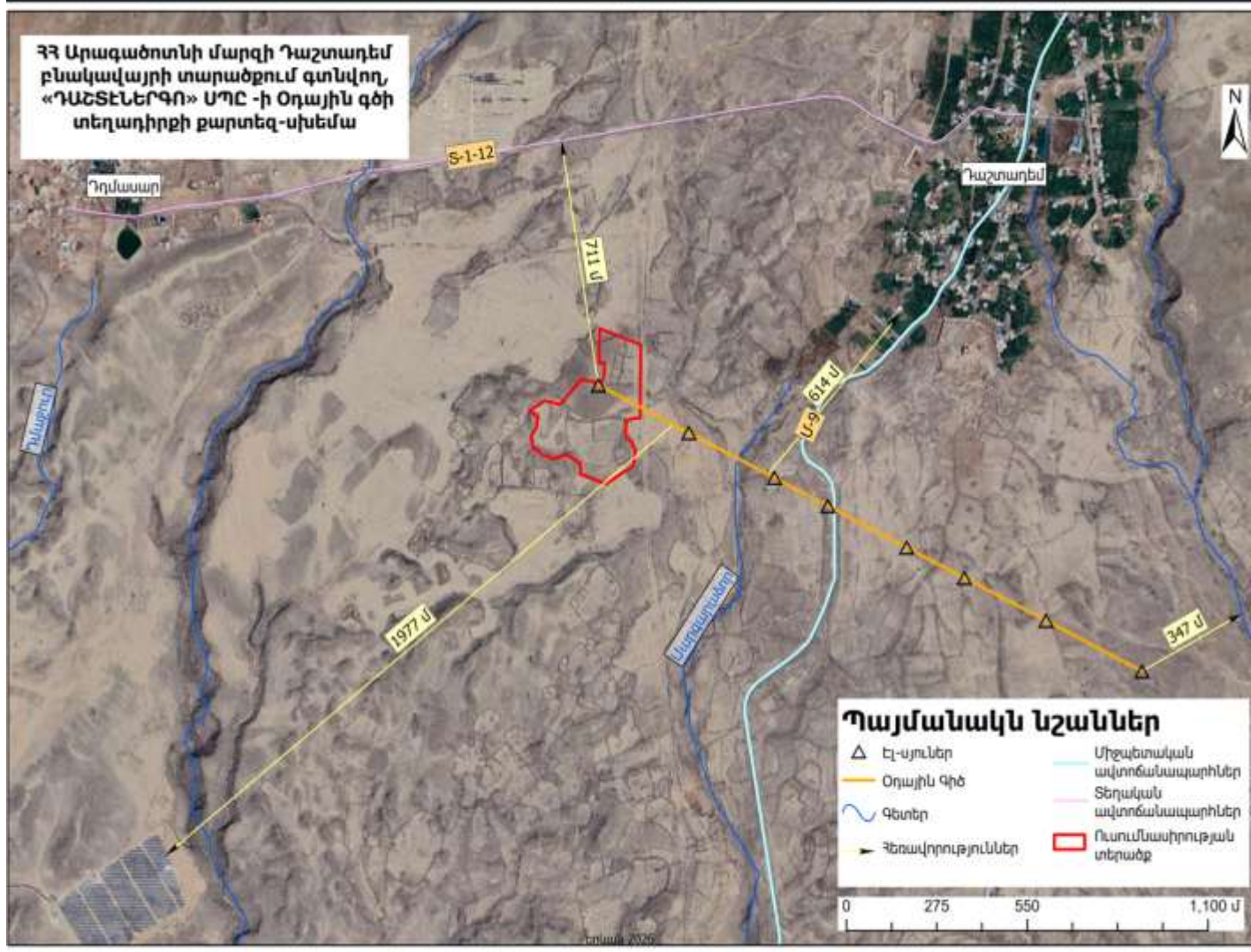
ընտրությունն, ինչը սահմանված է նաև վերը նշված պահպանական գոտու նախագծի՝ օգտագործման պայմանակարգով:

Գործունեության ենթակա տարածք հնարավոր է մոտենալ գոյություն ունեցող գրունտային ճանապարհով: Գործունեության ենթակա և հարակից տարածքում ՀՀ Կարմիր գրքերում ներառված բուսական և կենդանական տեսակները բացակայում են՝ պայմանավորված տարածքի արդեն մարդածին ազդեցության գոտում գտնվելու հանգամանքով, երկար տարիներ անջրդի վիճակով: Հարակից տարածքներում առկա են գործող այլ արևակայաններ:

Օդային գիծը 7մ բարձրությամբ հատում է միջպետական ճանապարհը, Մարգարաձոր անունով մշտական հոսք չունեցող սելաֆատարը: Տարածքը տեղական նշանակության ավտոճանապարհից՝ 711 մ, Դաշտադեմ բնակավայրի ամենամոտ բնակելի տնից՝ մոտ 614մ, մշտական հոսք չունեցող սելավատարից գտնվում է 347 մ հեռավորության վրա: Տարածքին մոտ 1977մ հեռավորության վրա գտնվում է գործող այլ արևակայան:

Տարածքի իրադրության սխեմա

«Հայր և Որդի Տիտիզյանների» ՍՊԸ կողմից կատարվել են ՀՀ Արագածոտնի մարզի Թալին համայնքի Դաշտադեմ բնակավայրի 10-րդ փողոց 11 հողամասի, Դաշտադեմ 1 և 8 հողամասերի ինժեներաերկրաբանական ուսումնասիրություններ՝ նախատեսվող գործունեության տարածքի երկրաբանական տվյալների հավաքագրման և համապատասխան հաշվետվության կազմման նպատակով: Ուսումնասիրվող տարածքի տեղադնումը կատարվել է 2025 օգոստոս ամսին: Կատարվել և ուսումնասիրվել են տվյալ տարածքի երկրաբանական կառուցվածքը, օգտագործվել են ֆոնդային տվյալները, կատարվել է տարբեր աղբյուրներում զետեղված, նախկինում կատարված ինժեներաերկրաբանական

հետազոտումների տվյալների հավաքում, կանոնակարգում, համադրում և վերլուծություն:

Տվյալ տեղամասում գրունտների պարզաբանման համար փորվել են ընդհանուր բոլոր հողամասերում 26 հատ, յուրաքանչյուրը 3,0մ խորությամբ հորատանցքեր համաձայն ՇՆՁ I-2.101-2002 (ձեռնարկ ՀՀՇՆ I-2.01-99 նորմերի):

Գեոմորֆոլոգիական տեսակետից Ուսումնասիրվող տարածքը գտնվում է Հայաստանի Արագածոտնի մարզում, Արտենի լեռան հարավային ստորոտում: Հեռավորությունը մարզկենտրոնից՝ 52 կմ հյուսիս-արևմուտք, բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 1450 մ: տեղագնվող տարածքը ներկայացնում է միջին բարձրության լեռնային հարթություններ, որին բնորոշ է լավաներով ծածկված սարավանդներով և ձորակներով կտրտված լանդշաֆտը: Ուսումնասիրվող տարածքը կազմված է մի շարք միջին չորրորդական լավային հոսքերով: Դրանցից մեկը տարածված է նաև տարածքի մատույցներում: Լավային հոսքերի վրա են տարածված տուֆային նստվածքները: Տուֆերի տարածվածությամբ պայմանավորված սարահարթի հողաբուսական շերտը ունի կիսաանապատային բնութագիր: բնական լանդշաֆտները չոր տափաստաններ են: Մակերևույթային գերակշռող թեքությունները 3°-5° են:

Շրջանի երկրաբանական պայմանները Ըստ հորատման, ֆոնդային նյութերի և տարածաշրջանի մանրամասն տեղագնման շրջանի երկրաբանական կառուցվածքի ձևավորման գլխավոր գործոնը՝ հրաբխային Արագած լեռան վերին պալեոգենյան գործունեությունն է, որի հետևանքով լեռան միջի օջախից դուրս եկող ժայթքումից է ձևավորվել սարահարթը: Հրաբխային համալիրները ներկայացված են, տուֆերով և տուֆոլավաներով, որոնք ծածկված են էրոզիոն գոյությունների շերտերով: Դրանք հիմնականում կենտրոնական տիպի չորրորդական հասակի առաջացումներ են:

Տվյալ ուսումնասիրվող տարածքի երկրաբանական կառուցվածքում մասնակցում են ավազակավեր և տուֆեր:

Հիդրոերկրաբանական տեսակետից հրաբխածին կազմավորումները բնութագրվում են ձեղքավորվածությամբ և ծակոտկենությամբ, ուստի ջրերի տեղամասերը գտնվում են ցածր հորիզոնների վրա: Ստորերկրյա ջրերի ձևավորումը կատարվում է մթնոլորտային տեղումների ներծծմամբ, իսկ կուտակումը՝ լավատակ հնախուներում: Տվյալ տարածքում գրունտային ջրերը ըստ ֆոնդային տվյալների գտնվում են 10մ-ից խորը հորզոններում:

Շրջանի սեյսմիկ պայմանները Համաձայն ՀՀՇՆ 20.04.2020թ.-ի տարածքը գտնվում է I սեյսմիկ գոտում: Տեղամասի հաշվարկային սեյսմիկությունը ըստ սպասվող առավելագույն արագացման գործակցի (g) արտահայտմամբ կկազմի՝ 0.3g:

Կլիման Կլիման ուսումնասիրվող տարածքի կլիմայական պայմանները բնութագրելիս վկայակոչել ենք ՀՀ քաղաքաշինության նախարարության ՀՀՇՆ 22-01-2024 «Շինարարական կլիմայաբանություն» նորմատիվային փաստաթուղթը: Կլիման չափավոր ցամաքային է, շոգ ու չորային ամառներով, չափավոր ցուրտ ձմեռներով:

Տարածքի երկրաբանալիթոլոգիական կառուցվածքը. Համաձայն կատարված ուսումնասիրությունների, շուրֆերի բացման և արխիվային նյութերի տվյալների՝ (լաբորատոր ուսումնասիրման հիման վրա) ուսումնասիրվող տեղամասի երկրաբանական կառուցվածքում մասնակցում են հետևյալ գրունտները՝ վերնից-ներքև: Երկրաբանալիթոլոգիական կտրվածքին մասնակցում հետևյալ 2 շերտերը:

Շերտ-1 Տարբեր ապարների խճաքարային նստվածքներ, տեղ-տեղ մանրաբեկորների պարունակությամբ, ավազակավային լցոնով: Ժամանակակից դելյուվիալ-պրոյուվիալ

առաջացումներ են: Գրունտը ըստ շահագործման դժվարության՝ համաձայն (13) IV կարգ:

Շերտ-2 Տուֆ տարբեր երանգների, պինդ, հոծ: Ժամանակակից չորրորդական հասակի ապարներ են: Գրունտը ըստ շահագործման դժվարության՝ համաձայն (37) V կարգ է:

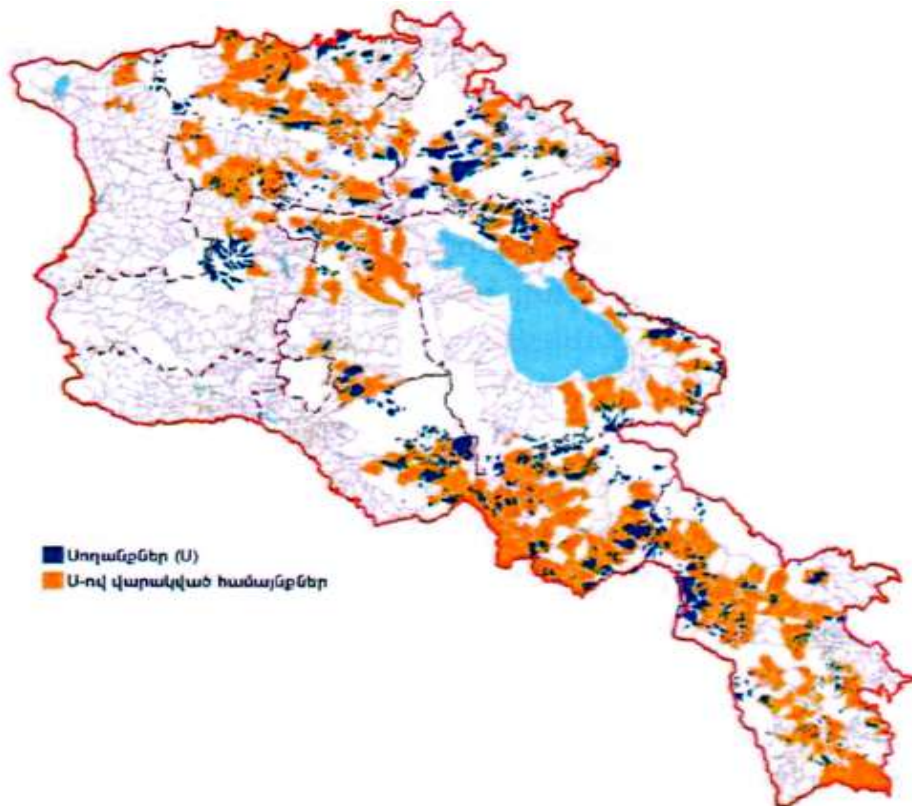
- Ուսումնասիրվող տեղամասում նախագծվող շինություն կառուցելու համար անհրաժեշտ է ապահովելով գրունտերի միասեռությունը, որպես հիմնատակ առաջարկվում է
 - շերտ 1-ը / Տարբեր ապարների խճաքարային նստվածքներ, /, որի սեյսմիկ հատկությամբ ըստ (ՀՀՇՆ 20.04.2020թ-ի) 2-րդ կարգ են:
 - ✓ Դիմադրությունը $R_0 = 3.5.0 կգ/սմ^2$
 - ✓ Ընկրկելիության գործակիցը $K_{\text{ը}} = 4000 տ/սմ^3$
 - շերտ 2-ը /Տուֆ /, որի սեյսմիկ հատկությամբ ըստ (ՀՀՇՆ 20.04.2020թ-ի) 2-րդ կարգ են:
 - ✓ Դիմադրությունը $R_0 = 5.0 կգ/սմ^2$
 - ✓ Ընկրկելիության գործակիցը $K_{\text{ը}} = 7000 տ/սմ^3$

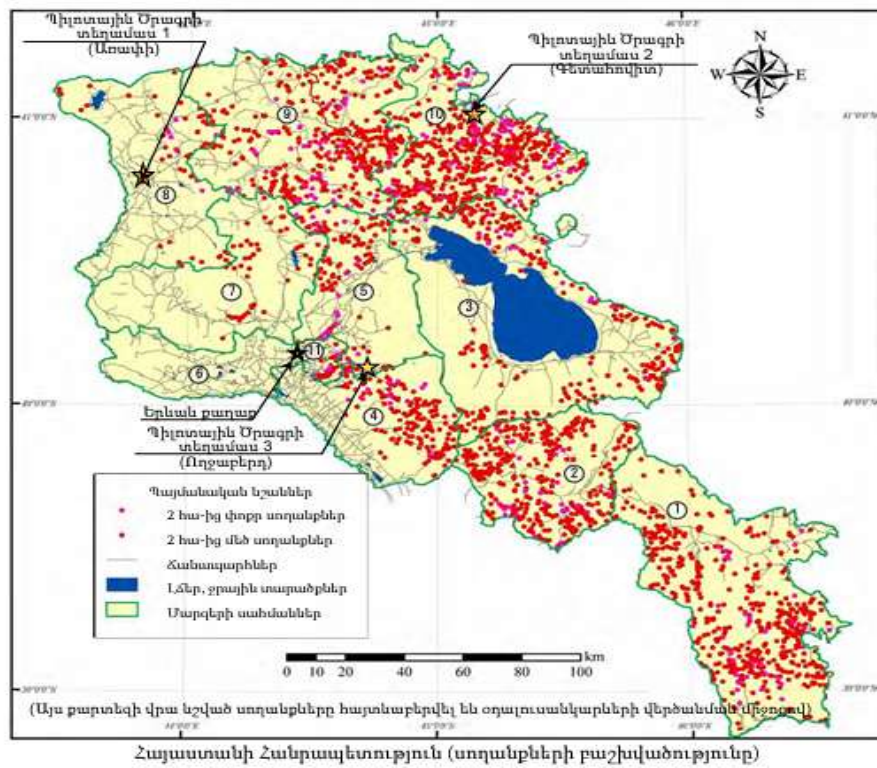
Գրունտի սառչման առավելագույն խորությունը, համաձայն ՀՀՇՆ 22.01.24 նորմերի, ուսումնասիրվող տարածքում կազմում է 85սմ:

- Ինժեներատեխնիկական պայմանները բարենպաստ են շինարարական աշխատանքներ իրականացնելու համար:

Առաջարկվում է ուսումնասիրվող տեղամասում կառույցների հիմքերի ոսորակները բացելուց և նախագծային նիշերին հասնելուց հետո՝ ինժեներ-երկրաբանի կողմից իրականացնել հիմնավոր զննում և տալ եզրակացություն:

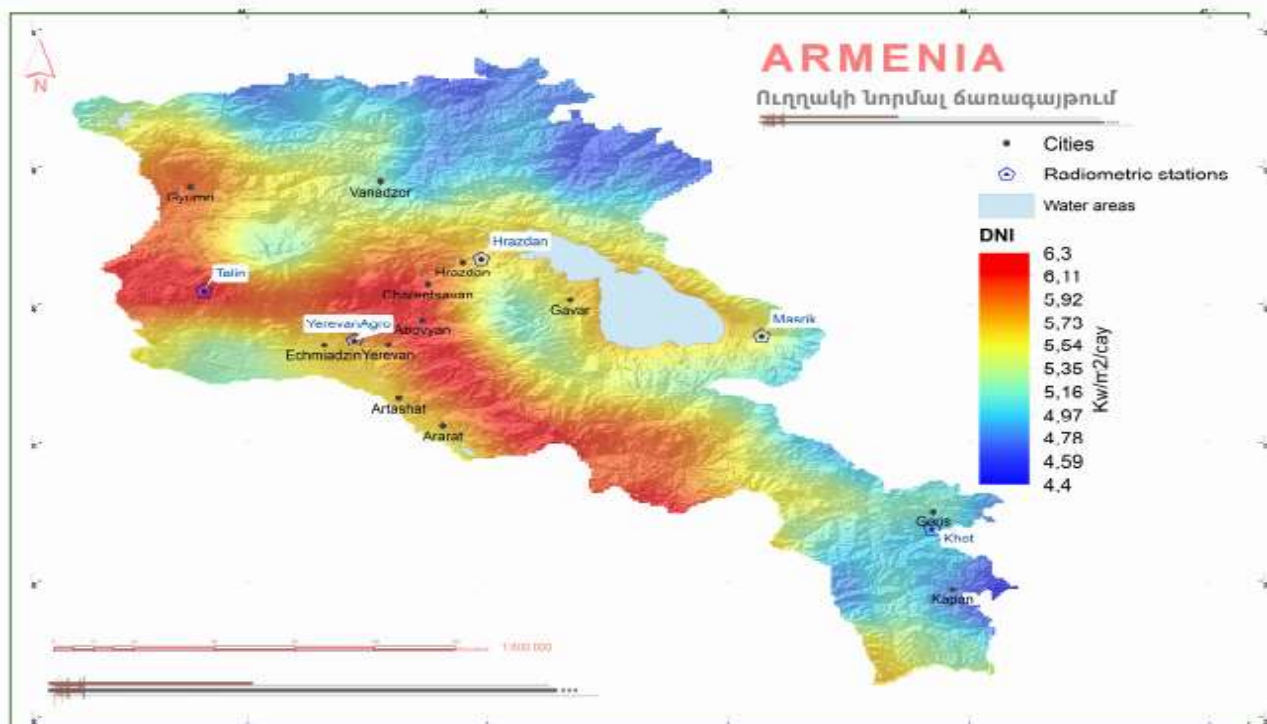
Ֆիզիկատեխնիկական վտանգավոր երևույթներ ինչպիսիք են կարստը, սողանքը, քարաթափությունը, փլուզումը և այլն, որոնք կարող են բացասական ազդեցություն ունենալ ուսումնասիրվող տեղամասում նախագծվող կառույցի վրա՝ բացակայում են:

Արևային կայանի տեղաբաշխման վայրն ընտրված է տեղական ինքնակառավարման մարմինների և հողատարածքի սեփականատիրոջ որոշմամբ՝ հաշվի առնելով տվյալ տարածքում արևային ճառագայթման տվյալները, ընկերության զարգացման պլանները, տեղանքում առկա ենթակառուցվածքները:

Գլոբալ հորիզոնական ճառագայթումը Հայաստանի Հանրապետությունում

8.2. Շրջակա միջավայրի համառոտ նկարագիրը

8.2.1 Աշխարհագրական դիրքը, ռելիեֆ.

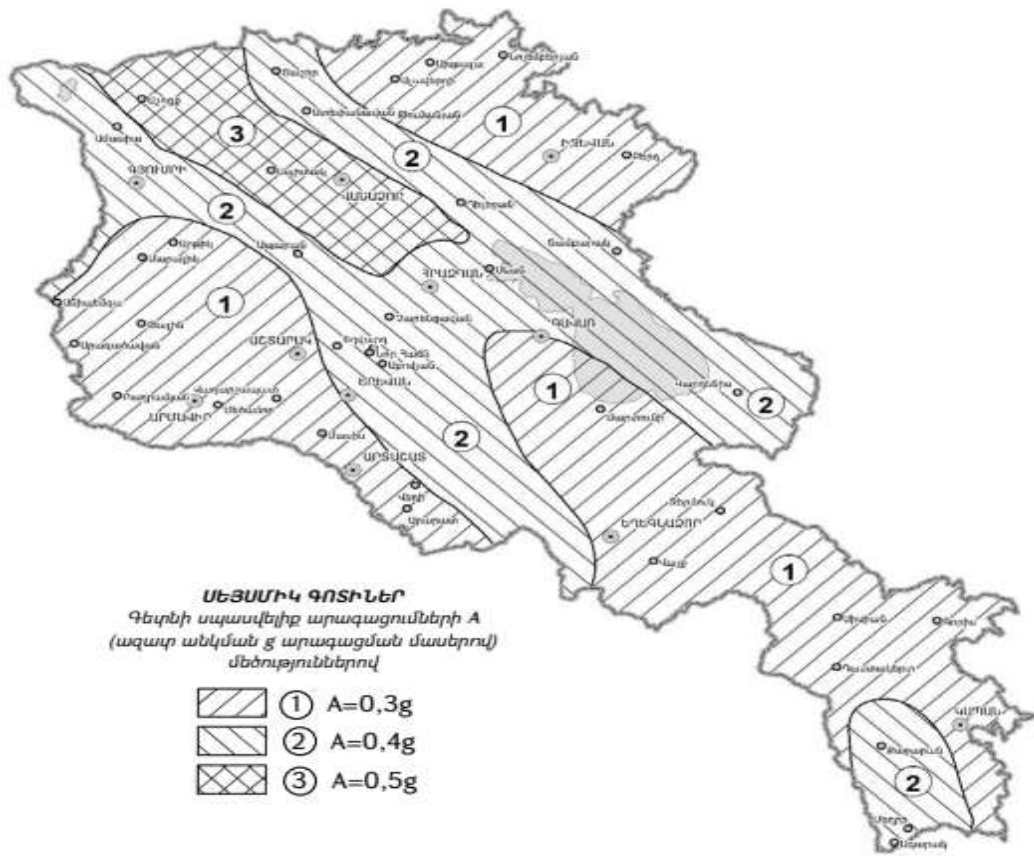
Նախատեսվող գործունեությունն իրականացվելու է Արագածոտնի մարզի Թալին խոշորացված համայնքի Դաշտադեմ բնակավայրի վարչական տարածքում: Արագածոտնի մարզը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքի հյուսիս-արևմուտքում: Մարզը հյուսիսից սահմանակից է Շիրակի և Լոռու մարզերին, արևելքից՝ Կոտայքի մարզին, հարավում՝ Արմավիրի մարզին և ք. Երևանին, իսկ արևմուտքում պետական սահմանով՝ Թուրքիային: Թալինի տարածաշրջանի մի մասը գտնվում է նախալեռնային գոտում, իսկ մյուս մասը՝ լեռնային գոտում, ծովի մակերեւոյթից 2000-2500 մետր բարձրության վրա:

Տարածաշրջանի մակերևույթի մեծ մասը կազմված է տարբեր տիպի ու բնույթի երիտասարդ հրաբխային լավաներից: Այստեղ են գտնվում Թալինի, Կարմրաշենի, Ապարանի սարավանդները, որոնց մակերևույթին բնորոշ են խարամային կոները, տուֆային դաշտերը, քարակարկառները: Երկրաբանական կառուցվածքի ձևավորման գլխավոր գործոնը հրաբխային է, սարահարթը ձևավորվել է Արագած լեռան վերին պալեոգենյան գործունեության հետևանքով լեռան օջախից դուրս եկող ժայթքումից: Հրաբխային համալիրները ներկայացված են անդեզիտա-բազալտներով, դալիտներով, տուֆերով և տուֆոլավաներով, որոնք ծածկված են էրոզիոն գոյացությունների շերտերով: Դրանք հիմնականում կենտրոնական տիպի չորրորդական առաջացումներ են: Ռելիեֆին բնորոշ են հրաբխաերոզիոն ձևերը, մակերևույթի խիստ կտրտվածությունը, ինչպես նաև ֆիզիկական ակտիվ հողմնահարությունը:

8.2. 2 Սեյսմիկա և երկրաբանություն

Համաձայն Արտակարգ իրավիճակների նախարարի 2021թ. մարտի 31-ի 372-Ն հրամանով հաստատված ՀՀ տարածքի սեյսմիկ վտանգի, սեյսմիկ գոտևորման քարտեզների և Քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2020թ. դեկտեմբերի 28-ի թիվ 102-Ն հրամանով հաստատված «ՀՀՇՆ 20.04_2020թ. Երկրաշարժադիմացկուն շինարարություն. Նախագծման նորմեր»-ի Թալինի համայնքը գտնվում է առաջին սեյսմիկ գոտում, գրունտների հնարավոր սեյսմիկ արագացումները կազմում են $A=0.3g$:

8.2.3 Կլիմա և օդային ավազան

Արագածոտնի մարզի և հատկապես նախատեսվող գործունեության տարածքին բնորոշ է չոր ցամաքային կլիման: Կլիման չափավոր ցամաքային է, շոգ ու չորային ամառներով, չափավոր ցուրտ ձմեռներով: Ըստ «Թալին» օթերևութաբանական կայանի տվյալների՝ օդի բացարձակ առավելագույն ջերմաստիճանը 37.5°C , օդի բացարձակ նվազագույն ջերմաստիճանը -26.1°C , հարաբերական խոնավությունը՝ 66%, տարեկան մթնոլորտային տեղումների քանակը հասնում է 434մմ:

Կլիմայական բնութագրի համար հիմք է ծառայել ՀՀ քաղաքաշինության նախարարության ՀՀՇՆ 22-01-2024թ.«Շինարարական կլիմայաբանություն» նորմատիվային փաստաթուղթը և համապատասխան կլիմայական ցուցանիշները Թալին քաղաքի համար՝ որպես խոշորացված համայնք: Թալին համայնքում առավելագույն ջերմաստիճանը կազմում է 37.5°C , նվազագույն ջերմաստիճանը՝ -26.1°C տարեկան միջին հարաբերական խոնավությունը՝ 66%, տարեկան մթնոլորտային տեղումները կազմում է 434մմ:

Օդի միջին ջերմաստիճանը, $^{\circ}\text{C}$

**ՕԴԻ ՄԻՋԻՆ ԵՎ ԷՔՍՏՐԵՄԱԼ ՋԵՐՄԱՍՏԻՃԱՆԸ,
ՁՄՈՒՆ ՍԿԻԶԲԸ, ՎԵՐՋԸ ԵՎ ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ**

Աղյուսակ 1 Օդի միջին ջերմաստիճան

Բնակավայրի անվանումը	Միջին ջերմաստիճանն ըստ ամիսների, °C												Միջին տարեկան, °C	Բացարձակ նվազագույն, °C	Բացարձակ առավելագույն, °C
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
15. Թալին		-5.7	-4.1	1.0	7.5	12.3	16.7	20.8	21.0	16.7	10.2	3.3	-2.9	8.1	-26.1 37.5

Օդի հարաբերական խոնավությունը

ՕԴԻ ՀԱՐԱԲԵՐԱԿԱՆ ԽՈՆԱՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

Աղյուսակ 10 Օդի հարաբերական խոնավությունը

Բնակավայրի անվանումը	Օդի հարաբերական խոնավությունը, %																
	ըստ ամիսների												Միջին տարեկան	Ամենացուրտ ամսվա օդի հարաբերական խոնավությունը, %		Ամենատաք ամսվա օդի հարաբերական խոնավությունը, %	
														Միջին ամսական	Միջին ամսական, ժամը 15-ին	Միջին ամսական	Միջին ամսական, ժամը 15-ին
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
15. Թալին		77	75	69	66	66	60	55	52	54	63	73	78	66	77	73	52 44

ՄԹՆՈԼՈՐՏԱՅԻՆ ՏԵՂՈՒՄՆԵՐԸ

Աղյուսակ 12 Մթնոլորտային տեղումները

Քննակալարի անվանումը	միջին ամսական Տեղումների քանակը _____ մմ օրական առավելագույն													Տեղումների քանակը նոյեմբեր- մարտ ամիսներին, մմ	Տեղումների քանակը ապրիլ- հոկտեմբեր ամիսներին, մմ
	ըստ ամիսների												Տարեկան		
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
15. Թալին	23	25	37	60	77	51	35	22	20	36	25	23	434	133	301
	21	22	38	36	37	63	58	44	27	36	22	19	63		

Քամի

Աղյուսակ 15 Քամի (աղդիականացման ենթակա)

Քննակալարի անվանումը	Ամիսներ	Կրկնեցիությունը, %					Ըստ ուղղությունների			Մայրողի կրկնեցիությունը, %	Միջին ամսական արագությունը, մ/վ	Գերակշռող ուղղությունը հունիս - օգոստոս ամիսներին	Միջին արագություններից նվազագույնը ըստ ուղղությունների հուլիսին, մ/վ	Գերակշռող ուղղությունը դեկտեմբեր - փետրվար ամիսներին	Միջին արագություններից առավելագույնը ըստ ուղղությունների հունվարին, մ/վ					
		Միջին արագությունը, մ/վ																		
		Հյուսիսային	Հյուսիս-արևելյան	Արևելյան	Հարավ-արևելյան	Հարավային	Հարավ-արևմտյան	Արևմտյան	Հյուսիս-արևմտյան											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16					
19.Թալին	հունվար	29	9	13	27	11	3	3	5	50	1.5	ՀվԱրլ	3.2	ՀվԱրլ	2.9					
		2.4	2.2	2.6	2.9	2.1	2.2	2.6	3.6											
	ապրիլ	22	8	13	27	15	4	4	7	33	2.2									
		3.3	2.4	2.6	3.6	2.9	3.5	3.2	4.1											
	հուլիս	31	8	9	25	12	3	3	9	36	2.2									
		3.5	2.6	2.4	3.2	2.4	2.7	2.7	4.1											
	հոկտեմբեր	31	9	10	22	15	3	3	7	42	1.8									
		2.9	2.2	2.4	3.0	2.2	2.8	2.7	3.9											

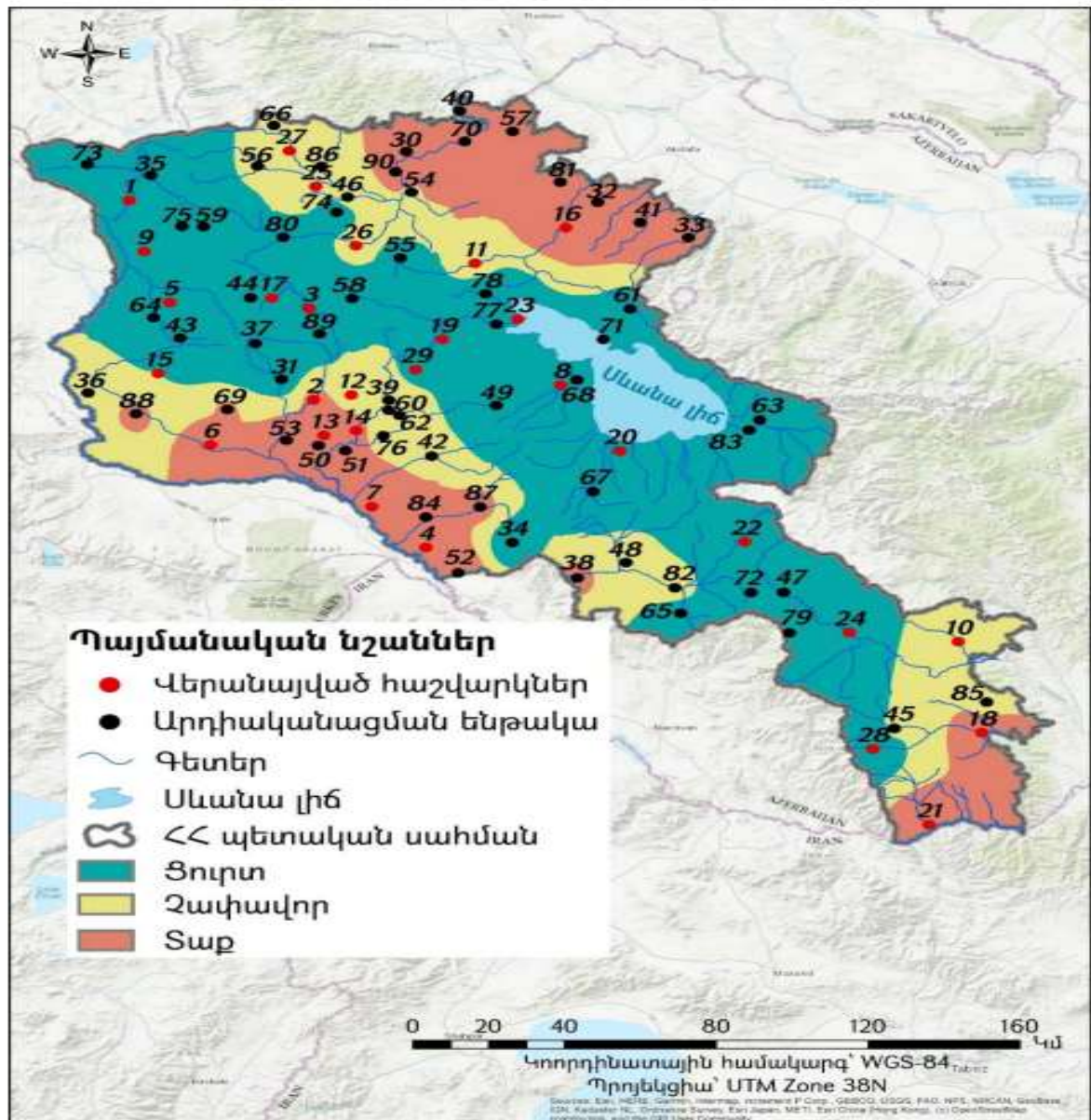
Արևափայլի տևողություն

ԱՐԵՎԱՓԱՅԼ ԵՎ ԱՐԵԳԱԿԼԱՅԻՆ ՃԱՌԱԳԱՅԹՄԱՆ ՀԱՇՎԱՐԿԱՅԻՆ ՄԵԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Աղյուսակ 28 Արևափայլի տևողություն (Ժ) և առանց արևի օրերի քանակ (օր)

Բնակավայրի անվանումը	Տևողություն	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր	Տարեկան
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
19.Թալին	Ժ	92	105	142	157	202	270	318	301	251	176	133	94	2241
	օր	13	10	9	7	5	1	1	1	2	7	8	12	76

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՔԻ ԿԼԻՄԱՅԱԿԱՆ
ՇՐՋԱՆԱՑՈՒՄԸ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ**

Օդային ավազան: Հայաստանի հանրապետությունում օդային ավազանի դիտարկումներ են կատարվում շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից՝ հանրապետության տարածքի 45 (այդ թվում՝ 6 դժվարամատչելի և 3 մասնագիտացված) օդերևութաբանական կայաններում:

Մթնոլորտային օդի որակի գնահատումը կատարվում է ՀՀ կառավարության 2006 թվականի փետրվարի 2-ի N 160-Ն որոշմամբ հաստատված աղտոտիչների սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաների (ՍԹԿ) հետ համեմատությամբ: Նախատեսվող գործունեության տարածքում օդի որակական ցուցանիշների, մթնոլորտն աղտոտող նյութերի և աղտոտվածության մակարդակի ելակետային տվյալների վերաբերյալ՝ տեղեկատվությունը ներկայացվել է «Վնասակար նյութերի ֆոնային կոնցենտրացիաներ բնակավայրերում, որտեղ բացակայում են մթնոլորտային օդի որակի մոնիթորինգի դիտարկումները» ժամանակավոր առաջարկություններից՝ հրապարակված «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կայքում (<http://meteomonitoring.am/page/1591>): Ներկայացվում է Թալին և Դաշտադեմ բնակավայրերում օդի որակական ցուցանիշներն ըստ բնակչության թվաքանակի, որպես մինչև 10000 բնակիչ ունեցող բնակավայրեր.

- ✓ Փոշի՝ 0,071 մգ/մ³,
- ✓ ծծմբի երկօքսիդ(SO₂)՝ 0,006 մգ/մ³,
- ✓ ազոտի երկօքսիդ (NO₂)՝ 0.023 մգ/մ³,
- ✓ ածխածնի օքսիդ (CO)՝ 0.8 մգ/մ³:

8.2.4 Հողային ռեսուրսներ

ՀՀ Արագածոտնի մարզը ՀՀ այն մարզերից է, որտեղ հանդիպում են հայտնի բոլոր վերընթաց լանդշաֆտային գոտիները (950 մ-ից մինչև 4090 մ բացարձակ բարձրություններ): ՀՀ Արագածոտնի մարզում են գտնվում Հայաստանի Հանրապետության ամենաբարձր

գագաթ Արագածը (4090 մ) և Ծաղկասար (2219 մ), Իրինդ (2050 մ), Արտենի (2047 մ) հանգած հրաբուխները: Մարզի ռելիեֆը գրավիչ է ինչպես դաժակային սպորտի, այնպես էլ լեռնագնացների համար, առկա են տարաբնույթ բարդության ուղիներ, հարմար տարբեր պատրաստվածություն ունեցող անձանց համար: Մարզի տարածքի մեծ մասը զբաղեցնում են լեռնային սևահողերը՝ ծածկված տափաստանային բուսականությամբ: Մարզի 19 համայնքներ ունեն լեռնային, իսկ 40 համայնքներ՝ բարձր լեռնայինի կարգավիճակ:

Համաձայն ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարության կաթիլային և անձրևացմամբ ոռոգման նորմերի մշակման ատլասի՝ Արագածոտնի մարզի նախալեռնային հատվածներում հողածածկույթը կազմում են կիսաանապատային գորշ, ինչպես նաև բաց և տիպիկ լեռնային շագանակագույն հողերը: Ըստ մեխանիկական կազմի հիմնականում միջակ և ծանր կավավազային հողեր են: Հողի խտությունը տատանվում է 1,3-1,33 գ/սմ³ սահմաններում, հողի տեսակարար կշիռը՝ 2,53-2,72 գ/սմ³ սահմաններում:

Արագածոտնի մարզի 1400-1500մ բարձրությունների վրա տեղաբաշխված է չոր լեռնատափաստանային հատվածները: Հողածածկույթը կազմում են տիպիկ և մուգ լեռնային շագանակագույն, ինչպես նաև տիպիկ լեռնային սևահողերը: Ըստ մեխանիկական կազմի՝ միջակ և ծանր կավավազային հողեր են: Հողի խտությունը տատանվում է 1,22-1,25 գ/սմ³ սահմաններում, հողի տեսակարար կշիռը՝ 2,6-2,63 գ/սմ³ սահմաններում:

1500 մետրից ավելի բարձրությունների վրա՝ բարձր լեռնատափաստանային տարածքներն են: Հողածածկույթը կազմում են կրազերծված լեռնային սևահողերը և սևահողանման լեռնային մարգագետնատափաստանային հողերը: Ըստ մեխանիկական կազմի՝ միջակ և ծանր կավավազային հողեր են:

Տարածաշրջանի մեծ մասը զբաղեցնում են լեռնային սևահողերը՝ ծածկված տափաստանային բուսականությամբ: Բարձր լեռնային մասերում, լեռնամարգագետնային հողերի վրա տարածվում են մերձալպյան և ալպյան մարգագետիններ, որոնք հաճախ ընդմիջվում են քարակարկառներով ու լերկ ժայռերով: Որոշ վայրերում հանդիպում են կաղնու ոչ ընդարձակ անտառակներ:

Համայնքի վարչական սահմաններում ընդգրկված հողերի ընդհանուր մակերեսը՝ ընդամենը՝ 4313.0 հա է: Համայնքի արևելյան հատվածի հողածածկույթը խիստ աղքատիկ է: Այս տարածքները ներկայացված են խիստ կտրտված թեք լանջերով, հողերը՝ էրոզացված են:

Մարդու գործունեության հետևանքով առաջանում է հողային ծածկույթի աղտոտում ծանր մետաղներով (պղինձ, ցինկ, արսեն, կապար, մոլիբդեն, մանգան, նիկել, կադմիում, քրոմ և այլն) և ցիանական միացություններով: Հողերի որակի գիտահատումն իրականացվում է ՀՀ առողջապահության նախարարի 2010թ. հունվարի 25-ի «Հողի որակին ներկայացվող պահանջներ N 2.1.7.003-10 սանիտարական կանոնները և նորմերը հաստատելու մասին» N01-Ն հրամանի Հավելված 3-ի և ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2015թ. հունիսի 16-ի «ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2010 թվականի հունվարի 25-ի N 01-Ն հրամանում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» N 25-Ն հրամանի համաձայն:

8.2.5 Ջրային ռեսուրսներ

Մարզի ջրային պաշարները գոյանում են Արագած լեռան ձնահալոցքից, տեղումներից և բնական աղբյուրներից: Մարզում բազմաթիվ են լավային ծածկույթների տակից բխող սառնորակ աղբյուրները: Ջրային պաշարներից սնվում են Ապարան-Երևան և Ապարան-Սպիտակ ջրատարները: Արագածոտնի մարզում ստորգետնյա ջրերը գտնվում են 120-150մ խորության վրա: Մարզի հիմնական զարկերակը Քասախ գետն է՝ երկարությունը 89 կմ, ավազանի մակերեսը՝ 1480 քառ. կմ, Գեղարոտ և Ամբերդ գլխավոր վտակներով: Մարզի տարածքով են հոսում նաև Հալավար, Գեղաձոր (երկարությունը 34 կմ է, ջրհավաք ավազանը՝ 144 քառ. կմ), Շահվերդ, Ամբերդ և Գեղարոտ գետերը:

Կան շատ հեղեղատարեր (նշանավոր է Մաստարայի հեղեղատարը): Մարզի տարածքով է անցնում Արզնի-Շամիրամ ջրանցքը, գործում է նաև Թալինի ջրանցքը:

Մարզն աչքի է ընկնում ջրամբարների առատությամբ: Մարզում առկա է 29 արհեստական ջրամբար: Գործում են Ապարանի, Հալավարի, Ծիլքարի, Ներքին Սասնաշենի, Դավթաշենի, Թալինի, Վերին Բազմաբերդի, Կաքավաձորի, Շենիկի, Աշնակի, Սաբունչիի ջրամբարները: Ամենամեծը Ապարանի ջրամբարն է. մակերեսը 7.0 քառ. կմ է, ընդհանուր ծավալը՝ 91 մլն.մ³, օգտակարը՝ 81 մլն.մ³, ջրթողունակությունը վայրկյանում՝ 18 մ³: Արագածի մերձգագաթային սարավանդի վրա գտնվում է Քարի լիճը: Նշված ծավալի ոռոգման ջրից

տարեկան օգտագործվում է մոտ 85 մլն.մ³, առկա քանակության 16%-ի չափով: Մնացած քանակությունը կորչում է գոլորշիացման տեսքով կամ դուրս է գալիս մարզի տարածքից:

Թալինի ջրանցք: Ջրանցքը գտնվում է Հայաստանի Արագածոտնի և Արմավիրի մարզերում: Սկիզբ է առնում Ախուրյանի ձախ ափից: Մտնում է Ախուրյան ջրամբարի ամբարտակված ջրերից: Առաջին հերթը շահագործման է հանձնվել 1957թ., երկրորդը՝ 1974թ., երրորդը՝ 1986թ.: Մայր ջրանցքի երկարությունը 91 կմ է, բաժանարար ցանցինը՝ 118 կմ: Մայր ջրանցքը բաժանվում է աջ և ձախ ճյուղերի: Ջրթողունակությունը 30 մ³/վ է: Ոռոգում է Արագածոտնի և Արմավիրի մարզերի մոտ 24 հազար հեկտար հողատարածք: Նախատեսվող գործունեության և հարակից տարածքներում մակերևութային ջրային հոսքեր չկան: ՕԳ-ի շինարարական և հետագա շահագործման փուլերում մակերևութային և գրունտային ջրերի բաշխվածությունը փոփոխության չի ենթարկվելու:

Հայաստանի հանրապետությունում ջրային ռեսուրսների մոնիթորինգն իրականացվում է շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից՝ դիտացանցերի միջոցով: Մակերևութային ջրի որակի գնահատումն իրականացվում է ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունվարի 27-ի N75-Ն որոշման:

Համաձայն կազմակերպության 2025թ. 3-րդ եռամսյակի տեղեկագրի՝ Քասախ գետի ջրի որակը Ապարան քաղաքից վերև հուլիսին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), օգոստոսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), Ապարան քաղաքից ներքև՝ հուլիսին և օգոստոսին՝ «վատ» (5-րդ դաս), Աշտարակ քաղաքից վերև և ներքև հատվածներում ջրի որակը հուլիսին և

օգոստոսին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), գետաբերանի հատվածում ջրի որակը հուլիսին և օգոստոսին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս): Գեղարոտ գետի ջրի որակը Արագած գյուղից վերև հատվածում հուլիսին և օգոստոսին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), գետաբերանի հատվածում՝ հուլիսին՝ «վատ» (5-րդ դաս):

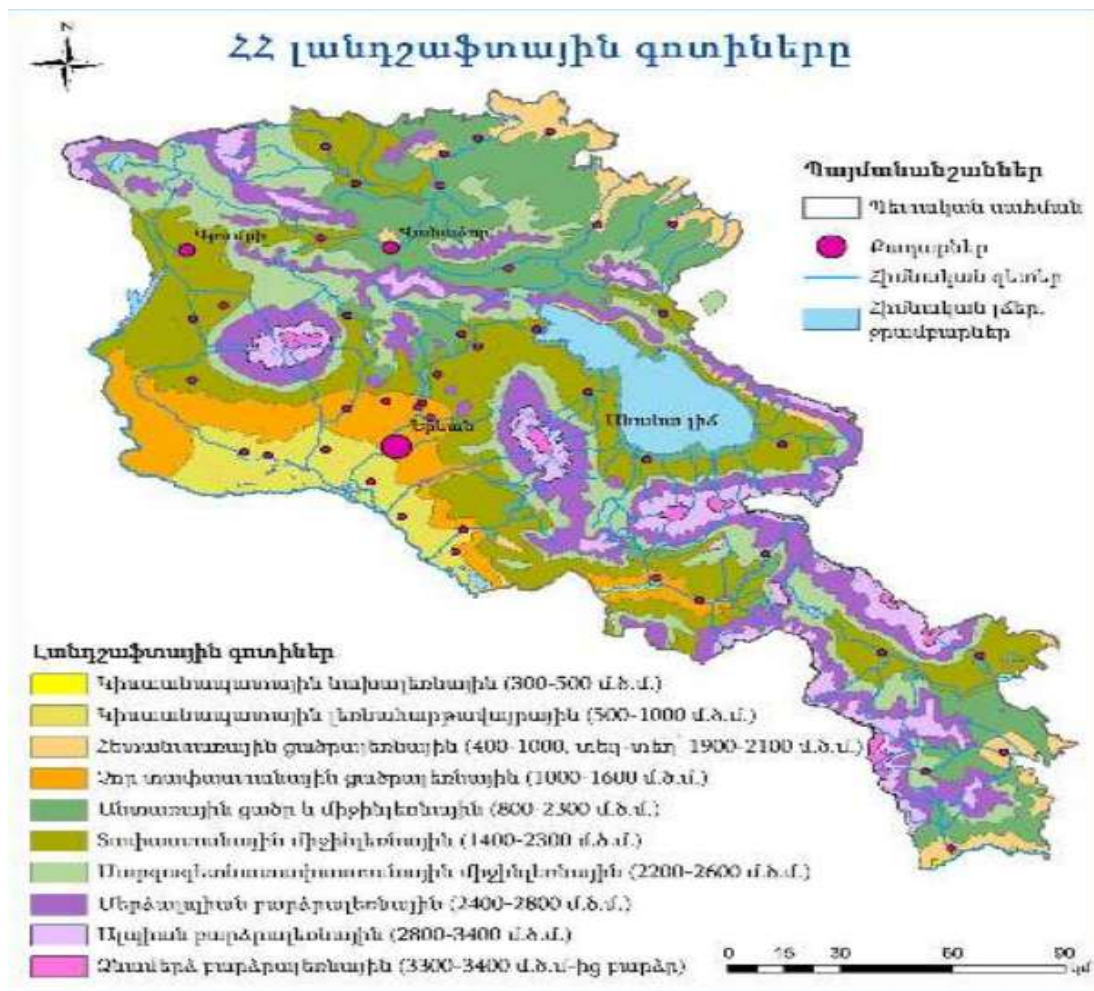
Նախատեսվող գործունեության տարածքում ջրային ռեսուրսներ չկան, մոտակա ջրային ռեսուրսը գտնվում է՝ Մարգարաձոր գետից 910մ և մշտական հոսք չունեցող սելավատարից 290մ:

8.2.6 Կենսաբազմազություն.

Հայաստանը գտնվում է Կովկասի էկոտարածաշրջանում: Այն բարձր լեռնային երկիր է, որտեղ առանձնացվում են 5 հիմնական լանդշաֆտային տիպեր՝ կիսաանապատային, տափաստանային, անտառային, ենթալպյան և ալպյան մարգագետնային:

Հանդիսանալով մարդու կենսագործունեության համար անհրաժեշտ էկոլոգիական միջավայր, Հայաստանի կենսաբազմազանությունն ունի բնապահպանական կարևոր նշանակություն:

Հողերի մշակումը, դաշտապաշտպան անտառաշերտերի ստեղծումը, խոտհարքերը, նաև հրդեհները բացասաբար են ազդում հանրապետության բուսածածկույթի և կենդանական աշխարհի վրա:

Քուսական աշխարհ: Տարածաշրջանին բնորոշ է կիսաանապատային և տափաստանային բուսածածկույթը: Տարածքի բուսականությունը ներկայացված է հիմնականում կիսաանապատային օշինդրա-էֆեմերային և տափաստանային մոլախոտային բուսականությամբ:

Տարածաշրջանում աճում է հաճարենի, կաղնի, բոխի, սոճի, լորենի, կեչի, թեղի, հացենի և այլն: Արագածոտնի մարզում հատկապես առատ են մշակաբույսերի վայրի ազգակիցները՝ ցորենը, աշորան, գարին, վարսակը, ոլոռը, ճակնդեղը, զանազան հատապտուղներ, կորիզավոր, ունդավոր, կերային, բանջարանոցային բուսատեսակներ և այլն:

Թալինի տարածաշրջանում առկա են Կարմիր գրքյան հետևյալ տեսակները՝ Խլոպուզ Գրոյտերի *Merendera greuteri* Gabrielian, Կատեգորիա՝ CR B 1 ab(i,ii,iii,v) + 2 ab(i,ii,iii,v), կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ, Տուղտավարդ Սոֆիայի *Alcea sophiae* Iljin՝ EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii), վտանգված տեսակ:

Խլոպուզ Գրոյտերի

Տուղտավարդ Սոֆիայի

Նախատեսվող գործունեության տարածաշրջանը ենթարկված է անտրոպոգեն ազդեցության, բուսականությունը գրեթե բացակայում է: Գործունեության տարածքում ՀՀ բույսերի Կարմիր գրքում գնացված բուսատեսակներ կամ դրանց աճելավայրեր չկան:

Կենդանական աշխարհ: Արագածոտնի մարզի կենդանական աշխարհին բնորոշ են հիմնականում լեռնատափաստանային կենդանատեսակները: Մարզի տարբեր շրջաններում հանդիպում են գայլ, աղվես, լուսան, կզաքիս, գորշուկ, նապաստակ և այլն: Մեծ է նաև օձերի տեսակների բազմազանությունը: Մարզի տարբեր գոտիներում հանդիպում են ինչպես անվտանգ, այնպես էլ թունավոր օձեր:

Սողունների գլխավոր ներկայացուցիչներից է հայկական լեռնատափաստանային իծը, որն ապրում է մարզի լեռնային շրջաններում: Այս աշխարհագրական տեղամասում ապրում են նաև մի շարք թռչուններ՝ ալպիական ճայ /*Pyrrhocorax graculus*/, կովկասյան մայրեհավ (*Tetrao mlokosiewiczi*), տափաստանային արծիվ (*Aquila nipalensis*), և այլն:

Տարածաշրջանում կան մի շարք կենդանատեսակներ, որոնք բավականաչափ հանդուրժող են մարդկային միջամտության նկատմամբ, և մնում են տեղում (օրինակ՝ նապաստակը, ոզնին և այլն): Բացի այդ, որոշ տեսակներ կարող են բավականաչափ հարմարվողական կենսակերպ վարել նոր պայմանների նկատմամբ (օրինակ՝ աղվեսը կամ որոշ թռչնատեսակներ):

Սողունների և երկկենցաղների վերաբերյալ տեղեկատվությունը հիմնականում ստացվել է գրականության հիման վրա: Կապված բնական լանդշաֆտների ոչնչացման հետ, ինչի արդյունքում ոչնչացվեցին սողունների և երկկենցաղների բնական ապրելավայրերը, նրանց տեսակային կազմը զգալի փոփոխությունների է ենթարկվել: Տարածքում կան սողուններից՝ Կույր օձ (*Typhlops vermicularis*), Վզնոցավոր(Էյրենիս *Eirenis collaris*), Գյուրգա(*Vipera lebetina*), Կովկասյան ազամա(*Laudakia caucasica*), երկենցաղներից՝ կանաչ դողոշ(*Bufo viridis*) կենդանատեսակները:

Տարածքում ՀՀ Կարմիր գրքի կենդանատեսակներից՝ հայտնի են

անադոնաշարավորներից՝ Գնայուկ բզեզներ(Carabidae), Թերթիկաբեղավորներ (Scarabaeidae), Սևամարմիններ (Tenebrionidae), Տերևակերներ(Chrysomelidae), Սիմպեկմա ճպուռ (Sympecma paedisca), Մորեխ հայկական(Gomphocerus armeniacus), Բոուլենի ճերմակաթիթեռ(Artogeia bowdeni), Պորչինսկու իշամեղու (Bombus portshinskii Radoszkowsky) և այլն:

Կարմիր գրքյան կենդանատեսակներից է՝ Բալոբան(Falco c. herrug J. E. Gray, 1834), Բազեանմանների կարգից, Հայաստանի համար անհետացող տեսակ է, որն ընդգրկված է ԲՊՄՍ Կարմիր ցուցակում՝ (ver. 3.1) «Endangered A2bcd+3cd+4bcd» կարգավիճակով:

Բալոբան

Ուսումնասիրվող և հարակից տարածքները, մարդու գործունեության արդյունքում, բավականաչափ յուրացված են, բացակայում են ինչպես հազվագյուտ էկոհամակարգերը, այնպես էլ կենդանիների հազվագյուտ տեսակները, որի հետ կապված դրանց պահպանության համար հատուկ միջոցառումներ չի նախատեսվում:

8.2.7 Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ.

Մարզի տարածաշրջանում է գտնվում Արագածի ալպյան արգելավայրը, բնության հատուկ պահպանվող տարածք է, Հայաստանի Հանրապետության 24 արգելավայրերից մեկը: Կազմավորվել է 1959 թվականին, ունի 300 հա տարածք: Գտնվում է Հայաստանի Արագածոտնի մարզում՝ Արագած լեռնազանգվածի 3200-3500 մ բարձրություններում: Ստեղծվել է սառցադաշտային Քարի լճի և հարակից ալպյան մարգագետինների պահպանության նպատակով:

Գործունեության տարածքը գտնվում է Ալայան արգելավայրից գտնվում է բավականին մեծ հեռավորության վրա :

«Ագարակ» պատմամշակութային արգելոց»-ը գտնվում է ՀՀ Արագածոտնի մարզի Ագարակ և Ոսկեհատ գյուղական համայնքների վարչական տարածքներում, Երևան-Աշտարակ-Գյումրի մայրուղու երկու կողմերում, Ամբերդ գետի աջ ափին, հրաբխային տուֆե ելուստներից կազմված ժայռոտ հրվանդանի վրա: Հուշարձանի /պետ. ցուցիչ՝ 2.4.1/ հիմնական առանձնահատկություններից մեկն այն է, որ բնակատեղիի ողջ տարածքը և շրջակայքն ամբողջությամբ պատված են ժայռափոր ու քարակոփ կառույցների հսկայածավալ համալիրներով, որոնց մեծ մասը շաղկապվում է Ագարակի վաղ բրոնզեդարյան բնակատեղիի հետ: Առկա են ժայռափոր խորշեր, դեպի այդ խորշերը տանող աստիճանահարթակներ և այլ նշանակության կերտվածքներ: Բոլոր այդ կերտվածքների, ինչպես նաև շրջանաձև, պայտաձև, մեանդրաձև փորվածքների, այդ փորվածքները միմյանց կապող առվակների կամ եռագագաթ, սեղանաձև զոհարանների շնորհիվ բնական լանդշաֆտը վերածվել է հսկա կոթողի:

8.2. 8 Պատմամշակութային հուշարձաններ

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2007թ. մարտի 15-ի «ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՄԱՐՎՈՂ ԵՎ ՕՏԱՐՄԱՆ ՈՉ ԵՆԹԱԿԱ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԱՆՇԱՐԺ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» N 385-Ն որոշման՝ սահմանվում է Թալին քաղաքի և Դաշտադեմ բնակավայրի պատմամշակութային հուշարձանների ցանկը:

Թալին քաղաք

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԲԱՅՕԹՅԱ ԿԱՅԱՆ	քարի դար	Արտին լեռան հս-աե լանջին	Հ	«Սատանի դար» վայրում
2.				ԲՆԱԿԱՏԵՂԻ	մթա 2-1 հզ մ	1,5 կմ աե-հս.	Հ	Արալի դաշտում, Կարմրաշեն տանող ճանապարհից 0,5 կմ աջ
	2.1.			դամբարանադաշտ	մթա 4-2 հզ մ		Հ	Կարմրաշեն տանող ճանապարհի խաչմերուկին հարող հատվածում
3.				ԴԱՄԲԱՐԱՆ ԹԱԼԻՆԻ ՄԵԾ	մթա 4-3 հզ մ	աե եզրին	Հ	Երևան-Թալին ավտոճանապարհից ձախ
4.				ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ ԹԱԼԻՆԻ ԿԱԹՈՂԻԿԵ	4-20 դդ.	հս մասում	Հ	
	4.1.			եկեղեցի	5 դ.		Հ	Կաթողիկեից հս, պահպանվել են միայն հիմնապատերը
	4.2.			Կաթողիկե	7 դ.		Հ	
	4.3.			պալատ	9-11 դդ.		Հ	Կաթողիկեից 150 մ հվ-աե
	4.4.			գերեզմանոց	4-20 դդ.		Հ	Կաթողիկեի շուրջը
		4.4.1		կոթող	4-5 դդ.		Հ	Կաթողիկեի հվ կողմում
		4.4.2		կոթող	4-5 դդ.		Հ	Կաթողիկեից 30 մ հվ-ամ, պահպանվել է պատվանդանը
		4.4.3		կոթող	4-5 դդ.		Հ	Կաթողիկեի հս կողմում, պահպանվել է պատվանդանը
		4.4.4		կոթող	4-5 դդ.		Հ	Կաթողիկեի հվ կողմում
		4.4.5		կոթող	4-7 դդ.		Հ	Կաթողիկեի հվ-աե կողմում
		4.4.6		կոթող	4-7 դդ.		Հ	Կաթողիկեի հվ-աե կողմում
		4.4.7		կոթող	4-7 դդ.		Հ	Կաթողիկեի հվ-աե կողմում, պահպանվել է պատվանդանը

		4.4.8	կոթող	4-7 դդ.		Հ	Կաթողիկեի հվ-աե կողմում
		4.4.9	խաչքար	9-10 դդ.		Հ	Կաթողիկեից 35 մ հս-ամ, երկատված, ընկած գետնին
		4.4.10	խաչքար	10 դ.		Հ	Կաթողիկեից 20 մ հս-ամ, ընկած գետնին, ստորին մասը չի պահպանվել
		4.4.11	խաչքար	10-11 դդ.		Հ	Կաթողիկեից հս-ամ, ընկած գետնին, ստորին մասը և վերնամասի ձախ անկյունը՝ կոտրված
		4.4.12	խաչքար	10-11 դդ.		Հ	Կաթողիկեից 25 մ հս-ամ, ընկած գետնին, ստորին մասը չի պահպանվել
		4.4.13	խաչքար	11դ.		Հ	Կաթողիկեի հս-ամ կողմում, ընկած գետնին
		4.4.14	խաչքար	13-14 դդ.		Հ	Կաթողիկեի ամ կողմում, կանգնեցված գետնին
5.			ԵԿԵՂԵՅԻ Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	613- 615 թթ.	ք.մ.	Հ	
	5.1.		կոթող	4-5 դդ.		Հ	եկեղեցու հս-ամ կողմում
	5.2.		կոթող	4-7 դդ.		Հ	եկեղեցու հս կողմում, պահպանվել է միայն պատվանդանը
	5.3.		կոթող	5-6 դդ.		Հ	եկեղեցու հվ կողմում, պահպանվել է միայն պատվանդանը
	5.4.		կոթող	5-6 դդ.		Հ	եկեղեցու հս-ամ կողմում, խիստ քայքայված
	5.5.		կոթող	6-7 դդ.		Հ	եկեղեցու հս-ամ կողմում, վերին և ստորին մասերը՝ կոտրված
	5.6.		խաչքար	10-11 դդ.		Հ	արձանագիր, եկեղեցու խորանում
	5.7.		տապանաքար	874 թ.		Հ	եկդ-ուց 10 մ հվ-ամ, կոտրված՝ 6 մասի
	5.8.		տապանաքար	9-10 դդ.		Հ	եկդ-ուց 10 մմ հվ-ամ, արձանագիր
6.			ԵԿԵՂԵՅԻ Ս. ԳԵՎՈՐԳ	19 դ.	ք.մ.	Տ	
	6.1.		զանգակատուն	19 դ.		Տ	կից է եկեղեցուն ամ-ից
	6.2.		խաչքար	10 դ.		Հ	ագուցված ամ ճակատին,

						արտաքուստ, մուտքից աջ
6.3.		խաչքար	13 դ.		Հ	ագուցված հվ ճակատին, արտաքուստ, մուտքից աջ
6.4.		խաչքար	13 դ.		Հ	ագուցված աե ճակատին, արտաքուստ
6.5.		խաչքար	19 դ.		Տ	ագուցված հվ ճակատին, արտաքուստ, մուտքից ձախ
7.		ՀՈՒՇԱՂԲՅՈՒՐ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1946 թ.	ք.մ.	Տ	քաղաքի սկզբնամասում, ճարտ. Ո. Իսրայելյան
8.		ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1979 թ.	հս մասում	Տ	բարձունքի վրա
9.		ՄԱՏՈՒՌ «ՄԱՆԴՈՒԽՏ ԿՈՒՅՍ»	19 դ.	ամ եզրին	Տ	վրկնգ՝ 1991- 1992 թթ.՝ Ամիրբեկ Դերզյանի կողմից
9.1.		խաչքար	7-8 դդ.		Հ	մատուռի ներսում
9.2.		խաչքար	7-8 դդ.		Հ	մատուռի ներսում
9.3.		խաչքար	8 դ.		Հ	մատուռի ներսում, Թալինի հանրահայտ կլոր խաչքարն է
9.4.		խաչքար	8-9 դդ.		Հ	մատուռի ներսում
9.5.		խաչքար	10 դ.		Հ	մատուռի ներսում
10.		ԶՐԱՂԱՅՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ	19-20 դդ.	1 կմ հս- աե	Տ	Արալըղի դաշտում, Կարմրաշեն տանող ճանապարհից աջ, պահպանված ջրաղացների թիվը մոտ. 30 է
11.		ՔԱՂԱՔԱՏԵՂԻ ԹԱԼԻՆ	մթա 2-1 հզ մ, մջնդ	հս մասում	Հ	«Ջուլիակ» բլրի ստորոտին
11.1		ամրոց Թալին	մթա 4 դ., 12- 16 դդ.		Հ	«Ջուլիակ» բլրի վրա
11.2		դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզ մ, մթա		Հ	«Ջուլիակ» բլրի շուրջը, Ս. Կաթողիկե եկեղեցուց հս

				4-3 դդ.			
	11.3		ջրամբար	մթա 1 հզմ, վաղ մջնդ		Հ	ամրոցից հս, Թալին- Մաստարա հին ճանապարհին, Ս. Կաթողիկե եկեղեցուց 500 մ հս
12.			ՔԱՐԱՎԱՆԱՏՈՒՆ. ԹԱԼԻՆԻ ՄԵԾ	13 դ.	հվ-աե եզրին	Հ	«Չալիք» վայրում, նախկինում սխալմամբ ներկայացվել է Դաշտադեմ գյուղով

Կարևոր է Թալինի դամբարանադաշտը (գերեզմանատուն), որը գտնվում է Թալինի քաղաքամերձ տարածքի Հարավ-արևելքում՝ Թալին- Գյումրի ճանապարհի երկայնքով:

ԴԱՇՏԱԴԵՄ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8
1			ԱՄՐՈՑ ԴԱՇՏԱԴԵՄ	7-19 դդ.	գյուղից 2 կմ հվ-ամ	<	1
	1.1		Գաղտնուղի	11-13 դդ.		S	1.2
	1.2		Եկեղեցի	10 դ.		<	1.3
	1.3		Միջնաբերդ	7-10 դդ.		<	1.1
2			ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	10-13 դդ.	գյուղից 0.3 կմ աե	S	2
3			ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	12-14 դդ.	գյուղից 0.5 կմ հվ	S	3
4			ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	12-14 դդ.	գյուղից 1.5 կմ հվ-աե	S	4
5			ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	12-16 դդ.	գյուղից 1.3 կմ հվ-ամ, Սբ. Քրիստափոր եկեղե- ցի տանող ճանապարհի աջ կողմում, դաշտի մեջ	S	5: Ենթակայու- թյամբ ներկայաց- ված է 6 հուշարձան (5.1-5.6)
6			ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	14-15 դդ.	գյուղից 2 կմ հվ-ամ, Դաշտադեմ ամրոցից 300 մ հվ	S	6
	6.1		Խաչքար	1481 թ.		<	6.1
7			ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	16-17 դդ.	գյուղից 1.2 կմ հվ, ծիրանի այգիների տարածքում	S	7
	7.1		Խաչքար	1594 թ.		<	7.1

8		ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ՔԱՂԵՆԻ»	7-18 դդ.	գյուղից 2 կմ հվ-ամ, Թալին-Արմավիր ճանա- պարհի երկու կողմում	S	8: Ենթակայու- թյամբ ներկայաց- ված է ևս 14 հու- շարձան (8.1-8.14)
	8.1	Հնձանների համալիր	17-18 դդ.		S	8.17
	8.2	Ձիթհան	12-14 դդ.		<	8.15
	8.3	Մատուռ	10-15 դդ.	գյուղատեղիի ամ կող- մում, Թալին-Արմավիր ավտոճանապարհից աջ	<	8.16
9		ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղի աե մասում	<	9
10		ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղի ամ մասում	<	9
11		ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ	7 դ.	գյուղից 2.5 կմ հվ-ամ	<	10
	11.1	Գերեզմանոց	7-20 դդ.	Եկեղեցու շուրջը	S	10.3: Ենթակայու- թյամբ ներկայաց- ված է 17 հուշար- ձան (10.3.1- 10.3.17)
	11.2	Զանգակատուն	13-14 դդ.	Եկեղեցու հս-աե կողմում	<	10.1
	11.3	Շինություններ օժանդակ	13-14 դդ.	Եկեղեցու շուրջը	S	10.2
12		ԽԱՉՔԱՐ	9-10 դդ.	գյուղի հվ-ամ մասում, Սբ. Քրիստափոր Եկե- ղեցի տանող ճանա- պարհից ձախ՝ բարձրադիր վայրում	<	11
13		ԽԱՉՔԱՐ	11-12 դդ.	գյուղից 1 կմ ամ, «Չայիր» վայրում, ծորի մեջ	<	12

Նախատեսվող գործունեության տարածքում պատմամշակութային հուշարձանները բացակայում են: Գործունեության տարածքը չի առնչվում նշված պատմամշակութային հուշարձանների հետ:

8.2.9 Բնության հուշարձաններ

ՀՀ Կառավարության 2008թ. օգոստոսի 14-ի «Հայաստանի հանրապետության բնության հուշարձանների ցանկը հաստատելու մասին» N 967-Ն որոշման հավելվածի՝ Արագածոտնի մարզում առկա են. 23 բնության հուշարձաններ, որից 10 հատ՝ երկրաբանական, 4 հատ՝ ջրաերկրաբանական և 4 հատ՝ ջրագրական, 5 հատ բնապատմական հուշարձաններ:

NN ը/կ	Անվանումը (նկարագիրը)	Տեղադիրքը
1	2	3
	Երկրաբանական հուշարձաններ	
1.	«Տափակ Բլուր» լիպարիտային գմբեթ	Արագածոտնի մարզ, Թաթուլ գյուղից 2.0 կմ հվ-արմ
2.	«Բազալտե արև», եզակի ճառագայթաձև անջատում	Արագածոտնի մարզ, Բյուրական գյուղից 7 կմ հս, Արխաշան գետի ձախափնյա մասում Ամբերդ ամրոցի մոտ
3.	«Տատիկ» քարե բնական քանդակ	Արագածոտնի մարզ, Դաշտադեմ գյուղի հվ-արլ եզրին
4.	«Փոքր Արտենի» հրաբուխ	Արագածոտնի մարզ, Արևուտ գյուղից 2.5 կմ հվ-արմ
5.	«Քարե կարկուտ» տեքստուրային առանձնահատուկ ներփակումներ	Արագածոտնի մարզ, Սարալանջ գյուղից մոտ 3.0 կմ հս-արմ
6.	Արայի լեռան խառնարանը	Արագածոտնի մարզ, Արտաշավան գյուղից 6 կմ հս-արլ
7.	«Անանուն» ժայռ-մնացուկներ	Արագածոտնի մարզ, Սարալանջ գյուղից 4.5 կմ հվ-արմ, Արայի լեռ, հրաբխի հարավային լանջերին
8.	«Անանուն» երոզիոն աշտարակ	Արագածոտնի մարզ, Սարալանջ գյուղից 4 կմ արմ, Արայի լեռան հրաբխի խառնարանում
9.	«Չինգիլային դաշտ» քարե կուտակումներ	Արագածոտնի մարզ, Քուչակ գյուղից մոտ 1.5 կմ հս-արմ, «Էլոյի բերդ» տանող ճանապարհին
10.	«Մեծ Արտենի» էքստրուզիվ կոն	Արագածոտնի մարզ, բնապատմական համալիր Մեծ Արտենի լեռ (2047մ), քարեդարյան (օլիգոցեն) հասակի եզակի հնագիտական հուշարձաններ
	Ջրաերկրաբանական հուշարձաններ	
11.	«Սրբի» կամ «Քառասուն» աղբյուր	Արագածոտնի մարզ, Ապարան քաղաքի կենտրոնում, Ճ.մ-ից 1870 մ բարձրության վրա
12.	«Քյահրիզ» աղբյուր	Արագածոտնի մարզ, Գեղաձոր գյուղից 8.5 կմ հվ-արմ, Գեղաձոր գետի վերին հոսանքի տրոգային կրկեսի վերին եզրին
13.	«Գեղաձոր» աղբյուր	Արագածոտնի մարզ, Գեղաձոր գյուղից 7.5 կմ հվ-արմ, Գեղաձոր գետի վերին հոսանքի տրոգային կրկեսում, 9 մ-ից 3000 մ բարձրության վրա

14.	«Ջաղացի» աղբյուր	Արագածոտնի մարզ, Ղազարավան գյուղի հվ ծայրամասում, ծ.մ-ից 1180 մ բարձրության վրա
	Ջրագրական հուշարձաններ	
15	«Ամբերդ» լիճ	Արագածոտնի մարզ, Բյուրականից մոտ 2.1 կմ հս-արմ, Արագած լեռան հվ-արմ մերձկատարային սարավանդին
16	«Լեսինգ» լիճ	Արագածոտնի մարզ, Ծաղկաշեն գյուղից մոտ 11 կմ հս-արմ, Արագած լեռնազանգվածի հս-արլ լանջին
17	«Ումրոյ» լիճ	Արագածոտնի մարզ, Ծաղկաշեն գյուղից մոտ 8 կմ հս-արմ, Արագած լեռնազանգվածի արլ լանջին
18	«Գեղարոտի» ջրվեժ	Արագածոտնի մարզ, Արագած գյուղից 11 կմ հս-արմ
	Բնապատմական հուշարձաններ	
19	«Մեծ Արտենի» էքստրուզիվ կոն	Արագածոտնի մարզ, Արևուտ գյուղից 2 կմ հվ-արմ
20	«Արտաշավան» բնապատմական համալիր	Արագածոտնի մարզ, Արտաշավան գյուղի արլ եզրին
21	«Աստվածընկալ» հրաբխային տուֆերի ստվարաշերտ	Արագածոտնի մարզ, Հարթավան գյուղից մոտ 4 կմ դեպի արլ, Քասախ գետի կիրճի աջ լանջին
22	«Քասախի դարավանդներ»	Արագածոտնի մարզ, Օհանավան գյուղի արլ եզրին
23	«Քասախի կիրճ»	Արագածոտնի մարզ, Սաղմոսավան գյուղ

Գործունեության տարածքին ամենամոտ բնության հատուկ պահպանվող տարածքը «Տատիկ» քարե քանդակ երկրաբանական հուշարձանը՝ գտնվում է մոտ 3000մ հեռավորության վրա:

8.2.10 Սոցիալ-տնտեսական.

Արագածոտնի մարզի տարածքը կազմում է 2773քառ. կմ, որը կազմում է ՀՀ տարածքի 9,3%-ը: Ներառում է 8 համայնք, 3 քաղաքներ և 118 գյուղական բնակավայրեր: Բնակչության թվաքանակը 2025թ. տարեսկզբի դրությամբ կազմում է 135,5 հազ. մարդ: Գյուղատնտեսական նշանակության հողերը 2023թ. դրությամբ կազմում են 218,597,2 հա, որից վարելահողերը՝ 54,299,9հա:

Տարածքը Territory	2 773 քառ. կմ/ sq. km
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը, % Territory share of the marz in the territory of the RA, %	9.3
Համայնքներ, 2025թ. տարեկազմի դրությամբ Communities, as of the beginning of 2025	8
Քաղաքներ Towns	3
Գյուղեր Villages	118
Բնակչության թվաքանակը 2025թ. տարեկազմի դրությամբ Population number as of the beginning of the year, 2025	135.5 հազ. մարդ/ ths. person
այդ թվում՝ including:	
Քաղաքային urban	28.3 հազ. մարդ/ ths. person
Գյուղական rural	107.2 հազ. մարդ/ ths. person
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2024թ., % Share of marz population in the total population of the RA 2024, %	4.4
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2024թ., % Share of urban population size 2024, %	20.9
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր, 2023թ. հուլիսի 1-ի դրությամբ Agricultural land, as of July 1, 2023	218 597.2 հա/ ha
այդ թվում՝ վարելահողեր, 2023թ. հուլիսի 1-ի դրությամբ including: arable land, as of July 1, 2023	54 299.9 հա/ ha

Մարզի տնտեսության հիմնական ուղղությունը արդյունաբերությունը և գյուղատնտեսությունն են: Արդյունաբերությունը մասնագիտացած է սննդամթերքի և խմիչքների, ըմպելիքների թանկարժեք իրերի արտադրության ու շինանյութերի հանքավայրերի շահագործման ուղղություններում: Գյուղատնտեսությունը հիմնականում մասնագիտացած է բուսաբուծության (մասնավորապես, հացահատիկային մշակաբույսերի արտադրության) և անասնաբուծության մեջ: Մարզի աշխարհագրական դիրքը և բնակլիմայական պայմանները նպաստավոր են ինչպես բուսաբուծության (հացահատիկ, կարտոֆիլ, բազմամյա տնկարկներ, կերային մշակաբույսեր), այնպես էլ անասնաբուծության զարգացման համար:

Համաձայն ՀՀ Վիճակագրության կոմիտեի կայք էջի՝ 2024թ.-ին մարզի տնտեսության հիմնական ոլորտների տեսակարար կշիռները ՀՀ տնտեսության համապատասխան ոլորտների ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն 2.0 %,
- գյուղատնտեսություն 9.8 %,
- շինարարություն 6.3 %
- մանրածախ առևտուր 1.8 %
- ծառայություններ 0.8 %:

Արագածոտնի մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող 3 ավտոխճուղիներ՝ Երևան-Աշտարակ-Թալին-Գյումրի, Երևան-Աշտարակ-Սպիտակ և Երևան-Արմավիր-Քարակերտ-Գյումրի: Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով:

Թալին համայնք. համաձայն Թալին համայնքի 2023-2027թթ. 5-ամյա զարգացման ծրագրի՝ Թալին համայնքը գտնվում է Արագած լեռան հարավ-արևմտյան փեշերին, ծովի

մակերևույթից 1585 մետր բարձրության վրա: Հեռավորությունը մայրաքաղաքից կազմում է 70 կմ, մարզկենտրոն Աշտարակ քաղաքից՝ 48 կմ: Թալին համայնքը նախկինում եղել է Թալինի շրջանի վարչական կենտրոնը: Տարածքը քարքարոտ է, կան շատ բլուրներ, ձորեր, լեռներ և անհարթ տարածություններ:

Բնակլիմայական պայմանները փոփոխական են, հիմնականում ցամաքային և ոչ բարենպաստ են գյուղատնտեսության համար: Հողերը հիմնականում ոռոգովի չեն և բերքատվությունը մեծ կախում ունի տարվա տեղումներից: Ձմեռը չափավոր ցուրտ է, ամառը զով, երբեմն էլ շոգ ու երաշտ: Գարունը շուտ է բացվում, աշունը ուշ վերջանում: Ձնածածկույթը տարածքում տևական չի լինում, ուղեկցվում է բքի վերածվող ուժեղ քամիներով: Գարնանը լինում են տեղատարափ անձրևներ: Տարեկան մթնոլորտային տեղումների քանակը տատանվում է 400-450 մմ-ի սահմաններում:

Թալին համայնքով է անցնում Հյուսիս-Հարավ միջպետական նշանակության ավտոմայրուղին, Հյուսիս-Հարավ մայրուղին և Գյումրի-Երևան երկաթգիծը: Համայնքում կան երեք արդյունաբերական ձեռնարկություններ, որոնցից մեկը զբաղվել է ադամանդե քարերի մշակմամբ, ունենալով բավականին մեծ արտադրական հզորություն, ներկայումս չի գործում, իսկ մյուս երկուսը գործում են, որոնցից մեկը զբաղվում է կաթնամթերքի արտադրությամբ, իսկ մյուսը զբաղվում է հակակարկտային կայանների արտադրությամբ: Այս երկու գործող ձեռնարկությունները իրենց արտադրանքը հիմնականում սպառում են Հանրապետության տարածքում:

Համայնքում առկա է ջրամատակարարման, ջրահեռացման, էներգամատակարարման, գազամատակարարման համակարգերը, կապի և փոստային ծառայությունները: Արտադրվող հիմնական գյուղատնտեսական արտադրանքը՝ հացահատիկն է (ցորեն և գարի), կաթը և միսը: Արտադրանքի ծավալները մեծ չեն, հիմնականում ունեն սեփական սպառման նշանակություն: Համայնքի բնակավայրերուի մեծ մասում ոռոգման ջուրը բացակայում է,

Թալին համայնքը շնորհիվ իր աշխարհագրական դիրքի և պատմական հարուստ ժառանգության, հնարավորություն ունի վերածվելու տուրիստական վայրի: Համայնքի զբոսաշրջային հետաքրքրություններ կայացնող պատմա-մշակութային հուշարձաններից են Թալին քաղաքում գտնվող Կաթողիկե եկեղեցին, Իջևանատունը (Քարվանատուն), Սուրբ Աստվածածին և Սուրբ Գևորգ եկեղեցիները:

Թալին համայնքի վարչական տարածքում գործում են 11 հիմնական, 25 միջնակարգ դպրոցներ, Թալինի ավագ դպրոցը և Արագածոտնի տարածքային պետական քոլեջը: Համայնքն ունի նորակառույց մարզադպրոց և ֆուտբոլի մարզադաշտ, մեկ մշակույթի կենտրոն, որտեղ գործում են ժամանակակից և ժողովրդական երգի-պարի խմբեր, 2 զբոսայգի՝ մեկը քաղաքային, մեկը մանկական:

Համայնքում աղբահանությունը կատարվում է կենտրոնացված աղբավայրերում, որտեղ պարբերաբար կատարվում է բնահողով ծածկում ու սանիտարական այլ միջոցառումներ: **Թալին քաղաքը** գտնվում է Արագած լեռան հարավ-արևմտյան լանջին, Երևան քաղաքից 65կմ հեռավորության վրա: 2025թ. հունվարի 1-ի դրությամբ բնակչությունը կազմում է 4.5հազ. մարդ: Տնտեսության մեջ կարևոր տեղ է զբաղեցնում արդյունաբերությունը, առկա է բնական ադամանդի մշակությամբ զբաղվող ձեռնարկություն: Զարգացած է սննդի արդյունաբերությունը: Ունի Չանախ տեսակի պանրի և կաթնամթերքի գործարան: Համախառն արտադրանքի մեծ մասը տալիս է գյուղատնտեսությունը: Համայնքում արտադրվող հիմնական գյուղատնտեսական արտադրանքը հացահատիկն է (ցորեն, գարի), կաթը և միսը: Արտադրանքի ծավալները մեծ չեն, հիմնականում ունեն սեփական սպառման

նշանակություն: Զարգացած է անասնապահությունը, զբաղվում են խոշոր և մանր եղջերավոր անասնապահությամբ, թռչնաբուծությամբ: Քաղաքը հարուստ չէ մշակութային օջախներով, ունի մեկ մշակութային կենտրոն:

Համայնքի և քաղաքի հիմնախնդիրներից են՝ ոռոգման ջրի և ջրամատակարարման ցանցի անբավարար վիճակը կամ բացակայությունը, գյուղատնտեսական տեխնիկայի անբավարար վիճակը, ներքաղաքային ճանապարհների անբավարար վիճակը, արդյունաբերական ձեռնարկությունների ոչ լրիվ հզորությամբ գործելը, գործազրկության և արտագաղթի բարձր մակարդակը:

Դաշտադեմ բնակավայր. Բնակավայրը գտնվում է ՀՀ Արագածոտնի մարզում, ներառված է Թալին խոշորացված համայնքում: Համաձայն Դաշտադեմ համայնքի 2016-2021թթ. զարգացման ծրագրի՝ բնակավայրը գտնվում է Արտենի լեռան հարավ-արևելյան ստորոտոին՝ ծովի մակարդակից 1416մ բարձրության վրա: Հեռավորությունը մարզկենտրոնից կազմում է 52 կմ: Բնակավայրի վարչական տարածքը կազմում է 139,66 հա: Համաձայն վիճակագրության կայք էջի՝ բնակչությունը 2025թ. հունվարի 1-ի դրությամբ կամում է 598 մարդ: Բնակավայրը գտնվում է նախալեռնային գոտում՝ կլիման՝ չորային է, ձմեռն անցնում է քիչ ձյան տեղումներով, անձրևները լինում են խոր աշնանը: Բնակավայրի միջով անցնում է նոր վերակառուցված M 9 Թուրքիայի սահման միջպետական ավտոմայրուղին: Բնակավայրը գազիֆիկացված է: Գյուղն ունի դպրոց, բուժկետ, մանկապարտեզ:

Բնակավայրի տնտեսության հիմնական ճյուղը գյուղատնտեսությունն է, բնակչությունը հիմնականում զբաղված է՝ անասնապահությամբ և դաշտավարությամբ: Գյուղում առկա են պատմամշակութային հուշարձաններ: Գյուղից 2.5 կմ հարավ գտնվում է VII դարով թվագրված «Սուրբ Քրիստափորի» վանքը, VII-IX դարերի՝ «Դաշտադեմի ամրոցը», Քաղենի գյուղատեղին, միջնաբերդ, խաչքարեր՝ պահպանվում VII դարի պատմական կլոր – խաչքարը, Զանգակատուն և այլն: Համաձայն Թալին համայնքի զարգացման ծրագրի՝ նախատեսվում է բնակավայրի ոռոգման համակարգի վերանորոգում, կենտրոնացված ջրահեռացման համակարգի ստեղծում, ճանապարհների վերանորոգում, պատմամշակութային ժառանգության վերականգնում, որը կխթանի տուրիզմի զարգացմանը:

9. Նախատեսվող գործունեության բնութագիրը, տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումները, օգտագործվող բնական ռեսուրսներ և նյութեր, (շինարարության շահագործման , փակման փուլեր).

«ԴԱՇՏԵՆԵՐԳՈ» ՍՊ ընկերության Արևակայանի համար նախատեսվող օդային գիծը համաձայն նախագծային փոփոխության տեղակայվելու է Արագածոտնի մարզի Թալին համայնքի Դաշտադեմ բնակավայրի վարչական սահմաններում:

Սույն ՇՄԱԳ-ով նախատեսվում է նախագծային փոփոխություն, որի արդյունքում

- Արևային կայանի տարածքում, 02-035-0127-0018 կադաստրային ծածկագրով հողամասում, նախատեսվում է կառուցել 35/2x0.8ԿՎ լարմամբ, 9100 ԿՎԱ հզորության ենթակայան /ինչը դրական փորձաքննական եզրակացություն ստացած նախագծում ևս նախատեսված էր/:

- 35կՎ մալուխագիծ, ապահովելով նոր կառուցվող 35/2x0.8կՎ ԵԿ-ից մինչև նոր կառուցվող 110/35/0.8կՎ ենթակայանի կապը: Մալուխագծի ուղեգծի ընդհանուր երկարությունը կազմում է 1025մ, նախկին 980մ-ի փոխարեն:
- Նախկին 110կՎ օդային գիծ/ՕԳ/, ապահովում էր 02-035-0127-0021 կադաստրային ծածկագրով հողամասում նոր կառուցվող 110/35/0.8կՎ ենթակայանի և գոյություն ունեցող 220/110/10կՎ «Աշնակ» ենթակայանի կապը: Համաձայն նախագծային փոփոխության ՕԳ-ն իրականացնում է Նոր կառուցվող 110/35/0.8կՎ ԵԿ-ից մինչև գոյություն ունեցող 110կՎ «Ծովասար» ՕԳ-ի ճյուղավորման(N40-N41 հենամիջում) կապը: Նոր կառուցվող 110կՎ օդային գծի ուղեգծի ընդհանուր երկարությունը նախկին 4,8 կմ-ի փոխարեն կազմում է 1925մ:

Նախագիծը կատարված է հիմք ընդունելով ՀՀ կառավարության 2023 թվականի ապրիլի 21-ի «Էլեկտրատեղակայանքների սարքվածքի կանոններ» N 592-Ն որոշման պահանջները: Գործունեությունն իրականացվելու է ՀՀ կառավարության 21 ապրիլի 2023 թվականի «Էլեկտրակայանքների շահագործման անվտանգության կանոնները հաստատելու մասին» N 583-Ն որոշման պահանջներին համապատասխան:

9.1 Շահագործման փուլ.

Օդային գծի տեխնիկա-տեխնոլոգիական լուծումները:

Մալուխագիծ . նոր կառուցվող 35/2x0.8կՎ ԵԿ-ից մինչև 110/35/0.8կՎ ենթակայան, մալուխագծի ուղեգծի ընդհանուր երկարությունը կազմում է 1025մ, նախկին 980մ-ի փոխարեն: Ամբողջ ուղեգիծն անցնում է գրունտային հատվածով: Մալուխագիծն ընտրվել է АПвПы 3x95/50մմ² կտրվածքով: Մալուխագծի տեղադրման խորությունը հատակագծման նիշից՝ 1 մետր է, պաշտպանված պետք է լինի մեխանիկական վնասվածքներից, ծածկվելու է 50մմ-ից ոչ պակաս հաստության երկաթբետոնե սալերով: Մալուխը խրամուղու մեջ տեղադրելուց առաջ խրամուղու մեջ փոխվում է 100մմ հաստության ավազե շերտ, ծածկվում ավազե շերտով: Ֆոտովոլտային մոդուլներից ստացվող հաստատուն հոսանքը փոխանցվում է փոխակերպիչներին արևային համակարգերի համար նախատեսված համապատասխան հաշվարկված կտրվածքով DC մալուխներով (ոչ պակաս, քան 4-6 մմ²), մինչև 800 Վ լարումով: Փոխակերպիչներից փոփոխական հոսանքը փոխանցվում է 3x185 մմ² կտրվածքով AC մալուխներով դեպի 35/2x0.8 կՎ, 9100 կՎԱ հզորությամբ ենթակայան, որը 35 կՎ լարման համար նախատեսված մալուխով միացվում է 35/110 կՎ, 13 ՄՎԱ հզորությամբ ենթակայանին: Այնուհետև մոտ 1925մ երկարությամբ 110 կՎ օդային գծով էլեկտրաէներգիան միացվում է «Ծովասար» ՕԳ-ի ճյուղավորմանը: Բոլոր մալուխային և էլեկտրամոնտաժային աշխատանքները կատարվում են ՊՈւԷ, ՇՀՈՒ 3.05.06-85 և ՀՍՍ 335-2011 պահանջներին համապատասխան:

Օդային գիծ. Նոր կառուցվող 110/35/0.8կՎ ԵԿ-ից մինչև գոյություն ունեցող 110կՎ «Ծովասար» ՕԳ-ի ճյուղավորումը (N40-N41 հենամիջում), նոր կառուցվող 110կՎ օդային գծի ուղեգծի ընդհանուր երկարությունը կազմում է 1925մ: Համաձայն տեխնիկական պայմանի անհրաժեշտ է տեղադրել 110կՎ բաժանիչ ճյուղավորման սկզբում: Ճյուղավորումը իրականացվում է 2 պորտալների և գոյություն ունեցող 110կՎ «Ծովասար» ՕԳ-ից իջեցումների միջոցով:

Համաձայն պահանջվող հզորությանը 10.5ՄՎտ, օդային գծի համար AC70/11 տիպի հաղորդալարի թույլատրելի հոսանքը բավարարում է, սակայն կատարելով տեխնիկատնտեսական հաշվարկ, նպատակահարմար է ընտրել AC150/24 տիպի հաղորդալար:

Հենարաններ. Ըստ նախագծային փոփոխության նոր կառուցվող ուղեգծում օգտագործվելու է 8 հատ մետաղական հենարաններ, նախկին 27-ի փոխարեն, որից.

- միջանկյալ հենարան-5 հատ,
- խարսխաանկյունային-3 հատ:

Նախագծով նախատեսվում է մետաղական հենարանների հողանցում: Համաձայն N592-Ն որոշման՝ հողադակցվող սարքերի համար անհրաժեշտ է ապահովել 15 Օհմ-ից ավել դիմադրություն՝ կախված բնահողի տեսակարար դիմադրությունից: Հենարանների հողակցումը նախատեսված է ճառագայթային հողակցիչներով՝ Ø12մմ տրամագծով կլոր պողպատե ձողերով: Հիմքերի համար կատարվելու է 100մմ հաստությամբ խճային հիմքի պատրաստում՝ փոստրակում:

Հատումներ. 110կՎ օդային գիծը N1-N2 հենարանների թռիչքում հատում է ստորգետնյա մայրուղային գազատարը, «ՏՐԱՆՍԳԱԶ» ՍՊԸ-ի պահանջով հորիզոնական հեռավորությունը գազատար խողովակից մինչև նոր տեղադրվող հենարանը պետք է կազմի 120մ-ից ոչ պակաս, որը նախագծով ապահովված է: Գոյություն ունեցող 110կՎ «Ծովասար» ՕԳ-ին միանալու համար նախատեսվում է տեղադրել 2 հատ գծային պորտալներ, համաձայն N592-Ն որոշման VI գլխի 49 կետ 577 աղյուսակ N33-ի, նվազագույն հեռավորությունը հաղորդալարից մինչև հենարանի (պորտալի) մոտակա մասը, պետք է լինի 6 մ, որը ապահովված է նախագծում: Օդային գիծը 7մ բարձրությամբ հատում է միջպետական ճանապարհը, Մարգարաձոր անունով մշտական հոսք չունեցող սելաֆատարը:

Նոր կառուցվող (3Ա և 4Ա պորտալների թռիչքում) և գոյություն ունեցող օդային գծերի հատման տեղամասում ապահովված է N592-Ն որոշման VI գլխի 49 կետ 583 աղյուսակ N34-ով սահմանված 3մ ուղղաձիգ եզրաչափը:

Ենթակայան Արևային կայանի տարածքում, 02-035-0127-0018 կադաստրային ծածկագրով հողամասում, նախատեսվում է կառուցել 35/2x0.8ԿՎ լարմամբ, 9100 ԿՎԱ հզորության ենթակայան՝ չափսեր են՝ 6.058 x 2.896 x 2.438 մ: Կառուցվելու է միաձույլ երկաթբետոնե հիմքերով: Ենթակայանի կառուցման համար օգտագործվելու է բետոն՝ B20 դասի, հիմքերի տեղադրման խորությունը՝ -1.20 մ, հիմքերի ջրամեկուսացումը կատարվում է բիտումային մածիկով:

Կառուցվելու է ենթակայանի բետոնային հիմքեր՝ 6.56 x 2.93 մ արտաքին չափսերով: Պատերն իրականացված են միաշերտ կանոնավոր շարված բլոկից, յուղահավաք հոր՝ 7,68 մ³ ծավալով և 7,5մ³ յուղի տարողությամբ:

Անվտանգության գոտու սահմաններ. Նախագծային լուծումներում պահպանված են 6մ նվազագույն հեռավորությունը՝ հաղորդալարից մինչև հենարանի մոտակա մասը, համաձայն՝ N592-Ն որոշման VI գլխի 49 կետի 577 աղյուսակ N 33-ի պահանջների:

Նոր կառուցվող և գոյություն ունեցող օդային գծերի հատման տեղամասում ապահովված են բոլոր ուղղաձիգ տեղամասերը, համաձայն՝ N592-Ն որոշման VI գլխի 49 կետի 583 աղյուսակի N 34-ի պահանջների:

Գազատար խողովակի հատման տեղամասում նախագծով նախատեսված են պաշտպանիչ ցանցեր համաձայն՝ N592-Ն որոշման VI գլխի 58.636-ի 3-րդ պարբերության պահանջների:

Հատումները կկատարվեն համապատասխան գերատեսչությունների հետ համաձայնեցված:

Ցանկապատ. Հաշվարկային հանգույցում նախատեսվում է ցանկապատել՝ 15,2x11մ չափերով մետաղական ցանկապատով:

9.2 Շինարարության փուլ.

Գործունեության տարածքում բացակայում են շենք-շինություններն, ուստի քանդման աշխատանքներ չեն նախատեսվում: Կատարվելու են միայն հողային աշխատանքներ:

Օդային գծի հենասյունների կառուցման համար շինհրապարակի ձևավորում չի պահանջվում, որպես շինհրապարակ կօգտագործվի հարակից տարածքում նախատեսված արևակայանի շինհրապարակը:

Լուսավորություն և ջեռուցում. շինարարական աշխատանքները կատարվելու են ցերեկային ժամերին:

Տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցներ. շինարարության փուլում օգտագործվելու են տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցներ, որոնք լինելու են Կապալառու կազմակերպության սեփական միջոցները կամ վարձակալվելու են այլ կազմակերպություններից: Օգտագործվելու են, մասնավորապես.

- հորատող-1հատ,
- հարթեցնող-1 հատ
- ինքնաթափ-1 հատ,
- էքսկավատոր- 1 հատ
- բուլդոզեր- 1 հատ և այլն:

Հողային ռեսուրսներ. նախատեսվող գործունեության իրականացման ընթացքում կատարվելու են հողային աշխատանքներ՝ ՕԳ-ի ուղեգծի հենասյունների կառուցման համար: Տարածքում հողաբուսական շերտը բացակայում է: Առաջին շերտը տարբեր ապարների խճաքարային նստվածքներ են, տեղ-տեղ մանրաբեկորների պարունակությամբ, ավազակավային լցոնով:

Նախատեսվող գործունեության իրականացման ընթացքում կատարվելու են հողային աշխատանքներ՝ օդային գծի մետաղական հենարանների և ճառագայթային հողակցիչների տեղադրման համար :

Ընդհանուր ժայռային գրունտը մետաղական հենարանների տեղադրման և խրամուղու աշխատանքների համար կազմում է 1035,86 մ³, որից հետ լիցք 986,60 մ³, մնացած 49,26 մ³ իրականացվում է տարածքի հարթեցում: Ճառագայթային հողակցիչների տեղադրման համար 720մ³, որը ամբողջությամբ հետ լիցք է արվում:

Ընդամենը կատարվելու է 1755,86 մ³ հողային աշխատանքներ, որից 1706,6մ³հետ լիցք, 49,26մ³ տարածքի հարթեցում:

Ջրային ռեսուրսներ. Աշխատողների համար խմելու ջուրը բերվելու է պատրաստի վիճակում՝ շշերով, ըստ պահանջի: Ջրցանի և տեխնիկական նպատակով օգտագործվելու է տեխնիկական ջուր, որը տարածք է բերվելու ջրցան մեքենաներով՝ պայմանագրային հիմունքներով՝ ըստ պահանջի: Տեխնիկական ջրի պայմանագիրը կկնքվի մինչև շինարարական աշխատանքների սկսելը:

Կեղտաջրերի հեռացում. Աշխատողներն օգտվելու են տարածքում արևակայանների շինհրապարակում տեղադրվող՝ շարժական 1,0*1,5 չափերի 2 բիոզուգարանից՝

լվացարանով:

Թափոններ. Շինարարության փուլում առաջանալու են թափոններ՝ նյութերի մնացորդներ աղտոտված լաթեր, պարկեր, կենցաղային աղբ, մետաղական մնացորդներ(մետաղյա լարերի մնացորդներ, տարաներ և այլն):

Սոցիալական. Շինարարական աշխատանքներին ներգրավելու են 12 մարդ՝ 8 ժամյա աշխատանքային գրաֆիկով: Ներգրավվելու են համայնքի բնակիչներ, որոնք տարածք են հասնելու սեփական տրանսպորտային միջոցներով:

Բարեկարգում. Կառուցապատման ավարտից հետո կատարվելու է տարածքի բարեկարգում, թափոնների հեռացում, տարածքի հնարավորինս նախկին տեսքի բերում, օգտագործված ճանապարհների կարգաբերում: Կատարվելու է փոսերի, հենասյուների եզրային մասերի լիցք՝ հողային զանգվածով:

9.3 Նախատեսվող գործունեության իրականացման ժամանակացույցը.

Օդային գծի կառուցապատումը տևելու է 12 ամիս կամ 1 տարի:

Նախատեսվող գործունեությունն իրականացվելու է ըստ նախատեսված ժամանակացույցի՝ հերթականությամբ.

- Նախագծային աշխատանքներ
- Հողային աշխատանքներ
- Խրամուղիների նախապատրաստական աշխատանքներ
- Մալուխների անցկացում
- Կրող կոնստրուկցիաների տեղադրում
- Հողանցման համակարգի անցկացում
- Ճանապարհի կարգաբերում, ցանկապատ
- Կայանի կարգաբերում, էլեկտրասարքավորումների տեղակայում և այլն:

Աշխատանքների տևողության ժամանակացույց

Խ/Ը	Աշխատանքի անվանումը	ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՏԵԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՐԱՅՆԵՐՈՎ																							
		1				2				3				4				5				6			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
1	Սարքավորումների պատվիրում արտերկրից																								
2	Սարքավորումների տեղափոխում																								
3	Հողային աշխատանքներ																								
4	110/35/0.8 կՎ ԵՎ ԵՎ-ի շինարարական աշխատանքներ																								
5	110/35/0.8 կՎ էլեկտրատեղակայման մասի աշխատանքներ																								
6	110կՎ ՕԳ-ի շինարարական աշխատանքներ																								
7	110կՎ հաշվառողի հանգույցի շինարարական աշխատանքներ																								
8	110կՎ հաշվառողի հանգույցի էլեկտրատեղակայման մասի աշխատանքներ																								
9	110կՎ հաշվառողի հանգույցի էլեկտրատեղակայման մասի աշխատանքներ																								
10	35կՎ ԱԳ-ի կառուցում (հողային աշխատանք, մալուխի մոնտաժում, կցորդվելուի մոնտաժում)																								
11	Դ կցորդիլի տեղադրում և հաշվիվների մոնտաժ																								
12	Չափումներ, արժանագրություններ																								
13	Վործարկում և գործարկում																								

«ԴԱՇՏԵՆԵՐԳՈՒ» ՍՊԸ				«Դաշտեներգո» արևային էներգիայի տնօրենի էլեկտրամատակարարում				
Ե/ԳԻ	Անուն	Ստորագր.	Դրվան	Էլեկտրատեղակայման մաս	Վերաբերում	Ստորագր.	Թիվ	Թվական
ԳԻ	Գ. ԱՄԲԻՍՆ				02	-	26	25
Նախագիծ	Ա.ԳԱԿԱՐՅԱՆ			Ժամանակացույց				
Նախագիծ	Դ.ԴԱՆԻԻՍ							
Նախագիծ	ԴԱՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ							

<<	Աշխատանքի անվանումը	ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՏԵԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՐԱՅՆԵՐՈՎ																							
		7				8				9				10				11				12			
		25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48
1	Աստղաձորումների պատվիրում արտերկրից																								
2	Աստղաձորումների տեղափոխում																								
3	Հողափն աշխատանքներ																								
4	110/35/0,6 կՎ ԵԿ-ի շինարարական աշխատանքներ																								
5	110/35/0,6 կՎ էլեկտրատեղակայման մասի աշխատանքներ																								
6	110կՎ ՕԳ-ի շինարարական աշխատանքներ																								
7	110կՎ հաշվառողի հանգույցի շինարարական աշխատանքներ																								
8	110կՎ հաշվառողի հանգույցի էլեկտրատեղակայման մասի աշխատանքներ																								
9	110կՎ հաշվառողի հանգույցի էլեկտրատեղակայման մասի աշխատանքներ																								
10	35կՎ ՍԳ-ի կառուցում (հողափն աշխատանք, մալուխի մոնտաժում, կցորդիցնելի մոնտաժում)																								
11	T կցորդի տեղադրում և հաշվիցնելի մոնտաժ																								
12	Դափումներ, արծաճաղույթումներ																								
13	Վործարկում և գործարկում																								

<<ԴԱՇՏԵԼՆԵՐԳՈՒ>> ՍՊԸ				«Դաշտ(ներ)» արևափն կայանի տարածքի էլեկտրամատակարարում					
	Անուն	Ստորագր	Ձեռն	Էլեկտրատեղակայման մաս		Վերահսկում	Մատակարարում	Զննում	Զննություն
ԼՊԻ	Կ.ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ			02	-	27	25		
ԳԻ	Կ.ՍԱՅՐՅԱՆ								
Նախագիծ	Ա.ԳԱՆՄԱՐՅԱՆ								
Նախագիծ	Դ.ԴԱՆԻՍ								
Նախագիծ	ՎԱՐԴԻՔՅԱՆ			Ժամանակացույց					

9.4. Օգտագործվող բնառեսություններ և նյութեր

Ջուր: Նախատեսվող գործունեության շինարարության և շահագործման փուլերում բնառեսություններից օգտագործվելու է ջուր՝ աշխատողների խմելու և կենցաղային կարիքները հոգալու նպատակով: Աշխատողների համար խմելու ջուրը բերվելու է պատրաստի վիճակում՝ շշերով, ըստ պահանջի:

Շինարարությունը տևելու է 312 օր, շինարարության ընթացքում աշխատելու են առավելագույնը 12 աշխատակից, որից 2-ը ԻՏՌ, 10 բանվոր:

ա) Շինանձնակազմի կենցաղային և տնտեսական ջրածախսը որոշվում է հետևյալ բանաձևով՝

$$W_{\text{Է.ձ.}} = (n \times N + n_1 \times N_1) \times T, \text{ որտեղ}$$

n – ԻՏ աշխատողների, ծառայողների թվաքանակն է՝ 2մարդ

N – ԻՏԱ ջրածախսի նորմատիվն է՝ 0.016 մ³օր/մարդ

n_1 – սպասարկող աշխատողների թվաքանակն է՝ 10 մարդ

N_1 – սպասարկողների ջրածախսի նորմատիվն է՝ 0.025 մ³օր/մարդ

T – աշխատանքային օրերի թիվն է՝ 312 օր:

$$W_{\text{խ.տ.}} = (2 \times 0.016 + 10 \times 0.025) \times 312 = 87,98 \text{ մ}^3/\text{շին. ժամ. կամ } 0,282 \text{ մ}^3/\text{օր:}$$

Ելնելով անվտանգության կանոններից շահագործման փուլում տարածքի ջրցան չի նախատեսվում:

Մեքենաների անիվների լվացման համար ՕԳ-ի կառուցապատման տարածում անվտանգության կանոններից ելնելով անիվների լվացում չի նախատեսվում, նախատեսվում է անիվների մեխանիկական մաքրում խոզանակներով կամ քերիչներով՝ հաշվի առնելով գրունտային ճանապարհների օգտագործումը և շինարարական տեխնիկայի տեղաշարժը:

Օգտագործվող նյութեր.

Գործունեության իրականացման ընթացքում օգտագործվելու են հետևյալ նյութերը.

- մալուխ
- մետաղ՝ ալյումին, պղինձ
- մեկուսիչ նյութեր
- բետոն, ամրան
- խիճ, ավազ
- մետաղական ցանց
- միկրոֆիբրայից կտորներ, կտորից ձեռնոցներ:

Հաղորդալարերը լինելու են պղինձ-ալյումինե:

Բետոնանյութ, որը բերվելու է պատրաստի վիճակում, մասնագիտացված կազմակերպություններից՝ պայմանագրային հիմունքներով: Բետոնն օգտագործվելու է հիմնականում հենասյուների, ցանկապատի, լուսավորության վահանակների տեղադրման, ենթակայանի կառուցման ժամանակ: Շինարարության համար նախատեսված նյութերը մատակարարվելու են համապատասխան մասնագիտացված կազմակերպություններից:

Անհրաժեշտ շինանյութերը գործունեության վայր են բերվելու ըստ տեսակների և անհրաժեշտության, տեղադրվելու են տակդիրների վրա: Տարածքում վառելիքի

պահեստավորում չի նախատեսվում:
Շահագործման փուլում բնառեսուրսների օգտագործում չի նախատեսվում, գործելու է միայն
էլեկտրամատակարարման համակարգը:

10. Շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները և ռիսկերը (շինարարության և շահագործման փուլ)

«ԴԱՇՏԷՆԵՐԳՈ» ՍՊ ընկերության Արևակայանի օդային գիծը ըստ նախագծային
փոփոխության տեղակայվելու է Արագածոտնի մարզի Թալին համայնքի Դաշտադեմ
բնակավայրի վարչական տարածքում: Սույն նախագծով և ՇՄԱԳ-ով նախատեսվում է 10,5
ՄՎտ հզորությունից՝ ֆոտովոլտային կայանի սպասարկման համար 110կՎ հզորությամբ,
1925մ երկարությամբ օդային գծի կառուցում:

Համաձայն նախագծային փոփոխության Օդային գիծը անցնում է համայնքային և մասնավոր
անձանց պատկանող հողամասերով, որոնց հետ նախնական համաձայնությունն է ձեռք
բերվել՝ էլեկտրահողորդման գծերի անցկացման նպատակով սերվիտուտի պայմանագիր
կնքելու (գործընթացը ներկայումս գտնվում է որակավորված մասնագետի կողմից
հողամասերի չափագրման և փաթեթների կազմման փուլում):

ՇՄԱԳ շրջանակներում իրականացվել են օդային գծի կառուցման և շահագործման
ընթացքում հնարավոր բնապահպանական և սոցիալական ազդեցությունների
ուսումնասիրություններ:

ՇՄԱԳ-ի հիմնական նպատակն է վեր հանել հնարավոր բոլոր ազդեցությունները, մշակել
ազգային և միջազգային ստանդարտներին համապատասխան բնապահպանական և
սոցիալական մեղմման ուղղված միջոցառումներ և ներկայացնել դրանց արդյունավետ
իրականացման մեխանիզմները: Շրջակա միջավայրի գնահատումները կատարելու համար
հիմք են հանդիսացել գործունեության իրականացման նախագիծը, վերջինիս վերաբերյալ
գոյություն ունեցող գրականությունը, համակարգչային տեղեկատվությունը,
քարտեզագրական նյութերը, համայնքի և այլ կառույցների կողմից տրված
տեղեկատվությունը, կարծիքները, առաջարկությունները:

Կատարվել է նաև գոյություն ունեցող բնապահպանական և սոցիալական ելակետային
պայմանների ուսումնասիրություն, որի հիման վրա գնահատվել են այն բոլոր
ազդեցությունները, որոնք կառաջանան ՕԳ-ի շինարարության և շահագործման ընթացքում:
Նախատեսվող գործունեության տարածքը ընտրվել է այնպես, որպեսզի նվազագույնի
հասցվի շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունը:

Գործունեության իրականացման ընթացքում, համապատասխան
գերատեսչությունների համաձայնությամբ կատարվելու են ենթակառուցվածքների
պաշտպանությանն ուղղված միջոցառումներ: Քանդման աշխատանքներ չեն նախատեսվում,
կատարվելու են միայն հողային աշխատանքներ: Տարածքն ի սկզբանե օգտագործվել է որպես
արոտավայր, հողային ծածկույթն արդեն իսկ ենթարկելով էրոզիայի:

Գործունեության իրականացման հետևանքով հնարավոր բացասական

ազդեցությունները կլինեն շինարարական աշխատանքների ժամանակ, որոնք կլինեն կարճաժամկետ:

Օդային գծի կառուցման շինարարության և շահագործման փուլերում շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները կապված են լինելու՝

- ՕԳ-ի շինարարական աշխատանքների ընթացքում օդային ավազան արտանետումների:
- հողային ռեսուրսների օգտագործման:
- Լանդշաֆտի, Կենդանական և Բուսական աշխարհի փոփոխությունների:
- Շինարարության ընթացքում առաջացող թափոնների կառավարման:
- Արտակարգ իրավիճակների առաջացման, մարդու առողջության և աշխատանքի անվտանգության հետ:

Օդային գծի ուղեգիծն ընտրվել է այնպես, որպեսզի նվազագույնի հասցվի շրջակա միջավայրի բաղադրիչների և մարդու առողջության վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունները:

10.1 Օդային ավազան. Գործունեության իրականացման հետևանքով օդային ավազան լինելու են արտանետումներ ծխագազերի տեսքով՝ ավտոտրանսպորտի և շինարարական տեխնիկայի շահագործումից, ինչպես նաև հողային աշխատանքների (փորման, բեռնման, բեռնաթափման), ճանապարհների օգտագործման ժամանակ առաջացող փոշու տեսքով: Շահագործվող տեխնիկայի և շին հրապարակի անկազմակերպ փոշու արտանետումների հաշվարկի արդյունքները.

Վնասակար նյութը	Տեսակարար արտանետումները, գ/կգ	Արտանետումները	
		գ/վրկ	տ/շին. ժամանակահատված: /2080/256 ժամ հողային աշխ./
CO (ածխածնի մոնօքսիդ)	36.4	0,1	0,74
CH (ածխաջրածիններ)	0,243	0.0006	0.005
NOx (ազոտի օքսիդներ, երկօքսիդի հաշվարկով)	42.3	0.11	0,87
ՊՄ (պինդ մասնիկներ)	4.3	0.01	0,07
(SO ₂) Ծծմբային անհիդրիդ		0,01	0,0832
Անկազմակերպ փոշու արտանետում		0.37	0.34

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ կայանի շահագործման ընթացքում աղտոտումը գործնականում զրոյական է, օդային ավազանի աղտոտման մակարդակը կարելի է գնահատել նշված ցուցանիշներից շատ ցածր: Ազդեցությունները կանխատեսվում են միայն շինարարության ընթացքում ավտոմեքենաների աշխատանքից, ինչը կրելու է կարճաժամկետ և ժամանակավոր բնույթ: Տարածքը հեռու է բնակելի՝ Դաշտադեմ գյուղի տարածքից՝ մոտ 614 մ հեռավորության վրա, ուստի որևէ ազդեցություն չի կանխատեսվում:

Շինարարության փուլում Օդային ավազան արտանետումները նվազեցնելու նպատակով կառավարման պլանով նախատեսվում են բնապահպանական միջոցառումներ:

Շահագործման փուլում օդային ավազանի և կլիմայի վրա հնարավոր ազդեցություններ չեն կանխատեսվում:

10.2 Ջրային ռեսուրսներ.

Շինարարության փուլ: Համաձայն «Հայր և Որդի Տիտիզյաններ»ՍՊԸ-ի կողմից կատարված ուսումնասիրության՝ ստորգետնյա ջրերի տեղամասերը գտնվում են ցածր հորիզոնների վրա՝ 10մ-ից խորը հորիզոններում: Գործունեության իրականացման հետևանքով մակերևութային ջրային ռեսուրսների աղտոտում չի կատարվելու, քանի որ տարածքում մակերևութային ջրահոսքերը բացակայում են: Ամենամոտ մակերևութային ջրային ռեսուրսը մշտական հոսք չունեցող սելավատարն է՝ Մարգարաձոր անվանումով, որը հատում է օդային գիծը 7մ բարձրության վրա:

Աշխատողների համար խմելու ջուրը բերվելու է պատրաստի վիճակում՝ շշերով, ըստ պահանջի: Ջրցանի և տեխնիկական նպատակով օգտագործվելու է տեխնիկական ջուր, որը տարածք է բերվելու ջրցան մեքենաներով՝ պայմանագրային հիմունքներով՝ ըստ պահանջի: Տեխնիկական ջրի մատակարարման պայմանագիրը կկնքվի գործունեության իրականացման շինարարության փուլում՝ համապատասխան ՋԹ ունեցող ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձի հետ, հստակեցնելով ջրի մատակարարման աղբյուրը:

Կեղտաջրերի հեռացում. Արևակայանների շինարարության ընթացքում առաջացած կենցաղային հոսքաջրերի հեռացման համար կտեղադրվի 2 շարժական բիոզուգարաններ՝ 1,0*1,5 չափերի՝ լվացարանով, որից էլ կօգտվեն օդային գծի իրականացման շինարարները:

Բիոզուգարանների մաքրումը կկատարվի մասնագիտացված կազմակերպությունների կողմից՝ պայմանագրային հիմունքներով:

Նախատեսվող գործունեության և հարակից տարածքներում մակերևութային ջրային հոսքերի բացակայությամբ պայմանավորված՝ ՕԳ-ի շինարարական փուլում մակերևութային և գրունտային ջրերի բաշխվածության փոփոխություն չի լինելու, ուստի ՕԳ-ի շինարարության ընթացքում ջրային ռեսուրսների վրա ազդեցությունները բացակայում են:

Շահագործման փուլում ջրային ռեսուրսների վրա հնարավոր ազդեցություն չի կանխատեսվում:

10.3 Հողային ռեսուրսներ.

Շինարարության փուլ: Համաձայն տարածքում կատարված երկրաբանահետախուզական աշխատանքների հաշվետվության՝ գործունեության ենթակա տարածքում հողաբուսաշերտը բացակայում է , հողային գրունտը տարբեր ապարների խճաքարային նստվածքներ են: ՕԳ-ի ուղեգիծն անցնում է չբնակեցված, չմշակվող, անջրդի, քարքարոտ հողերով: Նախկին նախագծի համեմատ ՕԳ-ի ուղեգծի փոփոխությունը էականորեն կնվազեցնի հողային ռեսուրսների վրա ազդեցությունը, կապված հենասյունների կտրուկ կրճատման հետ:

Հողային ռեսուրսները աղտոտումից պահպանելու նպատակով բնապահպանական կառավարման պլանով նախատեսվում են համապատասխան միջոցառումներ:

Շահագործման փուլում հողային ռեսուրսների վրա հնարավոր էական ազդեցություն չի կանխատեսվում:

10.4 Կենսաբազմազանություն.

Շինարարության փուլ: Տարածքը տեղակայված է համայնքային հողերում և մասնավոր հողատարածքներում, որոնք տարիներ շարունակ գտնվել են մարդու ակտիվ ազդեցության գոտում: Տարածքում բացակայում է ծառաթփային բուսականությունը, տեղ-տեղ առկա է ոչ զարգացած խոտածածկ: Գործունեության տարածքում բացակայում են ՀՀ Կարմիր գրքերում գրանցված բուսատեսակները և կենդանատեսակները, որոշ տարածքներ նախկինում օգտագործվել է որպես արոտավայր:

Կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչները համեմատաբար պակաս ազդեցության կենթարկվեն՝ պայմանավորված կենդանիների շարժունակությամբ:

Շինարարության ընթացքում՝ տեխնիկական միջոցների աղմուկի մակարդակի ավելացման պատճառով որոշ տեսակներ հնարավոր է հեռանան այդ տարածքներից, սակայն դա կունենա ժամանակավոր բնույթ, հետագայում հնարավոր է վերադառնան իրենց նախկին տարածքները: ՕԳ-ի կառուցման արդյունքում՝ ընդամենը 8 հենասյունի տեղադրումը չի կարող էական ազդեցություն ունենալ շրջակա միջավայրի վրա:

Կենսաբազմազանության վրա հնարավոր ազդեցությունները նվազեցնելու նպատակով կառավարման պլանով նախատեսվում են բնապահպանական միջոցառումներ:

Շահագործման փուլում՝ ՕԳ-ի շահագործման ընթացքում կենսաբազմազանության վրա էական ազդեցություն չի լինի:

10.5 Թափոններ.

Շինարարության փուլում առաջանալու են թափոններ՝ աղբի, օգտագործվող նյութերի մնացորդների, յուղոտված լաթերի տեսքով: Համաձայն ՀՀ բնապահպանության նախարարի 2006թ.-ի դեկտեմբերի 25-ի՝ «Ըստ վտանգավորության դասակարգված թափոնների ցանկի» N430-Ն և 2006թ. հոկտեմբերի 26-ի «Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գոյացող արտադրության /այդ թվում՝ ընդերքօգտագործման/ և սպառման թափոնների ցանկը

հաստատելու մասին» N 342-Ն հրամանների՝ գործունեության արդյունքում առաջացող թափոնները պատկանում են 3-5-րդ դասերին:

Առաջանալու է.

մալուխների, հաղորդալարերի մնացորդներ՝ կտորների տեսքով սև մետաղներ պարունակող թափոններ(ծածկագիր՝ 35131200 01 995)՝ 12կգ, օգտագործման համար ոչ պիտանի չաղտոտված ալյումինե հաղորդալար (ծածկագիր՝ 35310105 01 99 5)՝ 8 կգ և օգտագործման համար ոչ պիտանի չաղտոտված պղնձե հաղորդալար (ծածկագիր՝ 3531030501013)՝ 12 կգ թափոնների տեսքով: Սև մետաղ./ոչ վտանգավոր թափոն/ հիմնական բաղադրությունը երկաթն է, ջերմակայուն է, ունի բարձր խտություն: Պղնձե հաղորդալարերը/չափավոր վտանգավոր/ պարունակում են պղինձ/ վարդագույն փափուկ մետաղ է, հալվում է բարձր ջերմաստիճանում/, ալյումին/ արծաթափայլ սպիտակ մետաղ է/ոչ վտանգավոր/, հալվում է բարձր ջերմաստիճանում/:

- Յուղոտված լաթեր (4-րդ 58200600 01 01 4) 5 կգ/տարի: Միկրոֆիբիայից կտորներ են, կտորից ձեռնոցներ, որոնք օգտագործվում են շինարարության մեջ, աղտոտվում են հնարավոր է յուղով կամ կարող են վնասվել: Նվազ վտանգավոր թափոններ են: Դյուրավառ են:
- Փորման աշխատանքների ընթացքում առաջացած վտանգավոր նյութերով չաղտոտված հող» (ծածկագիր՝ 31401100 08 99 5)՝ 49,26մ³: Շինարարության ընթացքում առաջացող ավելցուկային հողային զանգվածն է: Հողի կազմությունը տես հողային ռեսուրսներ բաժիններում: Ոչ վտանգավոր թափոն է:
- Կազմակերպությունների կենցաղային տարածքներից առաջացած չտեսակավորված աղբ /բացառությամբ խոշոր եզրաչափերի՝ (ծածկագիր՝ 91200400 01 00 4) 1500 կգ/տարի քանակով: Շինարարական տեխնիկայի տակ օգտագործվելու է ավագ, որը հնարավոր արտահոսքերի դեպքում կարող է աղտոտվել յուղով: Ավագը բնական , հատիկավոր նյութ է, օգտագործվում է շինարարական աշխատանքների ընթացքում: Նվազ վտանգավոր թափոններ են:

Կենցաղային աղբի հաշվարկները.

Կենցաղային աղբի ծավալը հաշվարկվում է հետևյալ բանաձևով.

$$M=n*m$$

m – 1 հերթափոխում կենցաղային աղբի ծավալն է մեկ մարդու հաշվով՝ 120կգ/տարի

n – աշխատողների թիվն է/ըստ ամենաձանրաբեռնված հերթափոխի/,

հետևաբար,

$$M=12*120=1440\text{կգ/տարի}$$

Նախատեսվող գործունեությունը տևելու է 1տարի, ուստի կենցաղային աղբի տարեկան քանակը կկազմի.

$$1440*1.0=1440\text{կգ/տարի}$$

Թափոնների ճիշտ կառավարման և վերջիններիս ազդեցությունները շրջակա միջավայրի վրա նվազագույնի հասցնելու նպատակով նախատեսվում են

բնապահպանական միջոցառումներ:

Շահագործման փուլ. ՕԳ-ի շահագործման փուլում նկատի ունենալով հաղորդալարերի, մալուխների և բաղադրիչների հնարավոր փոխարինումը, կառաջանան հետևյալ թափոնները:

- մալուխների, հաղորդալարերի մնացորդներ՝ կտորների տեսքով սև մետաղներ պարունակող թափոններ (ծածկագիր՝ 35131200 01 995)՝ 20 կգ, օգտագործման համար ոչ պիտանի չաղտոտված ալյումինե հաղորդալար (ծածկագիր՝ 35310105 01 99 5)՝ 12 կգ և օգտագործման համար ոչ պիտանի չաղտոտված պղնձե հաղորդալար (ծածկագիր՝ 3531030501013)՝ 17 կգ թափոնների տեսքով:

10.6 Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ.

ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության Ինստիտուտի գիտաշխատողների կողմից 2026թ. հունիսի 6-ին կատարվել է տարածքի ուսումնասիրություն՝ պատմամշակութային հուշարձանների և հնագիտական շերտերի հայտաբերման նպատակով:

Ընդհանուր առմամբ, տեղագնության է ենթարկվել թվով 7 կետ, որտեղ նախատեսվում է կանգնեցնել կամ տեղադրել վերը նշված սյուները: Թվով ութերորդ սյունը բաժին է ընկնում բուն արևային կայանի տարածքին, որի մակերեսն արդեն իսկ հարթեցվել է շինարարական աշխատանքները սկսելու նպատակով: Սյուների տեղադրման համար պահանջված հիմքերի մակերեսները կազմում են միջինում 10-15 քառ. մ: Հետազոտության արդյունքում փոխվել են դրանց տեղադիրքերն այն կետերի համար, որոնք կարող էին վնասել տեղում առկա կամ հարևանությամբ գոյություն ունեցող կառույցները, պատաշարերը կամ հնագիտական այլ միավորներ: Արդյունքում, վերջնական նախագիծն ամբողջացվել է, հաշվի առնելով հնագիտական դիտողությունները և սյուների տեղադրման հատվածներում հնագիտական միավորների խաթարման ռիսկերը չեզոքացվել են:

ՀՀ Արագածոտնի մարզի Թալին համայնքի Դաշտադեմ գյուղի վարչական սահմաններում՝ «Դաշտեներգո» ՍՊԸ-ի կողմից նոր կառուցվող 110/35/08 կՎ ենթակայանից անցկացվող օդային գծի՝ մինչև գոյություն ունեցող 110 կՎ «Ծովասար» ՕԳ-ի ճյուղավորումը ծրագրի իրականացման դեպքում՝ պատմա-մշակութային միավորների վրա հնարավոր բացասական ազդեցության տեսանկյունից առկա ռիսկերը նախագծում հասցվել են նվազագույնի: Այսուհանդերձ, որոշակի ռիսկեր կան՝ կապված ծրագրի իրականացման տարածքում լայն տարածում ունեցող, վերը նշված պատաշարերի և կառույցների մնացորդների գոյության հետ: Այլ կերպ ասած՝ տարածք մտնող ծանր տեխնիկան, որոշ հատվածներում, կարող է անցնել պատաշարերի վրայով և վնասել դրանք: Ուստի, ծրագրի կյանքի կոչման սկզբնական փուլում՝ ծրագիրն իրականացնող կազմակերպությունը ընդգրկելու է հնագետ, ով կհետևի պատմա-մշակութային միավորների ամբողջականությունը պահպանելուն ուղղված միջոցառումների իրականացմանը և կկազմակերպի տեխնիկայի տեղաշարժի համար անհրաժեշտ՝ «ապահով» երթուղիների

ընտրությունը, ինչը սահմանված է նաև վերը նշված պահպանական գոտու նախագծի՝ օգտագործման պայմանակարգով:

10.7 Էկոլոգիապես զգայուն տարածքներ.

Գործունեության վայրը չի առնչվում՝ վայրի բնության կամ այլ արգելոցի, ազգային զբոսայգու կամ միջազգային նշանակության այլ տարածքների հետ, ուստի որևէ ազդեցություն չի կանխատեսվում:

10.8 Արտակարգ իրավիճակներ.

Շինարարության փուլ: Շինարարական աշխատանքների կատարման ընթացքում հնարավոր են արտակարգ իրավիճակների և աշխատանքի անվտանգության հնարավոր ռիսկերի առաջացում՝ կապված.

- բնական աղետների (երկրաշարժ, սողանք, ջրհեղեղ և այլն) և անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների փոփոխության (քամու ուժեղացում, փոթորիկ),
- հրդեհների առաջացման, հեղուկ նյութերի արտահոսքի,
- աշխատողների վնասվածքների և շահագործվող տեխնիկայի վթարների հետ:

Համաձայն կատարված «Հայր և որդի Տիտիզյաններ» ՍՊԸ-ի ուսումնասիրությունների՝ գործունեության ենթակա տարածքում ֆիզիկաերկրաբանական վտանգավոր երևույթներն՝ ինչպիսիք են կարստը, սողանքը, քարաթափությունը, փլուզումը և այլն, որոնք կարող են բացասական ազդեցություն ունենալ, տվյալ տարածքում բացակայում են:

Հաշվի առնելով շինարարական աշխատանքների կարճաժամկետ բնույթը և հեռավորությունը բնակավայրերից, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունները կլինեն շատ ցածր:

Շահագործման փուլում արտակարգ իրավիճակ կարող է ստեղծվել.

- հնարավոր հրդեհային իրավիճակների,
- կլիմայական և այլ երևույթների (երկրաշարժ, քամի և այլն) դեպքում:

Արտակարգ իրավիճակների և անվտանգությունն ապահովելու նպատակով տարածքն ապահովված է լինելու հակահրդեհային վահանակներով, օդափոխության և հակահրդեհային համակարգերով, տեսահսկման այլ ազդանշանային սարքերով:

Արտակարգ իրավիճակների և անվտանգության ռիսկերը նվազեցնելու նպատակով նախատեսվում են բնապահպանական միջոցառումներ:

10.9 Աղմուկ և թրթռում.

Շինարարության փուլ: Ներկայացվող տեղանքում աղմուկի և տատանումների մակարդակը ցածր է, քանի որ բացակայում են աղմուկ առաջացնող արտադրությունները: ՀՀ-ում աղմուկի մակարդակը կանոնակարգվում է ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2002թ. մարտի 6-ի՝ «Աղմուկն աշխատատեղերում, բնակելի և հասարակական շենքերում և բնակելի կառուցապատման տարածքներում» N2-III-11.3 Սանիտարական նորմերը հաստատելու մասին N 138 և ՀՀ Քաղաքաշինության նախարարի 2014թ. մարտի 17-ի՝ ՀՀՇՆ 22-04-2014 «Պաշտպատություն աղմուկից» Շինարարական նորմերը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության քաղաքաշինության նախարարի 2001 թվականի հոկտեմբերի 1-ի N 82

Հրամանում փոփոխություն կատարելու մասին N79-Ն հրամանների պահանջներին համապատասխան: Թրթռումների մակարդակը սահմանվում է ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2006թ.մայիսի 17-ի N533-Ն որոշման նորմերով:

Բնակավայրերի համար աղմուկի սահմանված թույլատրելի մակարդակը ցերեկային ժամերի համար կազմում է 55 դԲ (A), կամ ֆոնային մակարդակի ոչ ավել քան 3 դԲ (A) ավելացում: Ավտոմեքենաների և սարքավորումների աշխատատեղերում աղմուկի մակարդակը 80 դԲ (A) գերազանցելու դեպքում աշխատողները պետք է օգտագործեն անհատական պաշտպանական միջոցներ (գլխարկներ, ականջակալներ և այլն): Շինարարության ընթացքում աղմուկի և թրթռումների մակարդակը կապված է լինելու շինարարական տեխնիկայի, սարքավորումների և տրանսպորտային միջոցների աշխատանքի հետ: Գործունեության ընթացքում աղմուկ առաջացնող շինտեխնիկայի օգտագործումը սահմանափակ է կամ քիչ հավանական, քանի որ կատարվելու են միայն կարճաժամկետ տեղային հողային, բետոնապատման աշխատանքներ:

Աղմուկից պաշտպանվող շենքեր են ծառայում պատերը, ցանկապատը, երկշերտ պատուհանները կանաչ տարածքները: Բացի այդ ՕԳ-ի հենասյունների տեղադրումը գրեթե անաղմուկ է, և շինարարության ընթացքում բնակավայրերին կամ առանձին բնակելի տներին, աղմուկի մակարդակը և թրթռումները չի կարող հասնել, հաշվի առնելով բնակավայրերից ունեցած հեռավորությունը՝ Դաշտադեմ բնակավայրի ամենամոտ բնակելի տնից հեռավորությունը կազմում է 614մ: Նկատի ունենալով նշված հանգամանքը և աղմուկի զրոյական մակարդակը աղմուկի հաշվարկներ չի ներկայացվել:

Հաշվի առնելով շինարարական աշխատանքների կարճաժամկետ բնույթը, աշխատակիցների վրա աղմուկի ազդեցությունը կրելու է կարճատև և ժամանակավոր բնույթ:

Միաժամանակ համապատասխան բնապահպանական միջոցառումների կիրառման դեպքում շինարարական աղմուկի և թրթռումների մակարդակը գործունեության և շինհրապարակին հարակից տարածքներում շատ ցածր կլինի ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված նորմերից:

Շահագործման փուլում ՕԳ-ի շահագործումից աղմուկի մակարդակը չի կարող առաջանալ:

Էլեկտրական և մագնիսական դաշտ:

ՕԳ-ն նախագծվել է ՀՀ և միջազգային ստանդարտներին համապատասխան:

Շինարարությունը և շահագործումը կատարվելու է ոլորտին առնչվող ՀՀ-ում գործող նորմատիվային փաստաթղթերի և կանոնակարգերի պահանջներին համապատասխան:

Հաղորդալարերի պաշտպանությունը թրթռումից կատարվելու է համաձայն՝ տեխնիկական կանոնակարգի պահանջների, հաշվի առնելով հաղորդալարերում մեխանիկական լարումները: Շահագործման փուլում բնակավայրերից հեռավորությամբ պայմանավորված՝ հաղորդալարերի թրթռումը ազդեցություն չի կարող ունենալ բնակավայրերի և բնակիչների վրա:

Նկատի ունենալով բնակավայրերից ունեցած հեռավորությունը բնակավայրերի վրա ազդեցություններ չեն կանխատեսվում:

10.10 Մարդու առողջության վրա հնարավոր ազդեցությունները, գործոնները, ռիսկերը. /Աշխատանքի կազմակերպում և անվտանգություն/.

Շինարարության փուլ: Գործունեության իրականացման ընթացքում հնարավոր են մարդու առողջությանը և աշխատանքի անվտանգությանը սպառնացող վտանգներ՝ կապված հետևյալ ռիսկերի հետ.

- ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված՝ էներգետիկայի, քաղաքաշինական, առողջապահական, բնապահպանական և այլ նորմերի խախտման,
- ոչ բավարար աշխատանքային պայմանների,
- թափոնների հավաքման, կուտակման, տեղափոխման,
- շինտեխնիկայի շահագործման,
- արտակարգ իրավիճակների առաջացման,
- շինարարության ընթացքում մարդու անվտանգությանը, առողջությանը սպառնացող այլ երևույթների հետ:

Շինարարական աշխատանքների կատարման ընթացքում հնարավոր են աշխատողների աշխատանքի անվտանգության և մարդու առողջության հետ կապված հնարավոր ռիսկերի առաջացում՝ կապված հրդեհների, աշխատողների վնասվածքների և տեխնիկատրանսպորտային միջոցների շահագործման ընթացքում հնարավոր վթարների հետ, որից խուսափելու համար անհրաժեշտ է աշխատանքի ճիշտ կազմակերպում և աշխատանքի ընթացքում անվտանգության պահպանում:

Շինարարական աշխատանքների ընթացքում մարդու առողջության և անվտանգության վրա անմիջական ազդեցությունը կապված է նաև էլեկտրահարման, սանիտարական իրավիճակի և այլ գործոնների հետ: Պոտենցիալ վտանգ առողջության և անվտանգության համար կարող է առաջանալ խմելու ջրի և սննդամթերքի որակի (աղտոտման) պատճառով:

Շինարարության ամբողջ ընթացքում անհրաժեշտ է ապահովել բժշկական միջոցների բավարար քանակը, ջրի և սննդամթերքի որակի, դրանց տեղափոխման հիգիենիկ պայմաններն ու անվտանգությունը:

Շահագործման փուլում Անվտանգության գոտու ապահովումը նախատեսված է ոլորտին առնչվող ՀՀ օրենքների, կառավարության որոշումների, տեխնիկական կանոնակարգերի, առողջապահության նախարարության հրամանների պահանջներին համապատասխան:

Մարդու առողջության և աշխատանքի անվտանգության ռիսկերը նվազեցնելու նպատակով կառավարման պլանով նախատեսվում են միջոցառումներ, ուղղված՝ մարդու առողջության և աշխատանքի անվտանգության պահպանմանը:

10.11 Սոցիալական ազդեցություն.

Շինարարության փուլ: Գործունեությունն իրականացվելու է ՀՀ Արագածոտնի մարզի, Թալին համայնքի Դաշտադեմ բնակավայրում :

Գործունեության իրականացումը բնակիչներից հողային տարածքների ձեռք բերում, հողերի օտարման խնդիրներ կարող է առաջացնել: Նոր ենթակառուցվածքների կառուցում չի նախատեսվում, գործունեության վայր մոտենալու համար օգտագործվելու են գոյություն ունեցող գրունտային ճանապարհը:

Նախատեսվող գործունեությունը համահունչ է «Հայաստանի հանրապետության Արագածոտնի մարզի 2017-2025 թվականների ռազմավարական զարգացման ծրագիր»-ի դրույթներին: Համաձայն ծրագրի՝ նախատեսվում է մարզում կարողությունների, արդյունաբերության և այլ ոլորտների զարգացում՝ նորագույն տեխնոլոգիաների ներդրմամբ, ինչպես նաև փոքր և միջին ձեռնարկությունների խթանման համար վարկային երաշխավորությունների, տեղեկատվության և խորհրդատվությունների տրամադրում, գործարար ուսուցում: Նախատեսված են արտասահմանյան կազմակերպությունների հետ երկխոսության ու համագործակցության կայացման խթանում, համայնք-բիզնես կապի սերտացում:

Շինարարության փուլում բացվելու է նոր աշխատատեղեր՝ 12 մարդու համար:

ՕԳ-ի կառուցումը նախատեսում է որոշակի սոցիալական ազդեցություններ, միաժամանակ դրանք առավել աննշան են և էականորեն նվազելու են կապված ուղեգծի փոփոխության հետ. Ազդեցությունները կապված են.

- Աշխատանքների իրականացման ընթացքում՝ կից գտնվող արոտավայրերի, ճանապարհի հնարավոր խաթարումներ, եթե աշխատանքները կատարվեն անփութորեն և դուրս գան նախատեսվող գործունեության սահմաններից կամ չնախատեսված հանգամանքներում վնասվեն արոտավայրերի տարածքները:
- Օդային գծի անցկացման պատճառով գազատարի հատման : Ընկերությունը դիմել է համապատասխան գերատեսչությանը՝ թույլտվություն ստանալու համար: «ՏՐԱՆՍԳԱԶ» ՍՊԸ-ի կողմից ներկայացված բոլոր պահանջները և պայմանները նախագծում ապահովված են: «ՏՐԱՆՍԳԱԶ» ՍՊԸ-ն տվել է իր համաձայնությունը ՕԳ-ի ուղեգծի վերաբերյալ:
- Բնակչությանը պատճառվող անհանգստություն՝ մեքենաների և շինարարական տեխնիկայի տեղաշարժից:
- Դրական սոցիալական ազդեցությունները կապված կլինեն տարածքում նոր ծառայությունների և ենթակառուցվածքների ստեղծման և նոր աշխատատեղերի բացման հետ:

Հաշվի առնելով շինարարական աշխատանքների կարճաժամկետ բնույթը և հեռավորությունը բնակավայրերից, ազդեցությունները կլինեն շատ ցածր:

Շահագործման փուլում ՕԳ-ի ուղեգծի կառուցման հետևանքով բացասական սոցիալական ազդեցություններ չեն նախատեսվում:

Լինելու են դրական սոցիալական ազդեցություններ, այն կնպաստի.

- Հայաստանի Հանրապետությունում ներմուծվող էներգառեսուրսներից կախվածության նվազմանը, կանաչ էներգիայի զարգացմանը:
- Համայնքում նոր ծառայությունների և ենթակառուցվածքների ստեղծմանը:
- Աշխատատեղերի բացմանը:
- Մարզի և համայնքի սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը:

Հանրային քննարկումների ընթացքում համայնքի կողմից հարց բարձրացվեց և առաջարկվեց Ձեռնարկողին ֆինանսական աջակցություն ցուցաբերել համայնքին, մասնակցել համայնքում նախատեսվող ծրագրերի իրականացմանը, մասնավորապես ճանապարհների վերանորոգման, լուսավորության բարեկարգման աշխատանքներին և այլն:

Նախաձեռնողը պատրաստակամություն հայտնեց մասնակցություն ունենալ համայնքի զարգացման ծրագրերին, աջակցություն ցուցաբերել համայնքին, վերջինիս հետ փոխադարձ համաձայնությամբ ճշտել համայնքային խնդիրների աջակցման ուղղությունները, համայնքում կատարել զգալի ֆինանսական ներդրումներ:

10.12. Լանդշաֆտ. Բարեկարգում.

Շինարարության փուլ: «Դաշտեներգո» ՍՊ ընկերության նախատեսվող ՕԳ -ի փոփոխված ուղեգծի համար օգտագործվելու է 570,17մ² տարածք: Նախկին նախագծով օդային գծի երկարությունը նախատեսված էր 4,8 կմ, ներկա փոփոխությամբ 1925մ: այսինքն կատարվել է տարածքի կրճատում, ինչը լանդշաֆտի վրա ազդեցությունը էականորեն կնվազեցնի:

Շինարարության փուլում լանդշաֆտի որոշակի փոփոխություններ կառաջանան պայմանավորված հողային աշխատանքներով, որոնք լինելու են ժամանակավոր:

Լանդշաֆտի փոփոխությունը տեսանելի չի լինի բնակավայրերից՝ հեռավորության պատճառով: Իսկ ավտոճանապարհներից պատկերների փոփոխությունը էական չի լինի: ՕԳ-ի կառուցումը լանդշաֆտի էական փոփոխություն չի առաջացնի, վիզուալ պատկերների էական փոփոխություն չի լինի:

Շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո կատարվելու է տարածքի բարեկարգում, թափոնների և վտանգավոր նյութերի հեռացում, ճանապարհների կարգաբերում: Կատարվելու է փոսերի, հենասյուների եզրային մասերի լիցք՝ հողային զանգվածով, իսկ վերին մասը ծածկվելու է հանված գրունտով:

11. Շրջակա միջավայրի, մարդու առողջության վրա վնասակար ազդեցության բացառմանը, նվազեցմանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումները (Բնապահպանական կառավարման պլան)

Բնապահպանական կառավարման պլանը սահմանում է գնահատման հաշվետվությունում նշված գործունեության իրականացման հետևանքով շրջակա միջավայրի բաղադրիչների՝ օդային ավազան, հողային, ջրային ռեսուրսների, կենսաբազմազանության, արտակարգ իրավիճակների, աղմուկի մակարդակի, ինչպես նաև թափոնների կառավարման, մարդու առողջության և աշխատանքի անվտանգության հետ կապված հնարավոր ազդեցությունների մեղմանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումներ:

Նախագծի և բնապահպանական միջոցառումների ճիշտ կիրառման արդյունքում՝ գործունեության իրականացման հետևանքները շրջակա միջավայրի վրա կլինեն նվազագույնը:

11.1 Օդային ավազան.

Շինարարության փուլ: Օդային ավազան արտանետումների հնարավոր ազդեցությունը կրճատելու և մեղմելու նպատակով.

-օդի դրական ջերմաստիճանի դեպքում, օրվա ընթացքում տարածքը պարբերաբար ջրել՝ բացառելով կեղտաջրերի թափանցումը դուրս,

- ավագը, ցեմենտը, գաջը, խիճը, այլ սորուն նյութերը, հողային զանգվածները, ինչպես նաև շինարարական աղբը տեղափոխել փոշու համար անթափանց ծածկոցներով ծածկված տրանսպորտային միջոցներով,
- ավագը, ցեմենտը, գաջը, խիճը, այլ սորուն նյութերը, հողային զանգվածները, ինչպես նաև շինարարական աղբը պահեստավորել փակ տարածքներում կամ ծածկել անթափանց թաղանթներով,
- տարածքից դուրս եկող տրանսպորտային միջոցների անվադողերը լվանալ,
- շինարարական աղբը տեղափոխել դրանց հեռացման համար հատուկ հատկացված վայրեր և հատուկ սահմանված երթուղով:
- շինարարական տեխնիկան և տրանսպորտային միջոցներն կօգտագործվեն միայն սարքին վիճակում, պարբերաբար կիրականացվեն ստուգումներ,

Շահագործման փուլում օդային ավազանի վրա հնարավոր ազդեցություն չի կանխատեսվում:

11.2 Հողային ռեսուրսներ.

Շինարարության փուլ: Հողային ռեսուրսների աղտոտումից պահպանելու նպատակով նախատեսվում է .

- օդային գծի անցկացման աշխատանքների ժամանակ հանվող հողային զանգվածը կուտակել անմիջական հորատանքների հարևանությամբ՝ ծածկված վիճակում,
- ՕԳ-ի կառուցման ավարտից հետո՝ իրականացնել մշտական օգտագործման համար տրամադրվող հողերի վերականգնում,
- հանվող հողային զանգվածի մի մասը կկուտակվի տարածքում՝ ծածկվելով անջրթափանց թաղանթով,
- հողային զանգվածի մի մասն օգտագործվելու է տեղում՝ հետլցման և տարածքի բարեկարգման համար,
- այն հատվածներում, որոնք նախատեսված են շինարարական տեխնիկայի տեխնիկական սպասարկման և կայանման համար փովելու է մանրախիճ,
- ճանապարհի ջրցանը և գրունտի խոնավեցումը կկատարվի այնպես, որպեսզի չառաջանան մակերևութային հոսքաջրեր,
- շինարարության ընթացքում կօգտագործվեն գոյություն ունեցող գրունտային ճանապարհները,
- շինարարական նյութերը կտեղադրվեն հատուկ տակդիրների վրա,
- շինարարական տեխնիկայի, լիցքավորումը և սարքավորումների վերանորոգումը կկատարվի գործունեության տարածքից դուրս՝ հատուկ մասնագիտացված կետերում:

Շահագործման փուլում հողային ռեսուրսների պահպանման նպատակով նախատեսվում է.

- հնարավորինս պահպանել գործունեության վայրում՝ ազատ տարածքում խոտածածկ հատվածները,

- ՕԳ-ի հնարավոր վթարների դեպքում հնարավորինս պահպանել անվտանգության գոտուց դուրս կատարվող աշխատանքները՝ տարածքում խոտածածկ հատվածները չաղտոտելու և չվնասելու նպատակով:

11.3 Ջրային ռեսուրսներ.

Շինարարության փուլ: Գործունեության իրականացման շինարարության փուլում ջրային ռեսուրսների վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունները մեղմելու կամ կանխարգելելու, նպատակով նախատեսվում է.

- գործունեության իրականացման ընթացքում աշխատողների համար կմատակարարվի խմելու որակի ջուր՝ բերովի(շշերով),
- աշխատողների կենցաղային կարիքները հոգալու, ինչպես նաև հրդեհաշիջման նպատակով կտեղադրվի ջրի բաք,
- ջրցանի և փոշենստեցման համար կօգտագործվի տեխնիկական որակի ջուր, որը բերվելու է ավտոցիստեռնով՝ պայմանագրային հիմունքներով,
- ճանապարհների ջրցանն իրականացվելու է տարվա չոր եղանակներին՝ ըստ անհրաժեշտության,
- շինարարական տրանսպորտային միջոցների և սարքավորումների սպասարկումը կատարել համայնքում գործող մասնագիտացված կետերում,
- շինարարության համար անհրաժեշտ բետոնախառնուրդը բերվելու է պատրաստի վիճակում մասնագիտացված կազմակերպությունների բետոնախառնիչ մեքենաներով՝ ըստ պահանջի,
- արգելվում է տարածքում բետոնախառնիչ մեքենաների խցիկների լվացում,
- բետոնի լցվածությունը պետք է լինի վերահսկելի՝ ճանապարհներին բետոնանյութի արտահոսքը կանխելու նպատակով :

Կեղտաջրեր. ՕԳ-ի իրականացման ընթացքում կեղտաջրեր չեն առաջանա:

Շահագործման փուլ. Ջրային ռեսուրսների պահպանման համար նախատեսվում է.

- աշխատողների համար խմելու ջուրը բերել պատրաստի վիճակում՝ շշերով,
- աշխատողների կենցաղային և սանիտարական կարիքները հոգալու նպատակով կօգտագործվի նույն ընկերությանը պատկանող հարակից արևակայանի սանհանգույցը (բիոզուգարան),

11.4 Կենսաբազմազանություն.

Շինարարության փուլ: Գործունեության տարածքում բուսական աշխարհը բացակայում է, միաժամանակ նախատեսվում են պարտադիր իրականացման ենթակա հետևյալ միջոցառումները.

- գործունեության և հարակից տարածքներում ՀՀ Կարմիր գրքերում գրանցված բուսատեսակների նոր պոպուլյացիաների կամ կենդանիների բնադրավայրերի հայտնաբերման դեպքում դադարեցնել շինարարական աշխատանքները և տեղեկացնել համապատասխան գերատեսչություններին,

- ՕԳ-ի անցկացման տարածքներում խախտված հողաշերտի հնարավորինս արագ վերականգնում՝ տարածքում կենդանական աշխարհի տեղաշարժը չխաթարելու նպատակով,

- շինարարական աշխատանքներն իրականացնել բացառապես ցերեկային ժամերին՝ տարածքում հնարավոր գոյություն ունեցող որոշ կենդանիների կենսակերպի վրա ազդեցությունից խուսափելու համար:

Շահագործման փուլ. Կենդանական աշխարհին չվնասելու համար նախատեսվում է.

- ՕԳ-ի հենարանների լայնակների, ճոպանականգնակների վրա հակաթռչնային արգելափակոցների տեղակայում՝ թռչունների նստելը կամ բնադրումը բացառելու նպատակով,
- բացառել գիշերային աշխատանքները կենդանիների որոշ տեսակների բնականոն վարքին չխանգարելու նպատակով:
- ՕԳ-ի՝ անասուն քշելու ճանապարհների հետ հատման տեղերում նվազագույն հեռավորությունն՝ ըստ ուղղաձիգի, հաղորդալարերից մինչև հողի մակերևույթը պետք է լինի ոչ պակաս, քան ավտոմոբիլային ճանապարհների հետ հատման դեպքում:

11.5 Թափոններ

Շինարարության փուլում թափոնների հնարավոր ազդեցությունները շրջակա միջավայրի վրա մեղմելու նպատակով նախատեսվում է.

- խուսափել տարածքում թափոնների կուտակումից,
- ՕԳ-ի անցկացման հատվածներում նյութերի մնացորդները/Կապալառու կազմակերպության կողմից/ պետք է հավաքել հատուկ տարողությունների մեջ և աշխատանքների ավարտից հետո տեղափոխել,
- մետաղական մասերի մնացորդները հանձնել համապատասխան լիցենզավորված կազմակերպություններին, դրանց հետագա վերամշակման և օգտագործման համար,
- շինարարական թափոնները՝ բետոնի մնացորդներ, մեկուսիչներ կհավաքվեն պարկերի մեջ և կտեղափոխվեն համայնքի կողմից հատկացված վայր,
- կենցաղային աղբը կհավաքվի աղբահավաք տարողության մեջ և կտեղափոխվի աղբավայր՝ համայնքապետարանի համաձայնությամբ,
- շինարարության ժամանակ առաջացած աղտոտված լաթերը, պարկերը հանձնվելու է թափոնների ջերմային վնասազերծում կատարող կազմակերպություններին:

Շահագործման փուլ.

- ՕԳ-ի շահագործման փուլում մետաղական մասերի մնացորդները հանձնել համապատասխան լիցենզավորված կազմակերպություններին, դրանց հետագա վերամշակման և օգտագործման համար:

11.6 Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ.

Շինարարության փուլ: ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության Ինստիտուտի

գիտաշխատողների կողմից կատարվել է տարածքի ուսումնասիրություն :

Պատմամշակութային և բնության հուշարձանների պահպանման նպատակով նախատեսվում է.

- Սկզբնական փուլում՝ ծրագիրն իրականացնող կազմակերպությունը պարտադիր ընդգրկելու է հնագետ, ով կհետևի պատմա-մշակութային միավորների ամբողջականությունը պահպանելուն ուղղված միջոցառումների իրականացմանը և կկազմակերպի տեխնիկայի տեղաշարժի համար անհրաժեշտ՝ «ապահով» երթուղիների ընտրությունը:
- 2-րդ, 3-րդ և 4-րդ սյուները ընկնում են Դաշտադեմ ամրոցի, «Քաղենի» գյուղատեղիի և Քրիստաֆոր եկեղեցու հուշարձանային համալիրի պահպանական գոտու սահմաններից ներս, ինչի կապակցությամբ, մինչև գործունեության իրականացումը անհրաժեշտ է ստանալ լիազոր մարմնի թույլտվությունը:
- Գործունեության իրականացման ընթացքում անհրաժեշտ է հաշվի առնել շրջակայքում տեսանելի պատմա-մշակութային միավորների առկայությունը և վերջիններիս բավական մեծ խտությունը:
- Անհրաժեշտ է ծրագիրն իրականացնելիս խստիվ պահպանել ծրագրի իրականացման սահմանները:
- Հարևան հատվածներում միջամտություններ չկատարել և հեռացված հողի զանգվածներ չկուտակել:
- Տրանսպորտի տեղաշարժը կազմակերպել միայն գոյություն ունեցող գրունտային ճանապարհով և հնագետի հսկողությամբ:
- Աշխատանքների կատարման ժամանակ պատմական, գիտական, գեղարվեստական և այլ մշակութային արժեք ունեցող հնագիտական և մյուս օբյեկտների հայտնաբերման պահից անհրաժեշտ է դադարեցնել աշխատանքները և դրա մասին անհապաղ հայտնել լիազորված մարմնին:

Շահագործման փուլում պատմամշակութային հուշարձանների վրա հնարավոր ազդեցությունը կանխելու նպատակով, ՕԳ-ի սպասարկումը կատարել միայն գոյություն ունեցող գրունտային ճանապարհով, բացառելով տարածքում գոյություն ունեցող պատմամշակութային արժեքների վնասումը:

11.7 Աղմուկ և թրթռում.

Շինարարության փուլում աղմուկի և թրթռումների մակարդակը նվազեցնելու նպատակով նախատեսվում է.

- շինարարական աշխատանքները և տրանսպորտի տեղաշարժը կազմակերպել ցերեկային ժամերին,
- տրանսպորտային միջոցները և շինարարական տեխնիկան օգտագործել միայն սարքին վիճակում,
- պարբերաբար ստուգել և կարգաբերել տեխնիկական միջոցները, տրանսպորտային միջոցների շարժիչները,
- շինհրապարակում աղմուկի մակարդակը գերազանցելու դեպքում աշխատողներին ապահովել ականջակալներով,

- ՕԳ-ի և դրանց տարրերի անցկացման ժամանակ հաշվի առնել տարածքի կլիմայական պայմանները՝ քամու ճնշումը, սառցակեղևի շերտի հաստությունը, օդի ջերմաստիճանը, հաղորդալարերի և մետաղաձուլանների պարը, թրթռումը,

Շահագործման փուլ. ՕԳ-ի շահագործումից ադմուկ չի առաջանա:

11.8 Արտակարգ իրավիճակներ.

Շինարարության փուլ: Շինարարական աշխատանքների կատարման ընթացքում արտակարգ իրավիճակների հնարավոր ռիսկերը մեղմելու և դրանց առաջացումը կանխարգելելու նպատակով նախատեսվում է.

- պահպանել հակահրդեհային նորմերը, նախատեսվող գործունեության վայրն ապահովվել հրդեհաշիջման վահանակներով, հակահրդեհային կրակմարիչներով,

- ապահովել օդային գծերի հաղորդալարերի բարձր հաղորդականությունը, մեխանիկական ամրությունը, մթնոլորտային և քիմիական ներգործությունների նկատմամբ կայունությունը,

- աշխատակիցներին նախապատրաստել արտակարգ իրավիճակներում գործելուն,

- տարածքն ապահովել առաջին օգնության ծառայությունների հետ հուսալի կապով,

- նյութերը պահել հատուկ տակդիրների վրա՝ հնարավոր արտահոսքերը բացառելու համար,

- ապահովել էլեկտրահաղորդալարերի բարձր հաղորդականությունը, մեխանիկական ամրությունը,

- փորվածքների բացման ժամանակ կատարել գրունտների ճշգրտում,

- հողային աշխատանքեր կատարելուց առաջ, ենթակառուցվածքների հետ հատվելու դեպքում, անհրաժեշտ է նախօրոք ստանալ կոմունիկացիաները շահագործող կազմակերպությունների համաձայնությունը,

- ապահովել գազատար խողովակի հատման տեղամասում նախագծով նախատեսված պաշտպանիչ ցանցերը՝ համաձայն N592-Ն որոշման VI գլխի 58.636-ի 3-րդ պարբերության պահանջների:

- պահպանել ՕԳ-ի անվտանգության գոտին՝ 25մ:

- մթնոլորտային տեղումների, քամու ուժեղացման և այլ վտանգավոր երևույթների ժամանակ շինարարական աշխատանքները դադարեցնել:

Շահագործման փուլ. արտակարգ իրավիճակները կանխարգելելու նպատակով նախատեսվում է.

- պարբերաբար ստուգել աղետներին հակազդելու համակարգերի աշխատունակությունը,

- գործունեության տարածքում փակցվելու են արտակարգ իրավիճակների պլանը՝ ներառված անբարենպաստ պայմանների և վթարային իրավիճակներին ուղղված միջոցառումները՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով,

- շինարարական կոնստրուկցիաներն ապահովվելու է հակակոռոզիոն պաշտպանությամբ՝ պողպատե էլեմենտները պատված են մթնոլորտակայուն էմալով,

11.9 Մարդու առողջություն, աշխատանքի կազմակերպում և անվտանգություն.

Շինարարության փուլ:

Գործունեության իրականացման ընթացքում մարդու առողջության և անվտանգության պահպանման, աշխատանքի ճիշտ կազմակերպման համար նախատեսվում է.

- պահպանել ՀՀ օրենսդրությամբ պահանջվող աշխատանքային անվտանգության նորմերը, ՀՀ Առողջապահության նախարարության 2012թ. սեպտեմբերի 19-ի «Կազմակերպություններում աշխատողների սանիտարական կենցաղային սենքերի» N 2.2..8-003-12 սանտարական կանոնները և նորմերը հաստատելու մասին թիվ 15-Ն հրամանի պահանջները,

- տարածքն ապահովել 1-ին բուժօգնության համար անհրաժեշտ դեղարկղիկով,

- աշխատողների համար հատկացնել ընդհանուր ծառայությունների տարածք՝ հանգստի և անձնական հիգիենայի կարիքները հոգալու համար(տնակ),

- հարակից տարածքում տեղադրել հնարավոր վտանգների մասին նախազգուշացնող նշաններ,

- նյութերը պահել հատուկ տակդիրների վրա՝ հնարավոր արտահոսքերը բացառելու համար,

- մալուխային գծերի տեղադրումը կատարել, բացառելով մալուխային գծերի հավաքակցման և շահագործման գործընթացում վտանգավոր մեխանիկական լարումների և վնասվածքների առաջացումը,

- տարածքն ապահովվել հակահրդեհային միջոցներով,

- վերահսկել աշխատող սարքավորումների պիտանելիությունը, մեքենաների երթերը, հաջորդականությունը, բացառելով մեքենաների կուտակումները,

- նվազագույնի հասցնել ճանապարհների խցանումներ առաջացնող գործողություններն՝ ընդհանուր երթևեկության խոչընդոտումը բնակչության անվտանգությունն ապահովելու նպատակով,

- իրականացնել տեխնիկական վերահսկողություն՝ նախագծային անհամապատասխանությունները ժամանակին շտկելու նպատակով,

բացառել առանց համապատասխան գերատեսչությունների հետ համաձայնեցման ենթակառուցվածքների փոփոխությունները, հատումները,

- պահպանել լարերի ամենացածր կետից մինչև գետնին ամենափոքր հեռավորությունը (ջուր, ճանապարհ, հուն)՝ գծի տակ գտնվող մարդկանց և տրանսպորտային միջոցների անվտանգությունն ապահովվելու նպատակով,

- ապահովել օդային գծի բարձրությունը հողի մակերեսից՝ ուղղահայաց եզրաչափով նվազագույնը՝ 7մ,

- ապահովել 6մ նվազագույն հեռավորությունը՝ հաղորդալարից մինչև հենարանի մոտակա մասը, համաձայն՝ N592-Ն որոշման VI գլխի 49 կետի 577 աղյուսակ N 33-ի պահանջների,

- պահպանել ՕԳ-ի անվտանգության գոտին՝ 25մ:

- հորիզոնական հեռավորությունը գազատար խողովակից մինչև նոր տեղադրվող հենարանը կազմելու է 120մ-ից ոչ պակաս :

- Նոր կառուցվող (3Ա և 4Ա պորտալների թռիչքում) և գոյություն ունեցող օդային գծերի հատման տեղամասում ապահովել №592-Ն որոշման VI գլխի 49 կետ 583 աղյուսակ N34-ով սահմանված 3մ ուղղաձիգ եզրաչափը:

-Էլեկտրահաղորդագծերում կիրառվող հաղորդալարերի և մալուխների թաղանթները և մեկուսացումը համապատասխանեցնել վերջիններիս անցկացման եղանակին և շրջապատող միջավայրի պայմաններին,

- օդային գծի բոլոր հենարանները համարակալել, նշագրել և գունավորել՝ ՀՀ կառավարության 2006 թվականի դեկտեմբերի 21-ի N 1943-Ն որոշմամբ հաստատված «Էլեկտրատեղակայանքների սարքվածքին ներկայացվող ընդհանուր պահանջներ» տեխնիկական կանոնակարգի 3-րդ գլխի 11-րդ և 12-րդ կետերի պահանջներին համապատասխան:

Շինաշխատանքները կկատարվեն պահպանելով շինարարության ժամանակացույցը և աշխատանքի անվտանգության կանոններն՝ ըստ ՇՆԿ-3-480* նորմերի:

Շահագործման փուլ.

- Պլանային վերանորոգման և վերակառուցման աշխատանքները պետք է կատարել ՏԿ-ի պահանջներին համապատասխան,

- Էլեկտրամատակարար կազմակերպությունը պետք է ապահովի իր սեփականությունը հանդիսացող էլեկտրական ցանցերին անմիջականորեն միացված՝ սպառողի սեփականությունը հանդիսացող էլեկտրական գծերի պաշտպանությունն էլեկտրական վնասվածքներից՝ համաձայն միացման պայմանագրի,

- ապահովել էլեկտրահաղորդման գծերի վրա առկա լարման մասին համապատասխան նշագրումները՝ մարդու առողջության և անվտանգության պահպանման նպատակով,

-ապահովել հենասյունների շուրջ՝ 2 մ շառավղով խոտի և թփուտների մաքրում,

-ՕԳ-ի ուղեգծի երկայնքով երթանցի և դրանց մերձենալու համար տնկիներից, կոճղերից, քարերից և այլնից մաքրված հողի շերտի ապահովում՝ ոչ պակաս 2,5 մ լայնությամբ,

-ցանկացած եղանակի ժամանակ ՕԳ-ին մոտենալու համար ճանապարհի ապահովում՝ ոչ ավելի ՕԳ ուղեգծից 0,5 կմ-ից,

-վթարների, բնական աղետների դեպքում կիրառել միջոցառումներ՝ ուղղված մարդու առողջության և անվտանգության պահպանմանը, վտանգավոր տարածքից մարդկանց տարահանմանը:

- ապահովել առաջին բուժօգնության անհրաժեշտության դեղարկղիկով:

11.10 Սոցիալական գործոններ .

Շինարարության փուլ: Գործունեության իրականացման ընթացքում սոցիալական խնդիրներից խուսափելու նպատակով նախատեսվում է.

- բացառել գործունեության տարածքից դուրս այլ տարածքների օգտագործումը,

- աշխատանքները կազմակերպել ցերեկային ժամերին, նվազագույնի հասցնել ճանապարհների խցանումներ առաջացնող գործողություններն՝ ընդհանուր

երթնեկության խոչընդոտումը և հասարակական անվտանգությունն ապահովելու նպատակով,

- կարգավորել մեքենաների երթերի հաճախականությունը՝ ճանապարհների ծանրաբեռնվածությունից խուսափելու նպատակով,
- փորված տարածքների արագ վերականգնում,
- ՕԳ-ի ենթակառուցվածքների հետ հատման աշխատանքները կատարել համապատասխան գերատեսչություններից հետ համաձայնեցված:

Գործունեության իրականացման շինարարության փուլում բացվելու են նոր աշխատատեղեր:

Շահագործման փուլ. Հանրային քննարկումների ընթացքում համայնքի կողմից հարց բարձրացվեց և առաջարկվեց Ձեռնարկողին ֆինանսական աջակցություն ցուցաբերել համայնքին, մասնակցել համայնքում նախատեսվող ծրագրերի իրականացմանը, մասնավորապես ճանապարհների վերանորոգման, լուսավորության բարեկարգման աշխատանքներին և այլն:

Ձեռնարկողը պատրաստակամություն հայտնեց աջակցություն ցուցաբերել համայնքին, վերջինիս հետ փոխադարձ համաձայնությամբ ճշտել համայնքային խնդիրների աջակցման ուղղությունները, համայնքում կատարել զգալի ներդրումներ:

Ընկերությունը նախատեսում է իր ամբողջական գործունեության իրականացման ընթացքում համայնքում կատարել ֆինանսական ներդրումներ՝ 35,000,000 դրամ գումարի չափով:

11.11 Բարեկարգում և Լանդշաֆտ.

Շինարարության փուլ: նախատեսվող գործունեության իրականացման տարածքներում (ազդեցության գոտում) լանդշաֆտի վրա էական վնասակար ազդեցությունները մեղմելու նպատակով նախատեսվում է.

- բացառել նախատեսված նախագծից դուրս կառուցապատման այլ աշխատանքները, լանդշաֆտային այլ փոփոխությունները,
- հնարավորինս պահպանել ռելիեֆի բնական ձևերը, նվազագույնի հասցնել ռելիեֆի խախտման, կանաչ տարածքների վնասման, աղտոտման ուղղված գործողությունները,
- գործունեության տարածքը մաքրել թափոններից, վերականգնել լանդշաֆտը:

Բարեկարգում. շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո կատարվելու է տարածքի բարեկարգում.

- շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո տարածքը մաքրել ավելորդ թափոններից, բերելով հնարավորինս նախքին տեսքի,
- շինարարական սարքավորումներն ապամոնտաժել և հեռացնել տարածքից,
- կատարել գործունեության ենթակա տարածքի հարթեցման, բարեկարգման աշխատանքներ,
- Հաշվարկային հանգույցում նախատեսվում է ցանկապատել՝ 15,2x11մ չափերով ցանկապատով:

Ելնելով գործունեության բնույթից՝ հրդեհավտանգությունն ապահովելու նպատակով, տարածքի ազատ հատվածներում կանաչապատման աշխատանքներ չեն կատարվելու:

12. Նախատեսվող գործունեության ազդեցության մշտադիտարկման ծրագիրը. (Մոնիթորինգ).

Մոնիթորինգը՝ ԲԿՊ-ում նախանշված մեղմացնող միջոցառումների կատարման, դրանց արդյունավետությունը ստուգելու և վերահսկելու նպատակով իրականացվող գործընթաց է, գործընթացում մթնոլորտային օդում, ջրային ռեսուրսներում վնասակար նյութերի պարունակությունը վերահսկելու, ինչպես նաև թափոնների կառավարումը ճիշտ կազմակերպելու համար նախատեսված է իրականացնել մոնիթորինգ (մշտադիտարկումներ)՝ շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելմանը կամ մեղմանն ուղղված:

Այդ նպատակով նախատեսվում է.

- շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա հնարավոր ազդեցությունների մեղմանն ուղղված միջոցառումների կիրառման հսկողություն:
- Համապատասխան մասնագետների կողմից պարբերաբար ստուգայցերի կատարում՝ շինարարական և անձնական պաշտպանության նորմերի խստիվ պահպանման նպատակով:
- Բնապահպանական, առողջության և աշխատանքային անվտանգության տեխնիկական վերահսկողություն՝ ամենօրյա ռեժիմով:
- Գործունեության տարածքում շինարարական աշխատանքների կատարման ժամանակ պարբերաբար կատարել մոնիթորինգ, առաջնորդվելով ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ. «ՀՀ բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանելու մասին» N781-Ն որոշման պահանջներից՝ ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների պոպուլյացիաների հայտնաբերման և դրանց պահպանության նպատակով:
- Շինարարության ընթացքում կատարել մոնիթորինգ ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված կենդանիների բնադրավայրերի հայտնաբերման նպատակով:
- Տրանսպորտային միջոցների երթևեկության վերահսկում՝ դաշտային տարածքներում վերջիններիս տեղաշարժը վերահսկելու նպատակով:
- Շին տեխնիկայի և մեքենաների համապատասխան տեխնիկական վիճակի պարբերաբար ստուգումների իրականացում՝ անսարք վիճակում գտնվող և արտահոսքեր ունեցող մեքենաների օգտագործումը բացառելու նպատակով:
- Շինարարության իրականացման ժամանակացույցի պահպանման վերահսկողություն:
- Բարեկարգման աշխատանքների իրականացման ապահովում, վերահսկում:
- Կանոնավոր կատարել սոցիալական պարտավորությունները՝ համաձայն համայնքի հետ կնքած պայմանագրի:

13 Բնապահպանական կառավարման պլան

Աղյուսակ 8

№	Արտադրական գործընթացում ազդեցության ենթակա շրջակա միջավայրի բաղադրիչները և ազդող գործոնները	Մեղմող միջոցառման անվանումը	Միջոցառման իրականացման պատասխանատու	Վերահսկող
1	Օդային ավազան	Շինարարության փուլ Օդային ավազան արտանետումները մեղմելու նպատակով նախատեսվում է. - օդի դրական ջերմաստիճանի դեպքում տարածքը օրվա ընթացքում պարբերաբար ջրել՝ բացառելով կեղտաջրերի թափանցումը տարածքից դուրս, - ավազը, ցեմենտը, գաջը, խիճը, այլ սորուն նյութերը, հողային զանգվածները, ինչպես նաև շինարարական աղբը տեղափոխել փոշու համար անթափանց ծածկոցներով ծածկված տրանսպորտային միջոցներով, - ավազը, ցեմենտը, գաջը, խիճը, այլ սորուն նյութերը, հողային զանգվածները, ինչպես նաև շինարարական աղբը պահեստավորել փակ տարածքներում կամ ծածկել անթափանց թաղանթներով, - տարածքից դուրս եկող տրանսպորտային միջոցների անվադողերը լվանալ,	Կապալառու	«Դաշտէներգո» ՍՊԸ

		- շինարարական աղբը տեղափոխել դրանց հեռացման համար հատուկ հատկացված վայրեր և հատուկ սահմանված երթուղով: - շինարարական տեխնիկան և տրանսպորտային միջոցներն կօգտագործվեն միայն սարքին վիճակում, պարբերաբար կիրականացվեն ստուգումներ, Շահագործման փուլում օդային ավազանի վրա ազդեցություններ չեն կանխատեսվում:		
--	--	---	--	--

2.	Հողային ռեսուրսներ	Շինարարության փուլ Հողային ռեսուրսների աղտոտումից պահպանելու նպատակով նախատեսվում է. - Օդային զծի անցկացման աշխատանքների ժամանակ հանվող հողային զանգվածը կկուտակվի անմիջական հորատանցքերի հարևանությամբ ծածկված վիճակում, - ՕԳ-ի կառուցման ավարտից հետո՝ իրականացնել մշտական օգտագործման համար տրամադրվող հողերի վերականգնում, - հողային զանգվածի մի մասն օգտագործվելու է տեղում՝ հետլցման և տարածքի բարեկարգման համար, - ճանապարհի ջրցանը և գրունտի խոնավեցումը կկատարվի այնպես, որպեսզի չառաջանան մակերևութային հոսքաջրեր, - շինարարության ընթացքում կօգտագործվեն գոյություն ունեցող գրունտային ճանապարհները, - շինարարական նյութերը կտեղադրվեն հատուկ տակդիրների, իսկ շինարարական տեխնիկան ժամանակավոր կկայանվի գրունտային ճանապարհի վրա, - շինարարական տեխնիկայի, լիցքավորումը և սարքավորումների վերանորոգումը կկատարվի գործունեության տարածքից դուրս՝ հատուկ մասնագիտացված կետերում:	Կապալառու	«Դաշտեներգո» ՍՊԸ
----	--------------------	---	-----------	------------------

		Շահագործման փուլում հողային ռեսուրսների պահպանման նպատակով նախատեսվում է. - ՕԳ-ի հնարավոր վթարների դեպքում հնարավորինս պահպանել անվտանգության գոտուց դուրս կատարվող աշխատանքները՝ տարածքում խոտածածկ հատվածները չաղտոտելու և չվնասելու նպատակով:		
3	Ջրային ռեսուրսներ	Շինարարության փուլ. ջրային ռեսուրսների վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունները մեղմելու կամ կանխարգելու, նպատակով նախատեսվում է. - գործունեության իրականացման ընթացքում աշխատողների համար մատակարարել խմելու որակի ջուր՝ բերովի(շէրով), - ՕԳ-ի շինարարության ընթացքում կօգտագործվի հարակից արևակայանի շինհրապարակում համապատասխան տարողության պլաստմասե տարա՝ շինարարական հոսքաջրերի, անձրևաջրերի հեռացման և հավաքման նպատակով, - ճանապարհների ջրցանն իրականացվելու է տարվա չոր եղանակներին՝ ըստ անհրաժեշտության,	Կապալառու	«Դաշտէներգո» ՍՊԸ

		- շինարարական տրանսպորտային միջոցների և սարքավորումների սպասարկումը կատարել համայնքում գործող մասնագիտացված կետերում, - շինարարության համար անհրաժեշտ բետոնախառնուրդը բերվելու է պատրաստի վիճակում մասնագիտացված կազմակերպությունների բետոնախառնիչ մեքենաներով՝ ըստ պահանջի : Կեղտաջրեր. ՕԳ-ի շինարարության փուլում կեղտաջրեր չեն առաջանա: Շահագործման փուլ. Ջրային ռեսուրսների պահպանման համար նախատեսվում է. - աշխատողների համար խմելու ջուրը բերել պատրաստի վիճակում՝ շշերով, - աշխատողները կօգտվեն հարակից տարածքում արևակայանի սանհանգույցից (բիոզուգարան),		
4	Կենսաբազմազանություն	Շինարարության փուլ. Գործունեության իրականացման ընթացքում բուսական և կենդանական աշխարհին հնարավոր ազդեցություններից զերծ պահելու համար նախատեսվում է. - գործունեության և հարակից տարածքներում ՀՀ Կարմիր գրքերում գրանցված բուսատեսակների նոր պոպուլյացիաների կամ	Կապալառու	«Դաշտէներգ» ՍՊԸ

		կենդանիների բնադրավայրերի հայտնաբերման դեպքում դադարեցնել շինարարական աշխատանքները և տեղեկացնել համապատասխան գերատեսչություններին, - ՕԳ-ի անցկացման տարածքներում խախտված հողաշերտի հնարավորինս արագ վերականգնում՝ տարածքում կենդանական աշխարհի տեղաշարժը չխաթարելու նպատակով - շինարարական աշխատանքներն իրականացնել բացառապես ցերեկային ժամերին՝ տարածքում հնարավոր գոյություն ունեցող որոշ կենդանիների կենսակերպի վրա ազդեցությունից խուսափելու համար: Շահագործման փուլ. Կենդանական աշխարհին չվնասելու համար նախատեսվում է. - ՕԳ-ի հենարանների լայնակների, ճոպանականգնակների վրա հակաթռչնային արգելափակոցների տեղակայում՝ թռչունների նստելը կամ բնադրումը բացառելու նպատակով, - Բացառել գիշերային լուսավորությունը՝ կենդանիների որոշ տեսակների բնականոն վարքին չխանգարելու նպատակով: - ՕԳ-ի՝ անասուն քշելու ճանապարհների հետ հատման տեղերում նվազագույն հեռավորությունն՝ ըստ ուղղաձիգի, հաղորդալարերից մինչև հողի մակերևույթը պետք է լինի ոչ պակաս,	
--	--	--	--

		քան ավտոմոբիլային ճանապարհների հետ հատման դեպքում:		
5	Թափոններ	Շինարարության փուլում թափոնների հնարավոր ազդեցությունները շրջակա միջավայրի վրա մեղմելու նպատակով նախատեսվում է. - խուսափել տարածքում թափոնների կուտակումից՝ ՕԳ-ի կառուցման տարածքում, - ՕԳ-ի անցկացման հատվածներում նյութերի մնացորդները /Կապալառու կազմակերպության կողմից/ պետք է հավաքել հատուկ տարողությունների մեջ և աշխատանքների ավարտից հետո տեղափոխել, - մետաղական մասերի մնացորդները (մետաղալարեր և այլն) հանձնել համապատասխան լիցենզավորված կազմակերպություններին, դրանց հետագա վերամշակման և օգտագործման համար, - շինարարական թափոնները՝ բետոնի մնացորդներ, կհավաքվեն պարկերի մեջ և կտեղափոխվեն համայնքի կողմից հատկացված վայր, քանի որ տարածաշրջանում չկան կազմակերպված սանիտարական աղբավայրեր, - կենցաղային աղբը հավաքել աղբահավաք տարողության մեջ և տեղափոխել աղբավայր՝	Կապալառու	«Դաշտէներգո» ՍՊԸ

		համայնքապետարանի համաձայնությամբ, - շինարարության ժամանակ առաջացած աղտոտված լաթերը, պարկերը հանձնել թափոնների ջերմային վնասազերծում կատարող կազմակերպություններին: - ասֆալտ-բետոնե խառնուրդի մնացորդները հանձնվելու է ասֆալտապատող ընկերություններին, - յուղերով աղտոտված ավազը հանձնել մասնագիտացված ընկերություններին՝ պայմանագրային հիմունքներով, - սև և գունավոր մետաղի ջարդոնը հանձնել մասնագիտացված կազմակերպություններին՝ պայմանագրային հիմունքներով: Շահագործման փուլում ՕԳ-ի շահագործումից ազդեցություն չի կանխատեսվում:		
6	Պատմամշակութային Բնության հուշարձաններ.	և- Սկզբնական փուլում՝ ծրագիրն իրականացնող կազմակերպությունը պարտադիր ընդգրկվելու է հնագետ, ով կհետևի պատմա-մշակութային միավորների ամբողջականությունը պահպանելուն ուղղված միջոցառումների իրականացմանը և կկազմակերպի տեխնիկայի տեղաշարժի համար անհրաժեշտ՝ «ապահով» երթուղիների ընտրությունը: - 2-րդ, 3-րդ և 4-րդ սյուները ընկնում են Դաշտադեմ ամրոցի, «Քաղենի» գյուղատեղիի և Քրիստաֆոր եկեղեցու հուշարձանային համալիրի	Կապալառու	«Դաշտենեբգո» ՍՊԸ

		պահպանական գոտու սահմաններից ներս, ինչի կապակցությամբ, մինչև գործունեության իրականացումը անհրաժեշտ է ստանալ լիազոր մարմնի թույլտվությունը: - տարածքում առկա հնագիտական շերտերը հնագետի հսկողությամբ առանձնացվելու և պահպանվելու են: - Գործունեության իրականացման ընթացքում անհրաժեշտ է հաշվի առնել շրջակայքում տեսանելի պատմա-մշակութային միավորների առկայությունը և վերջիններիս բավական մեծ խտությունը: - Անհրաժեշտ է ծրագիրն իրականացնելիս խստիվ պահպանել ծրագրի իրականացման սահմանները: - Հարևան հատվածներում միջամտություններ, ինչպես նաև հեռացված հողի զանգվածների, աղբի, տրանսպորտային միջոցների կուտակումներ չկատարել: - Տրանսպորտի տեղաշարժը կազմակերպել միայն գոյություն ունեցող գրունտային ճանապարհով, հնագետի հսկողությամբ: - Շինարարական աշխատանքները կատարել միայն համապատասխան մասնագետի հսկողության դեպքում: Շահագործման փուլում պատմամշակութային հուշարձանների վրա հնարավոր ազդեցությունը	
--	--	---	--

		կանխելու նպատակով ՕԳ-ի սպասարկումը կատարել միայն գոյություն ունեցող գրունտային ճանապարհով, բացառելով տարածքում գոյություն ունեցող պատմամշակութային արժեքների վնասումը:		
7	Աղմուկ և թրթռում	Շինարարության փուլում աղմուկի և թրթռումների մակարդակը նվազեցնելու նպատակով նախատեսվում է. - շինարարական աշխատանքները, տրանսպորտի տեղաշարժը կազմակերպել ցերեկային ժամերին, - տրանսպորտային միջոցները և շինարարական տեխնիկան օգտագործել միայն սարքին վիճակում, - պարբերաբար ստուգել և կարգաբերել տեխնիկական միջոցները, տրանսպորտային միջոցների շարժիչները, - Շինարարության ժամանակ հաշվի առնել տարածքի կլիմայական պայմանները՝ քամու ճնշումը, սառցակեղևի շերտի հաստությունը, օդի ջերմաստիճանը, հաղորդալարերի և մետաղաձուլանների պարը, թրթռումը, Տարածքը գտնվում է բնակավայրերից հեռու, և հենասյուների տեղադրման համար առաջացող աննշան աղմուկի մակարդակը չի կարող ազդեցություն ունենալ բնակավայրերի վրա,	Կապալառու	«Դաշտեներգո» ՍՊԸ

		ուստի միջոցառումներ չեն նախատեսվում:		
8	Արտակարգ իրավիճակներ	Շինարարության փուլ. Շինարարական աշխատանքների կատարման ընթացքում արտակարգ իրավիճակների հնարավոր ռիսկերը մեղմելու և դրանց առաջացումը կանխարգելելու նպատակով նախատեսվում է. - պահպանել անվտանգության տեխնիկայի կանոնները, հակահրդեհային նորմերը, նախատեսվող գործունեության վայրն ապահովվել հրդեհաշիջման վահանակներով, հակահրդեհային կրակմարիչներով, - ապահովել օդային գծերի հաղորդալարերի բարձր հաղորդականությունը, մեխանիկական ամրությունը, մթնոլորտային և քիմիական ներգործությունների նկատմամբ կայունությունը - աշխատակիցներին նախապատրաստել արտակարգ իրավիճակներում գործելուն, - տարածքն ապահովել առաջին օգնության ծառայությունների հետ հուսալի կապով, - նյութերը տեղափոխել շինարարական հարթակ օգտագործումից առաջ և պահել հատուկ տակդիրների վրա՝ հնարավոր արտահոսքերը բացառելու համար, - ապահովել էլեկտահաղորդալարերի բարձր հաղորդականությունը, մեխանիկական ամրությունը,	Կապալառու	«Դաշտէներգո» ՍՊԸ

		հողային աշխատանքեր կատարելուց առաջ, ենթակառուցվածքների հետ հատվելու դեպքում, անհրաժեշտ է նախօրոք ստանալ կոմունիկացիաները շահագործող կազմակերպությունների համաձայնությունը, - փորվածքների բացման ժամանակ կատարել գրունտների ճշգրտում, - ապահովել գազատար խողովակի հատման տեղամասում նախագծով նախատեսված պաշտպանիչ ցանցերը՝ համաձայն N592-Ն որոշման VI գլխի 58.636-ի 3-րդ պարբերության պահանջների: - պահպանել ՕԳ-ի անվտանգության գոտին՝ 25մ: - մթնոլորտային տեղումների, քամու ուժեղացման և այլ վտանգավոր երևույթների ժամանակ շինարարական աշխատանքները դադարեցնել, Շահագործման փուլում արտակարգ իրավիճակները կանխարգելելու նպատակով նախատեսվում է. - պարբերաբար ստուգել աղետների հակազդելու համակարգերի աշխատունակությունը, - գործունեության տարածքում փակցնել արտակարգ իրավիճակների պլանը՝ ներառված անբարենպաստ պայմանների և վթարային իրավիճակներին ուղղված միջոցառումները՝	
--	--	--	--

		Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով, - պողպատե էլեմենտները շինհրապարակ են բերում արդեն ներկված մթնոլորտակայուն էմալով, շինարարական կոնստրուկցիաներն ապահովել հակակոռոզիոն պաշտպանությամբ,		
9	Մարդու առողջություն, աշխատանքի կազմակերպում և անվտանգություն	Շինարարության փուլ. Մարդու առողջության և անվտանգության պահպանման, աշխատանքի ճիշտ կազմակերպման համար նախատեսվում է. - պահպանել ՀՀ օրենսդրությամբ պահանջվող աշխատանքային անվտանգության նորմերը, ՀՀ Առողջապահության նախարարության 2012թ. սեպտեմբերի 19-ի «Կազմակերպություններում աշխատողների սանիտարական կենցաղային սենքերի» N 2.2..8-003-12 սանտարական կանոնները և նորմերը հաստատելու մասին թիվ 15-Ն հրամանի պահանջները, - նյութերը պահել հատուկ տակդիրների վրա՝ հնարավոր արտահոսքերը բացառելու համար, - ապահովել շինարարական նյութերի, վառելիքի, նավթամթերքի պահեստավորման և բեռնաթափման կանոնների համապատասխանությունը գործող օրենսդրության պահանջներին, - վերահսկել աշխատող սարքավորումների պիտանելիությունը, մեքենաների երթերը,	Կապալառու	«Դաշտէներգո» ՍՊԸ

	հաջորդականությունը, բացառելով մեքենաների կուտակումները, - նվազագույնի հասցնել ճանապարհների խցանումներ առաջացնող գործողություններն՝ ընդհանուր երթևեկության խոչընդոտումը բնակչության անվտանգությունն ապահովելու նպատակով, - բացառել առանց համապատասխան գերատեսչությունների հետ համաձայնեցման ենթակառուցվածքների փոփոխությունները, հատումները, - պահպանել լարերի ամենացածր կետից մինչև գետնին ամենափոքր հեռավորությունը (ջուր, ճանապարհ, հուն)՝ գծի տակ գտնվող մարդկանց և տրանսպորտային միջոցների անվտանգությունն ապահովվելու նպատակով, - ապահովել օդային գծի բարձրությունը հողի մակերեսից՝ ուղղահայաց եզրաչափով՝ 7մ, - - հորիզոնական հեռավորությունը գազատար խողովակից մինչև նոր տեղադրվող հենարանը կազմելու է 120մ-ից ոչ պակաս : - Գոյություն ունեցող 110կՎ «Ծովասար» ՕԳ-ին միանալու համար նախատեսվում է տեղադրել 2 հատ գծային պորտալներ, համաձայն №592-Ն որոշման VI գլխի 49 կետ 577 աղյուսակ N33-ի, - Նվազագույն հեռավորությունը հաղորդալարից մինչև հենարանի (պորտալի) մոտակա մասը, պետք է լինի 6 մ, որը ապահովված է նախագծում:	
--	---	--

	- Նոր կառուցվող (3Ա և 4Ա պորտալների թռիչքում) և գոյություն ունեցող օդային գծերի հատման տեղամասում ապահոված է №592-Ն որոշման VI գլխի 49 կետ 583 ադյուսակ N34-ով սահմանված 3մ ուղղաձիգ եզրաչափը: -Էլեկտրահաղորդագծերում կիրառվող հաղորդալարերի և մալուխների թաղանթները և մեկուսացումը համապատասխանեցնել վերջիններիս անցկացման եղանակին և շրջապատող միջավայրի պայմաններին, - օդային գծի բոլոր հենարանները համարակալել, նշագրել և գունավորել՝ ՀՀ կառավարության 2006 թվականի դեկտեմբերի 21-ի N 1943-Ն որոշմամբ հաստատված «Էլեկտրատեղակայանքների սարքվածքին ներկայացվող ընդհանուր պահանջներ» տեխնիկական կանոնակարգի 3-րդ գլխի 11-րդ և 12-րդ կետերի պահանջներին համապատասխան, - իրականացնել տեխնիկական վերահսկողություն՝ նախագծային անհամապատասխանությունները ժամանակին շտկելու նպատակով: Շինաշխատանքները կկատարվեն պահպանելով շինարարության ժամանակացույցը և աշխատանքի անվտանգության կանոններն՝ ըստ ՇՆԿ-3-480* նորմերի: Շահագործման փուլ. - ՕԳ-ի պլանային վերանորոգման և վերակառուցման աշխատանքները պետք է	
--	--	--

	կատարել ՏԿ-ի պահանջներին համապատասխան, -Էլեկտրամատակարար կազմակերպությունը պետք է ապահովի իր սեփականությունը հանդիսացող էլեկտրական ցանցերին անմիջականորեն միացված՝ սպառողի սեփականությունը հանդիսացող էլեկտրական գծերի պաշտպանությունն էլեկտրական վնասվածքներից՝ համաձայն միացման պայմանագրի, -ապահովել հենասյուների շուրջ՝ 2 մ շառավղով խոտի և թփուտների մաքրում, -ՕԳ-ի ուղեգծի երկայնքով երթանցի և դրանց մերձենալու համար տնկիներից, կոճղերից, քարերից և այլնից մաքրված հողի շերտի ապահովում՝ ոչ պակաս 2,5 մ լայնությամբ, -ցանկացած եղանակի ժամանակ ՕԳ-ին մոտենալու համար ճանապարհի ապահովում՝ ոչ ավելի ՕԳ ուղեգծից 0,5 կմ-ից, -վթարների, բնական աղետների դեպքում կիրառել միջոցառումներ՝ ուղղված մարդու առողջության և անվտանգության պահպանմանը, վտանգավոր տարածքից մարդկանց տարահանմանը, -ապահովել առաջին բուժօգնության անհրաժեշտության դեղարկղիկով:	
--	---	--

10	Սոցիալական	Շինարարության փուլ. Գործունեության իրականացման ընթացքում սոցիալական խնդիրներից խուսափելու նպատակով նախատեսվում է. - բացառել գործունեության տարածքից դուրս այլ տարածքների օգտագործումը, - աշխատանքները կազմակերպել ցերեկային ժամերին, նվազագույնի հասցնել ճանապարհների խցանումներ առաջացնող գործողություններն՝ ընդհանուր երթևեկության խոչընդոտումը և հասարակական անվտանգությունն ապահովելու նպատակով, - կարգավորել մեքենաների երթերի հաճախականությունը՝ ճանապարհների ծանրաբեռնվածությունից խուսափելու նպատակով, - ՕԳ-ի ենթակառուցվածքների հետ հատման աշխատանքները կատարել համապատասխան գերատեսչություններից հետ համաձայնեցված, Շահագործման փուլում գործունեության իրականացումն ունենալու է համայնքի բնակիչների համար դրական սոցիալ-տնտեսական ազդեցություն՝ ներդրումների ձևով: Նախաձեռնողը ֆինանսական աջակցություն կցուցաբերի համայնքին, կմասնակցի համայնքում	Կապալառու	«Դաշտէներգո» ՍՊԸ
----	------------	---	-----------	------------------

		նախատեսվող ծրագրերի իրականացմանը, մասնավորապես ճանապարհների վերանորոգման, լուսավորության բարեկարգման աշխատանքներին և այլն: Ընկերությունը նախատեսում է իր ամբողջական գործունեության իրականացման ընթացքում համայնքում կատարել ֆինանսական ներդրումներ՝ 35,000,000 դրամ գումարի չափով:		
11	Բարեկարգում, Լանդշաֆտ.	Տարածքի բարեկարգման նպատակով նախատեսվում է. -բացառել նախատեսված նախագծից դուրս կառուցապատման այլ աշխատանքները, լանդշաֆտային այլ փոփոխությունները, -հնարավորինս պահպանել ռելիեֆի բնական ձևերը, նվազագույնի հասցնել ռելիեֆի խախտմանը, կանաչ տարածքների վնասմանն, աղտոտմանն ուղղված գործողությունները, -գործունեության տարածքը մաքրել թափոններից, վերականգնել լանդշաֆտը, -շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո շինարարական սարքավորումներն ապամոնտաժել և հեռացնել տարածքից, -տարածքը մաքրել ավելորդ թափոններից և բերելով հնարավորինս նախկին տեսքի, կատարել տարածքի հարթեցման, բարեկարգման		

		աշխատանքներ, - Հաշվարկային հանգույցում նախատեսվում է ցանկապատել՝ 15,2x11մ չափերով ցանկապատով:		
--	--	--	--	--

14. Մոնիթորինգի (մշտադիտարկում) պլան (շինարարության և շահագործման փուլեր)

Շինարարության փուլ	Պարբերականությունը (Ժամանակամիջոցը)	Մոնիթորինգի եղանակը	Մոնիթորինգի վայրը	Պատասխանատու, Վերահսկող
1. Օդային ավազան արտանետումների վերահսկում՝ մթնոլորտային օդն աղտոտող (վնասակար) նյութերի սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաների թույլատրելի նորմերը պահպանելու նպատակով:	Գործունեության տարածք, ամենօրյա	Տեսողական ուսումնասիրություն, անհրաժեշտության դեպքում չափումներ՝ համապատասխան մասնագետի կողմից:	գործունեության տարածք, հարակից տարածքներ:	Կապալառու «Դաշտէներգո» ՍՊԸ
2. Հողային ռեսուրսների մոնիթորինգ՝ հողի աղտոտումը կանխելու նպատակով:	Պարբերաբար	Տեսողական ուսումնասիրություններ;	գործունեության տարածք, ճանապարհներ, հարակից տարածքներ:	Կապալառու «Դաշտէներգո» ՍՊԸ Համապատասխան գերատեսչության տեսչական մարմին

3. Ենթակառուցվածքների, մասնավորապես գազատարի հատման աշխատանքների վերահսկում:	Շինարարության ընթացքում	Շրջայցեր	ՕԳ- ուղեգծի անցկացման ժամանակ	«Դաշտէներգո» ՍՊԸ Համապատասխան գերատեսչության տեսչական մարմին Համայնք
4. Շինարարական նյութերի և թափոնների տեղափոխում:	Օրվա բոլոր ժամերին	Զպլանավորված վերահսկում՝ ստուգումներ:	գործունեության տարածք, ճանապարհներ:	Կապալառու «Դաշտէներգո» ՍՊԸ
5. Կենսաբազմազանության մոնիթորինգ	- Մինչև շինարարական աշխատանքների սկսելը:	Գործունեության և կից տարածքում շինարարական աշխատանքների կատարման ժամանակ ընկերության կողմից պարբերաբար կատարել մոնիթորինգ, առաջնորդվելով ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ. «ՀՀ բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության	Գործունեության և կից տարածք:	Կապալառու «Դաշտէներգո» ՍՊԸ

		նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանելու մասին» N781-Ն որոշման պահանջներից ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների պոպուլիացիաների հայտնաբերման և դրանց պահպանության նպատակով, ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված կենդանիների բնադրավայրերի հայտնաբերման համար:		
6. Արտակարգ իրավիճակների և աշխատանքի անվտանգության վերահսկում	Ամենօրյա Պարբերաբար	Ստուգումներ՝ վերահսկում:	Գործունեության տարածքում,	Կապալառու «Դաշտէներգո» ՍՊԸ
7. Մարդու առողջություն և անվտանգություն	Ամենօրյա	Հարցումների իրականացում, համապատասխան ցուցատախտակների տեղադրման վերահսկում:	Շինարարության ընթացքում	Կապալառու «Դաշտէներգո» ՍՊԸ Համապատասխան և գերատեսչության

				տեսչական մարմին
8.Տարածքի բարեկարգում	Շինարարության ավարտից հետո:	Տեսողական ուսումնասիրություն:	Գործունեության տարածք, ճանապարհներ:	Կապալառու, «Դաշտէներգո» ՍՊԸ
Շահագործման փուլ				
1. Կենսաբազմազանության ապրելավայրերի և աճելավայրերի Փոփոխությունների վերաբերյալ հսկողություն	Հինգ տարին մեկ անգամ	Մասնագիտական ուսումնասիրություն:	Ենթակա տարածք	«Դաշտէներգո» ՍՊԸ Համապատասխան մասնագետներ
2. Արտակարգ իրավիճակների հսկողություն՝ վթարային իրավիճակների նվազեցման նպատակով	Պարբերական Ստուգումներ՝ անվտանգության համակարգերի արդյունքների վերահսկման նպատակով:	Համապատասխան հակահրդեհային միջոցների առկայություն: Մշտական մոնիթորիգ՝ աշխատողների միջոցով:		«Դաշտէներգո» ՍՊԸ
3. Սոցիալական	Գործունեության իրականացման ընթացքում	Անվտանգության գոտու պահպանում: Կանոնավոր կատարել սոցիալական պարտավորություններ ընդհանրապես համայնքի հետ կնքված պայմանագրում:	Համայնք	«Դաշտէներգո» ՍՊԸ
4. Թափոններ	Համաձայն ՀՀ Կառավարության 14 սեպտեմբերի 2006թ N	Թափոնների հաշվառում, տեսակավորում,	Գործունեության տարածք:	«Դաշտէներգո» ՍՊԸ

	1343-N որոշման տարին մեկ անգամ հաճախականությամբ:	տեղափոխում՝ համաձայն «Լիցենզավորման մասին» ՀՀ օրենքի պահանջների:		
--	--	--	--	--

15. Հանրային քննարկումներ

Համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» 2014 թվականի հունիսի 21-ի ՀՕ- 110-Ն Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին (Փոփոխությունները 2023 թվականի մայիսի 3) Օրենքի և ՀՀ կառավարության 28 դեկտեմբերի 2023 թվականի «Հայաստանի հանարապետության կառավարության 2014 թվականի նոյեմբերի 19-ի N 1325-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» N 2343-Ն որոշմամբ սահմանված պահանջների՝ կատարվել է հանրային ծանուցում, քննարկումները կատարվել են ՀՀ Արագածոտնի մարզի Թալին համայնքի Դաշտադեմ բնակավայրի վարչական ղեկավարի նստավայրում: Հանրային քննարկումների նպատակն է հաշվի առնել բոլոր շահագրգիռ կողմերի և ազդակիր հանրության կարծիքները, առարկություններն, առաջարկություններն և դիտողությունները նախատեսվող գործունեության վերաբերյալ: Հանրությունը համաձայն ընթացակարգի իր կարծիքը և առաջարկությունները կարող է ներկայացնել գրավոր՝ օրենսդրությամբ սահմանված ժամկետներում:

Ներկայացվեց որ «Դաշտեներգո» ՍՊԸ կողմից նախատեսվող արևակայանը՝ օդային գծով, Շրջակա միջավայրի նախարարության կողմից ստացել է դրական փորձաքննական եզրակացություն, այնուհետև նախագծում նախատեսվում է իրականացնել օդային գծի ուղեգծի փոփոխություն, որը համաձայն Օրենքի ևս ենթակա է ՇՄԱԳ-ի և փորձաքննության:

Հանրային քննարկմանը ներկա էին համայնքի, գործունեություն իրականացնող ընկերության ներկայացուցիչները, ազդակիր համայնքի բնակիչներ: Հանրային քննարկմանը ներկայացվել է նախատեսվող գործունեության նախագծային լուծումները և գործունեության իրականացման հետևանքով շրջակա միջավայրի բաղադրիչների և մարդու առողջության վրա հնարավոր ազդեցությունները, դրանց մեղմանն ու կանխարգելմանն ուղղված միջոցառումները:

Հաշվետվությունում ներառվել են հանրային քննարկման ընթացքում բարձրացված բոլոր դիտարկումների և հարցադրումների պատասխանները՝ մասնավորապես համայնքի սոցիալ-տնտեսական խնդիրներին վերաբերող:

Նախագծի վերաբերյալ համայնքի ավագանին որոշում է ընդունել՝ գործունեության իրականացմանը համաձայնություն տրամադրելու վերաբերյալ: Հավելված 7:

16. Բողոքների ընթացակարգ

Ընկերությունում կներդրվի բողոքների ուսումնասիրման ընթացակարգ՝ գործունեության իրականացման ընթացքում առաջացած շեղումների. օդային ավազան արտանետումների, հողային ռեսուրսների, կենսաբազմազանության պահպանման, ինչպես նաև գյուղացիների հողագործական աշխատանքներին խոչընդոտելու վերաբերյալ բողոքներին արձագանքելու, շեղումները, դրանց պատճառները բացահայտելու, ժամանակին արձագանքելու և թերությունները վերացնելու նպատակով:

17. Նախատեսվող գործունեության իրականացման նպատակահարմարությունը, հաստատված հիմնադրությային փաստաթղթերին նախատեսվող գործունեության համապատասխանության հիմնավորումները.

Համաշխարհային տնտեսության զարգացման հեռանկարներում Արևային Էներգիան օգտագործվելու է տնտեսության տարբեր բնագավառներում՝ ջեռուցման, լուսավորության, տաք ջրի, ավտոտրանսպորտի, վառելիքի արտադրության, գյուղատնտեսության և այլ ոլորտներում: Արևային և քամու վերականգնվող էներգիան այսօր աշխարհում էլեկտրաէներգիայի ամենաարագ աճող աղբյուրներն են և տեխնոլոգիապես ավելի առաջադեմ, տնտեսապես մատչելի են: Սա պայմանավորված է մի շարք դրական գործոններով, ինչպիսիք են վառելիքի ծախսերի, ջերմոցային գազերի և այլ աղտոտող թափոնների արտանետումների կրճատումը: 2011 թվականին Էներգետիկայի միջազգային գործակալության զեկույցում նշվել է, որ արևային էներգիայի տեխնոլոգիաները, ինչպիսիք են ֆոտոգալվաները, արևային տաք ջուրը և կենտրոնացված արևային էներգիան, կարող են ապահովել աշխարհի էներգիայի մեկ երրորդը մինչև 2060 թվականը, սահմանափակել կլիմայի փոփոխությունը և անցնել վերականգնվող էներգիայի: Արեգակից ստացված էներգիան կարող է առանցքային դեր ունենալ համաշխարհային տնտեսությունը ապաածխաթթվայնացնելու գործընթացում և էներգախնայողության բարելավման ոլորտում:

Համաձայն Էներգետիկ Ember վերլուծական կենտրոնի զեկույցի՝ 2022 թվականին քամու և արևի արտադրության աճը ծածկել է էլեկտրաէներգիայի համաշխարհային պահանջարկի աճի 80%-ը: Քամին և արևը 2022 թվականին հասել են համաշխարհային էլեկտրաէներգիայի արտադրության ռեկորդային 12%-ի՝ մեկ տարի առաջվա 10%-ի դիմաց:

Արևային էներգիայի օգտագործումը կնպաստի Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկ անվտանգության ավելացմանը, ապավինելով բնածին, անսպառ և հիմնականում ներմուծումից անկախ ռեսուրսին, կբարձրացնի էներգետիկ համակարգի կայունությունը, կախվածությունը ածխաջրածինների պաշարներով հարուստ վառելիքից, կնվազեցնի շրջակա միջավայրի աղտոտումը: ՀՀ կառավարությունը խթանում է արևային և այլընտրանքային կայանների կառուցման և հետագա զարգացման ներդրումային ծրագրերը՝ հատկապես չգազիֆիկացված համայնքներում: Արևային էլեկտրաէներգիայի ստացումը բավականին նպաստավոր պայմաններ է ստեղծում, թե շրջակա միջավայրի պահպանման, և թե մարդկության կայուն զարգացման համար, հատկապես այն դեպքում երբ հանրապետությունը հարուստ է արևային էներգիայի գոտիներով/ Globalsolaratlas.info/:

Նախատեսվող արևակայանը համահունչ է ՀՀ կառավարության 2022 թվականի մարտի 24-ի «ԷՆԵՐԳԱԽՆԱՅՈՂՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՎՈՂ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻ 2022-2030 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐԻՆ, ԷՆԵՐԳԱԽՆԱՅՈՂՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՎՈՂ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻ 2022-2030 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼԻ (2022-2024 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐ) ԻՐԱԳՈՐԾՈՒՄՆ ԱՊԱՀՈՎՈՂ ԾՐԱԳԻՐ-ԺԱՄԱՆԱԿԱՅՈՒՅՑԻՆ ՀԱՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» N 398-Լ որոշման պահանջներին:

Դաշտադեմ բնակավայրում իրականացված հանրային քննարկման արդյունքում նախատեսվող գործունեության վերաբերյալ համայնքը տվել է իր նախնական համաձայնությունը, որն էլ հիմնավորում է նախագծային փաստաթղթով նախատեսվող գործունեության համապատասխանությունը համայնքի հեռանկարային զարգացման հիմնադրությային փաստաթղթերին, համայնքի հեռանկարային զարգացմանը:

18. Փակման և հետփակման փուլեր.

Ընկերության կողմից գործունեության հնարավոր դադարեցման դեպքում վերջինիս կողմից նախատեսվում են գործողությունների պլան, որը ներառում է.

- ✓ էլեկտրասյուների ապամոնտաժում,
- ✓ տարածքների կարգաբերում, նախկին տեսքի բերում:

Գործողությունները կատարվելու է համայնքի վերահսկողությամբ:

Փակման փուլի ազդեցություն. Օդային զծի ապամոնտաժումը, նախատեսված միջոցառումների իրականացմամբ, որն է բացասական ազդեցություն չի ունենա շրջակա միջավայրի վրա:

Գրականություն

1. Թալին համայնքի 2023-2027թթ. 5-ամյա զարգացման ծրագիր:
2. «ԱՂՄՈՒԿՆ ԱՇԽԱՏԱՏԵՂԵՐՈՒՄ, ԲՆԱԿԵԼԻ ԵՎ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՇԵՆՔԵՐՈՒՄ ԵՎ ԲՆԱԿԵԼԻ ԿԱՌՈՒՑԱՊԱՏՄԱՆ ՏԱՐԱԾՔՆԵՐՈՒՄ» N2-III-11.3 ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ՆՈՐՄԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ N 138 և ՀՀ Քաղաքաշինության նախարարի 2014թ. մարտի 17-ի՝ ՀՀԾՆ 22-04-2014 «ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԱՂՄՈՒԿԻՑ» ԾԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ՆՈՐՄԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻ 2001 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1-Ի N 82 ՀՐԱՄԱՆՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ N79-Ն հրամաններ:
3. Էներգետիկայի միջազգային գործակալությունը (IEA): Էներգախնայողության ցուցանիշներ. Քաղաքականության շրջանակ, Էդ. IEA, 2014 թ.:
4. ՀՀ բնապահպանության նախարարի 2006թ.-ի դեկտեմբերի 25-ի՝ «Ըստ վտանգավորության դասակարգված թափոնների ցանկի» N430-Ն և 2006թ. հոկտեմբերի 26-ի «Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գոյացող արտադրության /այդ թվում՝ ընդերքօգտագործման/ և սպառման թափոնների ցանկը հաստատելու մասին» N342-Ն հրամաններ:
5. Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկ ենթակառուցվածքների և բնական պաշարների նախարարություն արդյունաբերական մասշտաբի արևային ֆոտովոլտային էլեկտրակայաններ:
6. ՀՀ Առողջապահության նախարարության 2012թ. սեպտեմբերի 19-ի «Կազմակերպություններում աշխատողների սանիտարական կենցաղային սենքերի» N 2.2..8-003-12 սանտարական կանոնները և նորմերը հաստատելու մասին թիվ 15-Ն հրաման:
7. ՀՀ կառավարության 2020թ. հուլիսի 2-ի նիստի N87 արձանագրություն:

8. СП.485.13130.2021:
9. ՀՀՇՆ 22-01-2024թ. «Շինարարական կլիմայաբանություն:
10. Քաղաքաշինության նախարարի ՀՀ ՇՆ 10-01-2014 Շինարարությունում, նորմատիվ փաստաթղթերի համակարգ:
11. <https://chambarak.am/Pages/DocFlow/Def.aspx?nt=1&dt=Projects>, ` /armland.am/:
12. <https://energyagency.am/>:
13. Էներգետիկ Ember վերլուծական կենտրոնի զեկույց` 2022 թ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ՊԵՏԱԿԱՆ ՌԵԳԻՍՏՐ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԻԱՄՆԱԿԱՆ ԳՐԱՆՑԱՄԱՏՅԱՆԻՑ ՔԱՂՎԱԾՔ առ 2025-06-05

«ԴԱՇՏԵՆԵՐԳՈ»

Սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություն (ՍՊԸ)

Գրանցման համար 282.110.1132347

Հիմնադրման տարի 2020

Գրանցման ամսաթիվ 2020-06-17

Գործունեության ժամկետ Անժամկետ

Կարգավիճակ Իրավաբանական անձի լուծարման գործընթացում գտնվելու կամ գործունեության (գոյության) դադարման մասին պետական միասնական գրանցամատյանում տեղեկություններ գրանցված չեն:

Իրավաբանական անձի ծածկագիր (ՁԿԴ) 52197690

Հարկ վճարողի հաշվառման համար (ՀՎՀՀ) 01017345

Սոցիալական վճարների պարտավորությունների
անձնական հաշվի քարտի համար (Ապահովողի
ծածկագիր) 47512347

Էլ. փոստ dashtenergo@gmail.com

Կայք -

Գտնվելու վայրը

Հասցե ԿՈՄԻՏԱՍ / 15/7 / 3-ՐԴ ՀԱՐԿ ԱՐԱԲԿԻՐ 0012
ԵՐԵՎԱՆ ԵՐԵՎԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հեռախոս -

Գործադիր մարմնի ղեկավար

Անուն Ազգանուն ՎԱՐԴԱՆ ԲԱԲԻԿՅԱՆ ՀՐԱԶԻԿԻ

Անձնագրային տվյալներ AR0689114 2018-05-15 099

Հասցե 4 Փ. 2 ՆՐԲ. / Տ / 15 ԱՇՏԱՐԱԿ 0201 ԱՇՏԱՐԱԿ
ԱՐԱԳԱԾՈՏՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՂ
ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Էլեկտրական էներգիայի (իզոթրոթյան) արտադրության
Լ Ի Ց Ե Ն Ձ Ի Ա
ԼԷ N° 0814 (7 էջից)

Տրվում է «ԴԱՇՏԵՆԵՐԳՈ» սահմանափակ
պատասխանատվությամբ ընկերությանը՝ մինչև
2047 թվականի մայիսի 1-ը գործողության
ժամկետով,
Հայաստանի Հանրապետության հանրային
ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի
2025 թվականի ապրիլի 30-ի N°164-Ա որոշմամբ

Հայաստանի Հանրապետության
հանրային ծառայությունները կարգավորող
հանձնաժողովի նախագահ՝

 Մ. Մեսրոպյան

« 30 » ապրիլի 2025 թ.

ԵՐԵՎԱՆ – 2025թ.

Հավելված
Հաստատված է Հայաստանի Հանրապետության հանրային
ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի
2025 թվականի ապրիլի 30-ի №164-Ա որոշմամբ

**«ԴԱՇՏԷՆԵՐԳՈ» սահմանափակ պատասխանատվությամբ
ընկերության էլեկտրական էներգիայի (հզորության)
արտադրության ԼԵ №0814 լիցենզիայի**

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

**1. ԼԻՑԵՆԶԻԱՅԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅԱՆ ԺԱՄԿԵՏԸ ԵՎ ԼԻՑԵՆԶԱՎՈՐՎԱԾ
ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ՏԱՐԱԾՔԸ (ՎԱՅՐԸ)**

1. Սույն լիցենզիան ուժի մեջ է մտնում 2025 թվականի մայիսի 1-ից:
2. Սույն լիցենզիան գործում է մինչև 2047 թվականի մայիսի 1-ը, որից՝
 - 1) մինչև 2027 թվականի մայիսի 1-ը կառուցման ժամանակահատվածն է,
 - 2) մինչև 2047 թվականի մայիսի 1-ը՝ էլեկտրական էներգիայի (հզորության) արտադրության գործունեության իրականացման ժամանակահատվածը:
3. Սույն լիցենզիայի՝ սույն գլխով նախատեսված ժամանակահատվածի (ժամկետի) երկարաձգման անհրաժեշտության դեպքում «ԴԱՇՏԷՆԵՐԳՈ» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը (այսուհետ՝ Լիցենզավորված անձ) Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի (այսուհետ՝ Հանձնաժողով) կողմից սահմանված կարգով և ժամկետներում համապատասխան հայտ է ներկայացնում Հանձնաժողով:
4. Լիցենզավորված գործունեության իրականացման աշխարհագրական տարածքը (գործունեության վայրը) Հայաստանի Հանրապետության Արագածոտնի մարզի Թալին համայնքի վարչական տարածքն է (գյուղ Դաշտադեն):

**2. ԼԻՑԵՆԶԱՎՈՐՎԱԾ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԷՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱԶՄՈՂ
ԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹՆԵՐԸ**

5. Լիցենզավորված անձին իրավունք է տրվում և պարտավորեցվում է սույն լիցենզիայով սահմանված ժամկետում (ժամանակահատվածում) կառուցել 10500 կՎտ տեղակայվող հզորությամբ «Դաշտէներգո» արևային էլեկտրակայանը (այսուհետ՝ Կայան), ինչպես նաև իրավունք է տրվում արտադրել էլեկտրական

էներգիա՝ առանց «էներգետիկայի մասին» օրենքով (այսուհետ՝ Օրենք) սահմանված էլեկտրաէներգիայի գնման երաշխիքի:

6. Լիցենզավորված անձին, առանց Օրենքով սահմանված էլեկտրաէներգիայի գնման երաշխիքի, իրավունք է տրվում՝

- 1) մեծածախ շուկայում վաճառել կամ արտահանել իր արտադրած էլեկտրական էներգիան (հզորությունը)՝ շուկայի կանոնների համաձայն,
- 2) էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայում գնել էլեկտրական էներգիա (հզորություն), եթե սեփական արտադրության էլեկտրական էներգիայով չի կարողանում կատարել իր պայմանագրային պարտականությունները:

7. Լիցենզավորված անձն էլեկտրական էներգիան կարող է օգտագործել նաև սեփական կարիքների համար՝ շուկայի կանոնների համաձայն:

8. Կայանի կառուցման ավարտից հետո դրա փաստացի տեղակայված (դրվածքային) հզորությունը կամրագրվի սույն լիցենզիայում:

9. Կայանի համար հանձնաժողովը սակագին չի սահմանում:

3. ԼԻՑԵՆԶԱՎՈՐՎԱԾ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

10. Լիցենզավորված անձի գործունեությունը պետք է համապատասխանի Օրենքի, այլ օրենքների, սույն լիցենզիայի, ցանցային կանոնների, առևտրային կանոնների, Հանձնաժողովի կողմից ընդունված և այլ իրավական ակտերի պահանջներին:

11. Լիցենզավորված անձը պարտավոր է կատարել Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրաէներգետիկական շուկայի հաղորդման ցանցային կանոնների համաձայն էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատորի ծառայության մատուցման լիցենզիա ունեցող անձի կողմից տրված՝ Կայանից էլեկտրական էներգիայի՝ էլեկտրական ցանց առաքման դադարեցման կամ սահմանափակման վերաբերյալ կարգադրությունները, ինչպես նաև ապահովել Կայանը էլեկտրական ցանցից հեռակառավարման սարքավորման միջոցով անջատելու հնարավորություն:

12. Լիցենզավորված անձի և էլեկտրաէներգետիկայի բնագավառում գործունեության լիցենզիա ունեցող այլ անձանց, ինչպես նաև սպառողների միջև կնքված պայմանագրերը պետք է համապատասխանեն Հանձնաժողովի սահմանած պայմանագրերի օրինակելի ձևերին և (կամ) պարտադիր պայմաններին:

13. Լիցենզավորված անձը շուկայի օպերատորի հաշվառմանն է ներկայացնում մեծածախ շուկայում կնքված, ինչպես նաև էլեկտրական էներգիայի (հզորության) արտահանում նախատեսող պայմանագրերը՝ համաձայն շուկայի կանոնների:

14. Լիցենզավորված անձի կողմից Կայանի կառուցումը և շահագործումն իրականացվում է համաձայն Կայանի նախագծային փաստաթղթերով նախատեսված սխեմայի՝ բացառությամբ օրենսդրությամբ նախատեսված դեպքերի:

15. Լիցենզավորված անձը ոչ ուշ, քան մինչև 2026 թվականի հունվարի 1-ը պարտավոր է Հանձնաժողով ներկայացնել Կայանի կառուցման՝ օրենսդրության պահանջներին համապատասխան փորձաքննություն անցած նախագիծը՝ դրական փորձագիտական եզրակացություններով: Եթե օրենսդրությամբ առկա չէ Կայանի նախագծային աշխատանքներ իրականացնելու պահանջ՝ ապա Հանձնաժողով է ներկայացվում իրավասու մարմնի կողմից տրված համապատասխան հիմնավորումներ:

16. Լիցենզավորված անձը պարտավոր է մինչև սույն լիցենզիայով սահմանված կառուցման ժամանակահատվածի ավարտը Հանձնաժողով ներկայացնել Կայանի կառուցման ավարտը հավաստող՝ Հանձնաժողովի սահմանած կարգով պահանջվող փաստաթղթերը:

17. Լիցենզավորված անձը (10 ՄՎտ և ավելի տեղակայված հզորությամբ Կայանների դեպքում) պարտավոր է կատարել էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատորի հրահանգները՝ համաձայն ցանցային կանոնների:

18. Սույն լիցենզիան չի կարող այլ անձանց օգտագործման տրվել, օտարվել կամ գրավադրվել, իսկ դրանով ամրագրված էլեկտրական էներգիայի արտադրության գործառնությունը որևէ ձևով փոխանցվել այլ անձի, բացառությամբ օրենքով նախատեսված դեպքերի:

19. Սույն լիցենզիայի գործողությունը չի տարածվում Լիցենզավորված անձի հետ համատեղ, այդ թվում՝ համատեղ գործունեության պայմանագրով գործունեություն իրականացնող այլ անձանց, ինչպես նաև Լիցենզավորված անձի մասնակցությամբ հիմնադրված կամ գործող իրավաբանական անձանց վրա:

20. Լիցենզավորված անձը պարտավոր է ապահովել լիցենզավորված գործունեության իրականացման համար անհրաժեշտ և այդ գործունեության մեջ ներգրավված գույքի հասանելիությունը Հանձնաժողովի ներկայացուցիչների համար:

21. Լիցենզավորված անձի կողմից իրականացվող տնտեսական այլ գործունեությունը չպետք է վտանգի սույն լիցենզիայի պայմանների պատշաճ կատարումը, իսկ լիցենզավորված գործունեության հաշվապահական հաշվառումը պետք է առանձնացված լինի Լիցենզավորված անձի կողմից իրականացվող այլ գործունեության հաշվապահական հաշվառումից:

22. Լիցենզավորված անձը պարտավոր է Հանձնաժողովի կողմից սահմանված կարգերին և ձևերին համապատասխան լիցենզավորված գործունեության մասին տեղեկատվություն և հաշվետվություններ ներկայացնել Հանձնաժողով:

23. Լիցենզավորված անձը պարտավոր է Հանձնաժողովի պահանջով ներկայացնել լիցենզավորված գործունեության վերաբերյալ սպառիչ տեղեկատվություն, ինչպես նաև պատասխանել Հանձնաժողովի գրավոր հարցադրումներին 10 օրվա ընթացքում, եթե Հանձնաժողովի կողմից այլ ժամկետներ սահմանված չեն:

24. Լիցենզավորված անձը պատասխանատվություն է կրում Հանձնաժողով ներկայացրած լիցենզավորված գործունեության մասին հաշվետվությունների և այլ տեղեկատվության հավաստիության համար:

25. Լիցենզավորված անձի և շուկայի մասնակիցների կողմից միմյանց, ինչպես նաև Հանձնաժողով ներկայացվող տեղեկությունը (փաստաթուղթը) հրապարակային է, եթե այն օրենքի համաձայն չի համարվում գաղտնի:

26. Լիցենզավորված անձը պարտավոր է Հանձնաժողովին անմիջապես հայտնել այն հանգամանքների մասին, որոնք հանգեցրել են սույն լիցենզիայի պայմանների խախտումների կամ կարող են դառնալ սույն լիցենզիայի պայմանների խախտումների անմիջական պատճառ:

27. Սույն լիցենզիայի պայմաններով նախատեսված իրազեկումը, այդ թվում փաստաթղթերի հանձնումը, կատարվում է օրենքով սահմանված կարգով և ժամկետներում:

4. ԼԻՑԵՆԶԱՎՈՐՎԱԾ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱՀՍԿՈՒՄԸ

28. Լիցենզավորված գործունեության վերահսկումն իրականացնում է Հանձնաժողովը:

29. Հանձնաժողովը օրենքներով և դրանց հիման վրա ընդունված՝ իր իրավական ակտերով սահմանված դեպքերում և կարգով, Լիցենզավորված անձի գործունեությունը Օրենքին, Հանձնաժողովի իրավական ակտերին և լիցենզիայի պայմաններին համապատասխանության ստուգման, ինչպես նաև Հանձնաժողով ներկայացվող հաշվետվությունների և տեղեկատվության հավաստիության, գնահատման համար իրականացնում է Լիցենզավորված անձի գործունեության մոնիտորինգ:

30. Հանձնաժողովի ներկայացուցիչներն ունեն ազատ մուտքի իրավունք Լիցենզավորված անձի տարածք՝ Հանձնաժողովի սահմանած կարգով:

5. ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԻՑ ԿԻՐԱՌՎՈՂ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

31. Լիցենզավորված անձի կողմից Օրենքի դրույթները, Հանձնաժողովի ընդունած իրավական ակտերը չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու դեպքում Հանձնաժողովն իրավասու է կիրառելու Օրենքով նախատեսված պատասխանատվության միջոցները, վերականգնելու մինչև խախտումը եղած դրույթունը, կատարելու դրանից բխող գործողություններ (այդ թվում՝ հաշվարկ, վերահաշվարկ և այլն), ինչպես նաև տալ դրանց կամ խախտումը վերացնելու վերաբերյալ հանձնարարականներ՝ հաշվի առնելով «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքով սահմանված առանձնահատկությունները:

32. Լիցենզավորված անձը սույն լիցենզիայի պայմանների 31-րդ կետում նշված խախտումների համար պատասխանատվություն չի կրում, եթե դրանք հետևանք են ֆորս մաժորի:

33. Լիցենզավորված անձի կամ Հանձնաժողովի նախաձեռնությամբ սույն լիցենզիայի գործողությունը դադարեցնելու դեպքում Հանձնաժողովը և Լիցենզավորված անձը ղեկավարվում են Օրենքով և օրենսդրությամբ:

6. ԼԻՑԵՆԶԻԱՅԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՎ ՎԵՐԱԶԵՎԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

34. Սույն լիցենզիայում փոփոխություններ կարող են կատարվել Լիցենզավորված անձի կամ Հանձնաժողովի նախաձեռնությամբ՝ Հանձնաժողովի կողմից սահմանված կարգով:

35. Հանձնաժողովի նախաձեռնությամբ սույն լիցենզիայի փոփոխությունները կատարվում են Լիցենզավորված անձի համաձայնությամբ, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ նախատեսվող փոփոխություններն անհրաժեշտ են օրենքների և նորմատիվ իրավական ակտերի պատշաճ կատարումն ապահովելու համար:

36. Լիցենզավորված անձի վերակազմակերպման կամ նրա անվանման կամ գտնվելու վայրի փոփոխման դեպքում Լիցենզավորված անձը պարտավոր է այդ փոփոխություններն իրավական ուժ ստանալու օրվանից սկսած 15 օրյա ժամկետում լիցենզիայի վերաձևակերպման հայտ ներկայացնել Հանձնաժողով, բացառությամբ օրենքով նախատեսված դեպքերի:

Սույն լիցենզիայի պայմաններում հասկացություններն ունեն Օրենքով և շուկայի կանոններով սահմանված նշանակությունը

«ԴԱՇՏԷՆԵՐԳՈ» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություն

(ընկերության անվանումը)

Հայաստանի Հանրապետություն, քաղաք Երևան, Դավթաշեն, Եղվարդի խճուղի,
111, մասնաշենք 5

(գտնվելու վայրը)

ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԳԼԽԱՎՈՐ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ՝

Ա. ԱՂԱԴՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐ

ՀՀ, ք. Երևան, Արմենակյան 127

ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ արտադրող կայանը բաշխման ցանցին միացնելու համար

«13» 05 2026թ.
« ՏՊ-110/0001»

Արտադրող: «ԴԱՇՏԵՆԵՐԳՈ» ՍՊԸ-ին

Կայանի գտնվելու վայրը: ՀՀ Արագածոտն մարզ, հ. Թալին, գ. Դաշտաղեն 10-րդ փողոց 1 հողամաս, 8 հողամաս, 11 հողամաս (կադ. ծածկագիր՝ 02-035-0127-0021; 02-035-0127-0020; 02-035-0127-0018)

Տեխնիկական պայմանների տրամադրման նպատակը:

- 1) Արտադրող կայանի միացում բաշխման ցանցին
- 2) Արտադրող կայանի հզորության ավելացում կամ նվազում նախկինում տրված տեխնիկական բնութագրերում նշված հզորությունից.
- 3) Արտադրող կայանի միացման սխեմայի փոփոխություն

Կայանի հզորությունը: 10500 կՎտ

Միացման կետում լարման մակարդակը: 110 կՎ

Լիցենզիայի համարը: ԼԷ N0814

Կայանի տեսակը - Արևային ֆոտովոլտային

1. Կայանի անվանումը - «Դաշտեներգո»
2. Արտադրող կայանի միացման կետը - «Ծովասար» 110 կՎ օդային գծի N40-41 հենամիջից (համաձայն նախագծի):
3. Դիմումատուի կողմից իրականացվող աշխատանքները.
- 3.1. Կառուցել 110/35/0.8 կՎ տրանսֆորմատորային ենթակայան համապատասխան հզորության:
- 3.2. Ենթակայանի միացումը բաշխման ցանցին պետք է իրականացվի սույն տեխնիկական բնութագրի 2-րդ կետով որոշված միացման կետից՝ 110 կՎ լարման էլեկտրահաղորդման գծի միջոցով /կտրվածքը, երկարությունը և էլեկտրահաղորդման գծի տիպը իրականացնել նախագծով/:
- 3.3. Ճյուղավորման սկզբում տեղադրել 110 կՎ լարման բաժանիչ:
- 3.4. Տեղադրել համապատասխան հզորության փոխակերպիչներ/ինվերտորներ/:
- 3.5. Փոխակերպիչները պետք է ունենան ռեակտիվ էներգիայի արտադրման, ցանցին միացման կետում լարման կարգավորման հնարավորություն՝ ռեակտիվ հզորության ցանց հաղորդման կամ ցանցից սպառման դեժիմներում:
- 3.6. Փոխակերպիչները միացնել ենթակայանի 0.8 կՎ բաշխիչ վահանին: Բաշխիչ վահանում նախատեսել համապատասխան անվանական հոսանքի ավտոմատ անջատիչներ:
- 3.7. Սեփական կարիքների համար նախատեսել 0.8/0.4 կՎ ենթակայան:
- 3.8. 110 կՎ լարման հաղորդման գծի անցկացման ուղեգիծը, ենթակայանի միացման սխեման և եղանակը պետք է համաձայնեցվի ՀԷՑ ՓԲ ընկերության տեխնիկական տնօրենի և համապատասխան շահագրգիռ կազմակերպությունների հետ:
- 3.9. Կայանում նախատեսվող կառավարման և հակավթորային ավտոմատիկայի սկզբունքները համաձայնեցնել «ԷԷՀՕ» ՓԲ ընկերության հետ:

- 3.10. Կայանում նախատեսվող հաստատուն հոսանքի փոխակերպիչ սարքավորման հիմնական պարամետրերը նախապես համաձայնեցնել «ԷԷՀՕ» ՓԲ ընկերության հետ:
- 3.11. Նախատեսել և գործարկել հաճախականության բարձրացումից բաժանարար ավտոմատիկա, որի դրվածքները նոր միացվող կայանի համար պետք է հաշվարկվեն և տրամադրվեն «ԷԷՀՕ» ՓԲ ընկերության կողմից:
- 3.12. Կայանում պետք է տեղադրել տեխնոլոգիական գործընթացների ավտոմատացված կառավարման համակարգ, որի միջոցով տրամադրվող տվյալներին ներկայացվող նվազագույն պահանջները սահմանում է «ԷԷՀՕ» ՓԲ ընկերությունը:
- 3.13. Կայանում տեղադրված տեխնոլոգիական գործընթացների ավտոմատացված կառավարման համակարգի և «ԷԷՀՕ» ՓԲ կարգավարական կառավարման սարքերի հետ կապը պետք է իրականացվի IEC 870-5-104 արձանագրությամբ՝ օպտիկական կապուղու միջոցով:
- 3.14. Ապահովել ՀՀ Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2019թ. դեկտեմբերի 25-ի N 522-Ն որոշմամբ հաստատված «ՀՀ էլեկտրաէներգետիկական շուկայի բաշխման ցանցային կանոններ»-ի գլուխ 31-ի 204-րդ կետի 4.1 ենթակետի պահանջի կատարումը՝ «ԷԷՀՕ» ՓԲ համար կայանը հեռակառավարման միջոցով էլեկտրական ցանցից անջատման հնարավորություն:
- 3.15. Կայանում տեղադրված տեխնոլոգիական գործընթացների ավտոմատացված կառավարման համակարգը պետք է ապահովի «ԷԷՀՕ» ՓԲ-ի համար Կայանը հեռակառավարման միջոցով էլեկտրական ցանցից անջատման հնարավորություն:
- 3.16. Փոխակերպիչը անկախ գեներացվող ակտիվ հզորության մեծությունից պետք է ապահովի ռեակտիվ հզորության արտադրություն և կլանում՝ հզորության գործակցի 0.8 մեծության սահմաններում:
- 3.17. Փոխակերպիչը պետք է ունենա ռեակտիվ հզորության և լարման ավտոմատ կարգավորման հնարավորություն:
- 3.18. Կայանի միացումը նախապես համաձայնեցնել «Հաշվարկային կենտրոն» ՓԲ և «ԷԷՀՕ» ՓԲ ընկերությունների հետ:
- 3.19. Նախատեսել հողանցման կոնտուր՝ բոլոր մետաղական մասերը հողանցել և ապահովել 4 օհմ դիմադրություն:
- 3.20. Կայանի միացման էլեկտրական մասի շինարարական աշխատանքները իրականացնել համաձայն էլեկտրակայանների, ցանցերի և սպառողների տեխնիկական շահագործման կանոնների համաձայն:
- 3.21. Կայանի նախագիծը իրականացնել լիցենզավորված կազմակերպության կողմից՝ համաձայն էլեկտրատեղակայանների սարքվածքի կանոնների (ՀՀ կառավարության 2023 թվականի ապրիլի 21-ի N 592-Ն որոշման):
- 3.22. Էլեկտրական էներգիայի հաշվառումը իրականացնել Հայաստանի Հանրապետության Էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի առևտրային կանոններին համապատասխան՝ հաշվառքի սարքերը (ԲԷԱՀ-ին միացման հնարավորությամբ), տեղադրելով սահմանազատման կետում:
- 3.23. Կառուցվող կայանի էլեկտրական էներգիայի առաքումը էլեկտրական ցանց ենթակա է սահմանափակման՝ համաձայն ՀՀ Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2019թ. դեկտեմբերի 25-ի N 523 որոշմամբ հաստատված ՀՀ էլեկտրաէներգետիկական շուկայի բաշխման ցանցային կանոնների:
- 3.24. Շին-մոնտաժային աշխատանքներ իրականացնել լիցենզավորված կազմակերպության կողմից էլեկտրատեղակայման կանոններին և կարգավորող տեխնիկական փաստաթղթերին համապատասխան:

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԵՆԵՐԳԻ» ՓԲԸ
ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹՅՈՒՆ
ԱՐՏԱԴՐԱՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԻՆ

- 3.25. Սնուցումը կիրականացվի քաղաքաշինության, տեխնիկական և հրդեհային անվտանգության տեսչական մարմնի կողմից տրված գործարկման եզրակացության, «ՀԷՑ» ՓԲ ընկերության կողմից տրված լարման կարգադրության առկայության դեպքում:
- 3.26. Տեխնիկական պայմանների կատարման ժամկետը մինչև Արտադրության լիցենզիայով ամրագրված՝ կայանի կառուցման ժամանակահատվածը:

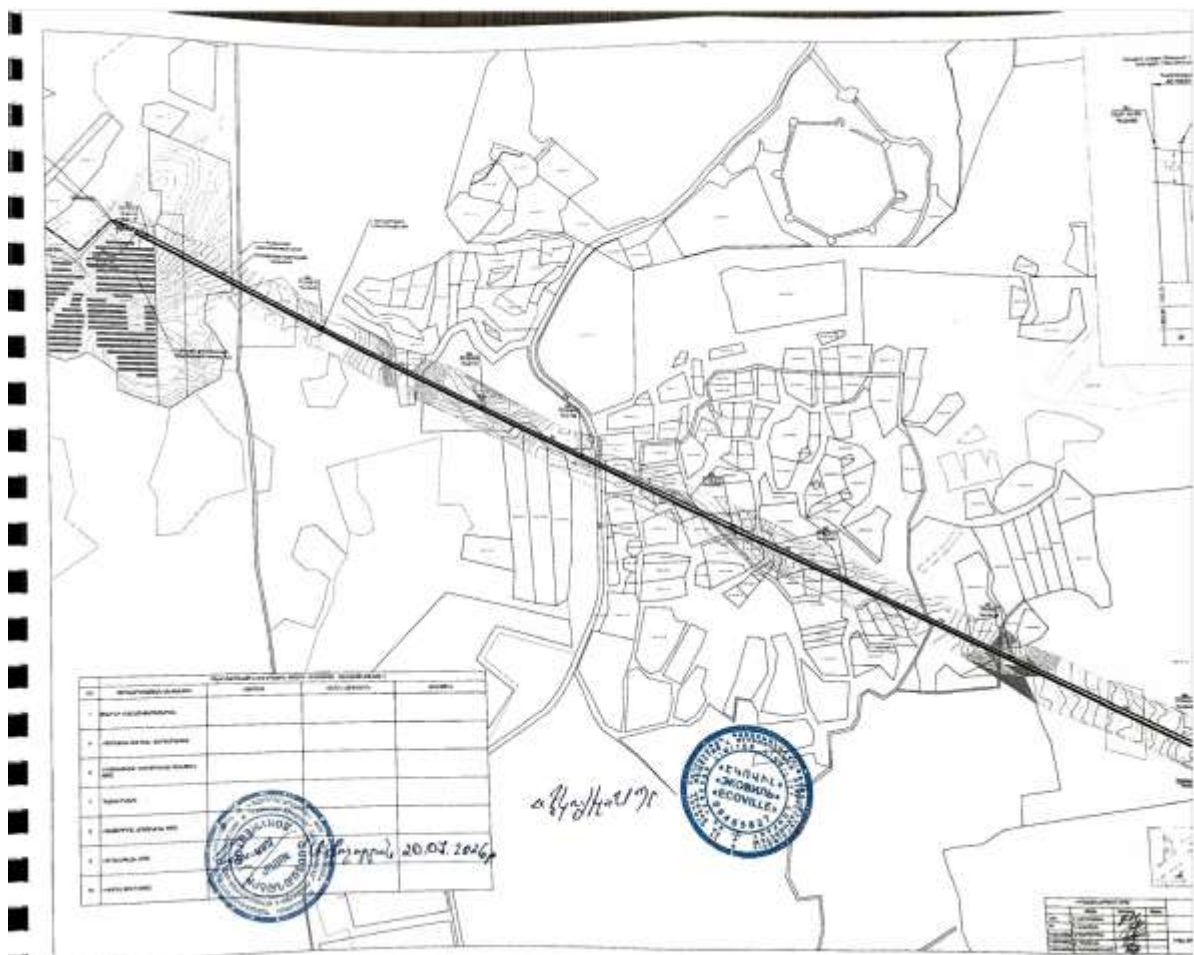
**«ՀԷՑ» ՓԲԸ-ի կողմից «ՀԱՄԱԶԱՅՆՎԱԾ»
Տեխնիկական տնօրեն Դավիթ Գրիգորյան**

Հավելված 4.
Օդային գծի ուղեգծի՝ WGS կոորդինատներ,

Հ/Հ	Հենարանի տիպը	Հենարանի հերթական համարը	Հիմքերի հերթական համարը	Հենարանների կոորդինատները ArmWGS համակարգում		Հողի օտարման մակերեսը, մ2
				Y	X	
1	2	3	4	5	6	7
1	Y110-4+5	1	1	8401747,0677	4467725,9659	92,16
			2	8401755,8559	4467722,1023	
			3	8401751,9923	4467713,3141	
			4	8401743,2041	4467717,1777	
2	Π110-6+4	2	1	8402023,7836	4467587,5462	51,84
			2	8402030,2454	4467584,3704	
			3	8402027,0696	4467577,9086	
			4	8402020,6078	4467581,0844	
3	Π110-5+4	3	1	8402283,5745	4467458,6425	51,84
			2	8402290,0240	4467455,4419	
			3	8402286,8234	4467448,9924	
			4	8402280,3739	4467452,1929	
4	Π110-6+4	4	1	8402446,2969	4467377,8910	51,84
			2	8402452,7464	4467374,6905	
			3	8402449,5458	4467368,2409	
			4	8402443,0963	4467371,4415	
5	Y110-3+5	5	1	8402685,2427	4467260,6638	92,16
			2	8402693,8364	4467256,3849	
			3	8402689,5575	4467247,7912	
			4	8402680,9638	4467252,0702	
6	Π110-6+4	6	1	8402861,3450	4467171,9250	51,84
			2	8402867,7946	4467168,7244	
			3	8402864,5940	4467162,2749	
			4	8402858,1445	4467165,4755	
7	Π110-6	7	1	8403110,5701	4467048,0253	46,24
			2	8403116,6616	4467045,0031	
			3	8403113,6394	4467038,9116	
			4	8403107,5479	4467041,9338	
8	Y110-2+9	8	1	8403401,8476	4466906,1031	132,25
			2	8403412,1489	4466900,9911	
			3	8403407,0369	4466890,6897	
			4	8403396,7356	4466895,8017	
Ընդամենը						570,17

Հավելված 5.
Գազալարմի համաձայնությունը ուղեգծի վերաբերյալ

Հնագիտական և պատմա-մշակութային հուշարձանների վրա հնարավոր ազդեցության գնահատական-եզրակացություն

ՀՀ Արագածոտնի մարզի Թալին համայնքի Դաշտադեմ գյուղի վարչական սահմաններում «Դաշտենեբո» ՍՊԸ-ի կողմից «Նոր կառուցվող 110/35/0.8 կՎ Ենթակայանից մինչև գոյություն ունեցող 110 կՎ «Ծովասար» ՕԳ-ի ճյուղավորումը՝ նոր 110 կՎ օդային գծի անց կացման» աշխատանքների համար նախատեսված ծրագծի տարածքում ծրագրի իրականացման արդյունքում հնագիտական և պատմա-մշակութային հուշարձանների վրա հնարավոր ազդեցության գնահատական-եզրակացություն

«Դաշտենեբո» ՍՊԸ-ի կողմից իրականացվում է ՀՀ Արագածոտնի մարզի Դաշտադեմ գյուղում կառուցված արևային ֆոտովոլտային էլեկտրակայանների էլեկտրամատակարարումն ապահովելու աշխատանքներ: Այդ նպատակով նախատեսվում է նոր կառուցվող 110/35/08 կՎ Ենթակայանից անց կանցնել օդային գիծ՝ մինչև գոյություն ունեցող 110 կՎ «Ծովասար» ՕԳ-ի ճյուղավորումը: Նոր անցկացվող 110 կՎ օդային գծի ուղեգծի ընդհանուր երկարությունը կազմում է 1925 մ: Նոր կառուցվող ուղեգծում նախատեսված է օգտագործել 8 հատ մետաղական հենարաններ. 5 հատ միջանկյալ և 3 հատ խարսխաանկյունային: Ծրագրի իրականացման համար հայցվող տարածքը գտնվում է ՀՀ Արագածոտնի մարզի Թալին համայնքի Դաշտադեմ գյուղի վարչական սահմաններում, հարավ-արևմտյանից՝ հարավ-արևելյան մատույցներում՝ 1-ից-1,5 կմ հեռավորության վրա (**Քարտեզներ 1-1ա և 2-2ա**):

Երկրաբանական և երկրաձևաբանական տեսանկյունից ուսումնասիրվող տարածքը ընդարձակ Թալին-Կարմրաշենի սարահարթի մասն է կազմում, որը հարում է Արարատյան գոգավորությանը և բացվում դեպի Արաքս գետի հովիտը: Արագած ստրատոհրաբուխը, Արտենի լեռը, Դոմասարը և այլ ժայթքման կենտրոններ տեսանելի են այստեղից: Տեղական մորֆոլոգիան ներկայացված է բարձր և ցածր բլրաշարերով, որոնք հատուկ են կենտրոնական Հայաստանի նախալեռնային գոտու համար, ինչպես նաև ոչ խորը ձորերով, կտրված ժամանակակից սեզոնային ջրային հոսքերով, որոնք ձևավորվել են տեղափոխման արդյունք են և ծովի մակերևույթից գտնվում են միջինում 1320-1500 մ բարձրությունների նիշերում: Դրանք հիմնականում առաջացել են ուշ պլեյստոցենի և վաղ հոլոցենի դարաշրջանների կլիմայական ցիկլերի ընթացքում և վերջիններիս զարգացումը շարունակվում է նաև մեր օրերում: Ընդհանուր առմամբ՝ նշված ոչ մեծ ջրային մարմինները, լանջերի ինտենսիվ

հողմնահարման ենթարկված բլուրների և ապարների մակերևույթների հետ միասին կարևորագույն դերակատարում են ունեցել տեղական պատմա-մշակութային ժառանգության լանդշաֆտի ձևավորման և զարգացման գործընթացում, արտահայտելով դրա շահագործման և կենսաապահովման ինքնուրույն ձևեր: Դրանք նաև ծառայել են որպես յուրահատուկ շինանյութի աղբյուր, ինչպիսիք են հրաբխային տուֆը, բազալտների և դացիտների տարատեսակները, որոնք հնարավորություն են ընձեռնել համատեղելու արհեստական շինություններն ու բնական ձևերը, ստեղծել որսադարաններ, աշտարակներ, ներփակված տարածքներ կամ կառույցներ, դամբարանաբլուրներ և այլ ծիսական էլեմենտներ: Տեղանքի մշակութային լանդշաֆտի ձևավորման հաջորդ փուլը ներկայացված է զարգացած միջնադարում այստեղ տարածվող այգեգործական-գինեգործական գոտով (այգիների՝ պատաշարերով բաժանված տեղամասեր, տնտեսական-արտադրական նշանակության կառույցների՝ այդ թվում հնձանների մնացորդներ), որի հետ էլ, ամենայն հավանականությամբ, առնչվում է հայցվող տեղամասը (**Քարտեզներ 1-1ա և 2-2ա**):

Ծրագրի իրականացման ազդեցության գոտում հայտնվող պատմա-մշակութային միավորների բացահայտման և տեղայնացման համար սկզբնական փուլում օգտվել ենք Հայաստանի Հանրապետության Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական ցուցակ, Արագածոտնի մարզ (տե՛ս **Հավելված Հայաստանի Հանրապետության կառավարություն 2002 թվականի հունվարի 24-ի №65 որոշման**) փաստաթղթից, որտեղ Դաշտադեմ բնակավայրում 2.35. դասիչի տակ ներառված է 12 հուշարձան, որոնք են 10-17-րդ դդ. ամրոցը (դասիչ 2.35.1.), 10-13-րդ դդ. գերեզմանոցը (դասիչ 2.35.2.), 12-14-րդ դդ. գերեզմանոցը (դասիչ 2.35.3.), 12-14-րդ դդ. երկրորդ գերեզմանոցը (դասիչ 2.35.4.), 12-16-րդ դդ. գերեզմանոցը (դասիչ 2.35.5.), 14-15-րդ դդ. գերեզմանոցը (դասիչ 2.35.6.), 16-17-րդ դդ. գերեզմանոցը (դասիչ 2.35.7.), 7-18-րդ դդ. «Քաղենի» գյուղատեղին (դասիչ 2.35.8.), Ք.ա. 2-1 հազ. դամբարանադաշտը (դասիչ 2.35.9.), ս. Քրիստափոր եկեղեցու 7-20-րդ դդ. համալիրը (դասիչ 2.35.10.), 9-10-րդ դդ. խաչքարը (դասիչ 2.35.11.) և 11-12-րդ դդ. խաչքարը (դասիչ 2.35.12.): Թվարկված միավորների մի մասը հեռու են գտնվում ծրագրի իրականացման տարածքից և որևէ ազդեցություն կրել չեն կարող, բացառությամբ Դաշտադեմ ամրոցի, «Քաղենի» գյուղատեղիի և Քրիստափոր եկեղեցու հուշարձանային համալիրի, որի պահպանական գոտու նախագիծը տարածվում է Դաշտադեմից դեպի Արմավիր տանող

խճուղու ձախ կողմում:

Բացի ցուցակներում ներառված հուշարձանները, անհրաժեշտ է տեղայնացնել տարբեր արշավախմբերի ուսումնասիրության շնորհիվ հայտնաբերված հնավայրերը, որոնք դոնս ընդգրկված չեն հուշարձանների պետական ցանկում, ունեն կամ չունեն նորահայտ հուշարձանի կարգավիճակ, սակայն անկախ դրանից, ենթակա են պահպանման պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման մասին ՀՀ օրենքի Հոդված 20-ով. Նորահայտ հուշարձանների պահպանության և անվթարության ապահովումը, որը սահմանում է՝ պատմական, գիտական, գեղարվեստական կամ մշակութային այլ արժեք ունեցող նոր հայտնաբերված կամ նոր արժեքավորված օբյեկտն ստանում է նորահայտ հուշարձանի կարգավիճակ և պահպանվում է մինչև հուշարձանների պետական ցուցակում ընդգրկվելը՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով: Նորահայտ հուշարձանը տնօրինող իրավաբանական կամ ֆիզիկական անձը պարտավոր է ապահովել դրա անվթարությունը, իսկ պետության կողմից այն վերցնելու դեպքում սեփականատիրոջ կրած վնասը փոխհատուցվում է օրենսդրությամբ սահմանված կարգով: Հուշարձանի հայտնաբերման փաստը թաքցնող, այն հաշվառելու և ուսումնասիրելու համար արգելքներ ստեղծող, ինչպես նաև գտածոները ոչնչացնող կամ յուրացնող անձը պատասխանատվություն է կրում Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

Դաշտադեմի վարչական տարածքում՝ դեռևս 1989-1990 թթ. պեղման աշխատանքներ է իրականացրել Երևանի համալսարանի լաբորատորիայի հնագիտական արշավախումբը՝ հնագետ Ե. Ասատրյանի ղեկավարությամբ, որի ընթացքում ուսումնասիրության է ենթարկվել Դաշտադեմի ամրոցը: 2015 թ. ամրոցում պեղումները վերսկսվել են ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի արշավախմբի կողմից՝ (աժշակախմբի ղեկավար՝ Ա. Բաբաջանյան), որոնք ստացել են սիստեմատիկ բնույթ: Բացի բուն ամրոցի պեղումները՝ արշավախմբի կողմից մանրամասն ուսումնասիրության է ենթարկվել ամրոցի շրջակա տարածքները, ճշգրտվել և վերափաստագրվել են անշարժ հուշարձանների ցուցակներում առկա միավորները, փաստագրվել նորերը: Համանման ուսումնասիրություն է իրականացվել նաև 2021-2023 թթ.՝ 200 ՄՎտ հզորությամբ արևային ֆոտովոլտային կայանի կառուցման համար ՀՀ կառավարության կողմից նախաձեռնված ծրագրի շրջանակներում, որի մի

հատվածը բաժին է ընկել Դաշտադեմ համայնքին (տե՛ս համապատասխան հաշվետվությունը): Դատելով այս ուսումնասիրությունների արդյունքներից, վերը նշված հատվածը ամենաինտենսիվ մոդիֆիկացված լանդշաֆտներից մեկն է, որը հայտնի է Արագած լեռան հարավային լանջերին: Այն ներկայացված է այսպես կոչված անապատի քայթերի կամ որսադարանների շղթաներով (կառույցներ, որոնք ստեղծվել են որսի, դարանելու, կենդանիներ բազմացնելու և ծխական նպատակներով) և ուղեկցվում են աջակցող ներփակված տարածքներով, ինչպես նաև ազլումերատիվ (մեղուգա, անիվ, բջիջ) և կորալային բնակատեղիներով, աշտարակներով ու դամբարանադաշտերով: Սույն մշակութային լանդշաֆտները ձևավորվել են հազարամյակների ընթացքում (առնվազն ստորին պալեոլիթից մինչև երկաթի դար), ապա, ինտենսիվորեն շահագործվել միջնադարում՝ ծառայելով որպես այգիներ և գինու արտադրության համար նախատեսված կառույցներ: Նույն լանդշաֆտները շահագործվել են նաև խորհրդային դարաշրջանի մարդկանց կողմից՝ գյուղատնտեսական նպատակներով: Ընդհանուր առմամբ, ուշ փուլերը (միջնադարյան և խորհրդային) պահպանել են նախորդ փուլերի քարաշեն կառույցների մի ստվար մասը: Գործնականում, վերջին տարիների հնագիտական ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ Հայաստանը և Հայկական լեռնաշխարհը հադիսանում է հնագույն որսորդական տնտեսության և կենդանիների ընտելացման կարևորագույն օջախներից մեկը՝ այսպես կոչված անապատային որսադարան-քայթերի «նախահայրենիքն ու մայրաքաղաքը»՝ և դրանց խտությունն ու քանակը ուսումնասիրվող տարածքում աննախադեպ է: Նման խտությամբ են ներկայացված նաև միջնադարյան այգիները և գինու արտադրական կառույցները՝ հնձանները, որոնք անքակտելի շղթայով տարածվում են Դաշտադեմի ամրոցից դեպի հարավ՝ հասնելով մինչև Արմավիրի մարզի սահմանները:

Այդ իսկ պատճառով, ս.թ. հունիսի 6-ին «Դաշտեներգո» ՍՊԸ-ի ինժեներական թիմի հետ կատարվել է տարածքի այցելություն՝ սյուների տեղադրման կետերը դաշտային պայմաններում հետազոտության ենթարկելու նպատակով: Ընդհանուր առմամբ, տեղագնության է ենթարկվել թվով 7 կետ, որտեղ նախատեսվում է կանգնեցնել կամ տեղադրել վերը նշված սյուները: Թվով ութերորդ սյունը բաժին է ընկնում բուն արևային կայանի տարածքին, որի մակերեսն արդեն իսկ հարթեցվել է շինարարական աշխատանքները սկսելու նպատակով: Սյուների տեղադրման համար պահանջված հիմքերի

մակերեսները կազմում են միջինում 10-15 քառ. մ: Հետազոտության արդյունքում փոխվել են դրանց տեղադիրքերն այն կետերի համար, որոնք կարող էին վնասել տեղում առկա կամ հարևանությամբ գոյություն ունեցող կառույցները, պատաշարերը կամ հնագիտական այլ միավորներ: Արդյունքում, վերջնական նախագիծն ամբողջացվել է, հաշվի առնելով հնագիտական դիտողությունները և սյուների տեղադրման հատվածներում հնագիտական միավորների խաթարման ռիսկերը չեզոքացվել են: Զուգահեռաբար, սյուներ 2-ը, 3-ը և 4-ը ընկնում են Դաշտադեմ ամրոցի, «Քաղենի» գյուղատեղիի և Քրիստաֆոր եկեղեցու հուշարձանային համալիրի պահպանական գոտու սահմաններից ներս, որի համար՝ ըստ օգտագործման պայմանակարգի, անհաժեշտ է ստանալ լիազոր մարմնի թույլտվությունը և աշխատանքները կատարել հնագիտական հսկողությամբ (**Քարտեզներ 2-2ա, Լուսանկարներ 1-8**):

Ամփոփելով ներկայացված տեղեկատվությունը կարող ենք նշել, որ ՀՀ Արագածոտնի մարզի Թալին համայնքի Դաշտադեմ գյուղի վարչական սահմաններում՝ «Դաշտեներգո» ՍՊԸ-ի կողմից նոր կառուցվող 110/35/08 կՎ ենթակայանից անց կանցվող օդային գծի՝ մինչև գոյություն ունեցող 110 կՎ «Ծովասար» ՕԳ-ի ճյուղավորումը ծրագրի իրականացման դեպքում՝ պատմա-մշակութային միավորների վրա հնաարավոր բացասական ազդեցության տեսանկյունից առկա ռիսկերը հասցվել են նվազագույնի: Այսուհանդերձ, որոշակի ռիսկեր կան՝ կապված ծրագրի իրականացման տարածքում լայն տարածում ունեցող, վերը նշված պատաշարերի և կառույցների մնացորդների գոյության հետ (**Քարտեզ 2ա, Լուսանկարներ 1, 3, 6-7**): Այլ կերպ ասած՝ տարածք մտնող ծանր տեխնիկան, որոշ հատվածներում, կարող է անցնել պատաշարերի վրայով և վնասել դրանք: Ուստի, առաջարկում ենք ծրագրի կյանքի կոչման սկզբնական փուլում՝ ծրագիրն իրականացնող կազմակերպության առաջ պահանջ դնել ընդգրկել հնագետ, ով կհետևի պատմա-մշակութային միավորների ամբողջականությունը պահպանելուն ուղղված միջոցառումների իրականացմանը և կկազմակերպի տեխնիկայի տեղաշարժի համար անհրաժեշտ՝ «ապահով» երթուղիների ընտրությունը, ինչը սահմանված է նաև վերը նշված պահպանական գոտու նախագծի՝ օգտագործման պայմանակարգով:

Բորիս Գասպարյան
ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության
Ինստիտուտ, Վաղ Հնագիտության բաժնի
Գիտաշխատող

Հայկ Հայրոսյան
ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության
Ինստիտուտ, Վաղ Հնագիտության
Կրտսեր գիտաշխատող

բաժնի

Դմիտրի Առաքելյան
ՀՀ ԳԱԱ Երկրաբանության ինստիտուտ
Գիտաշխատող

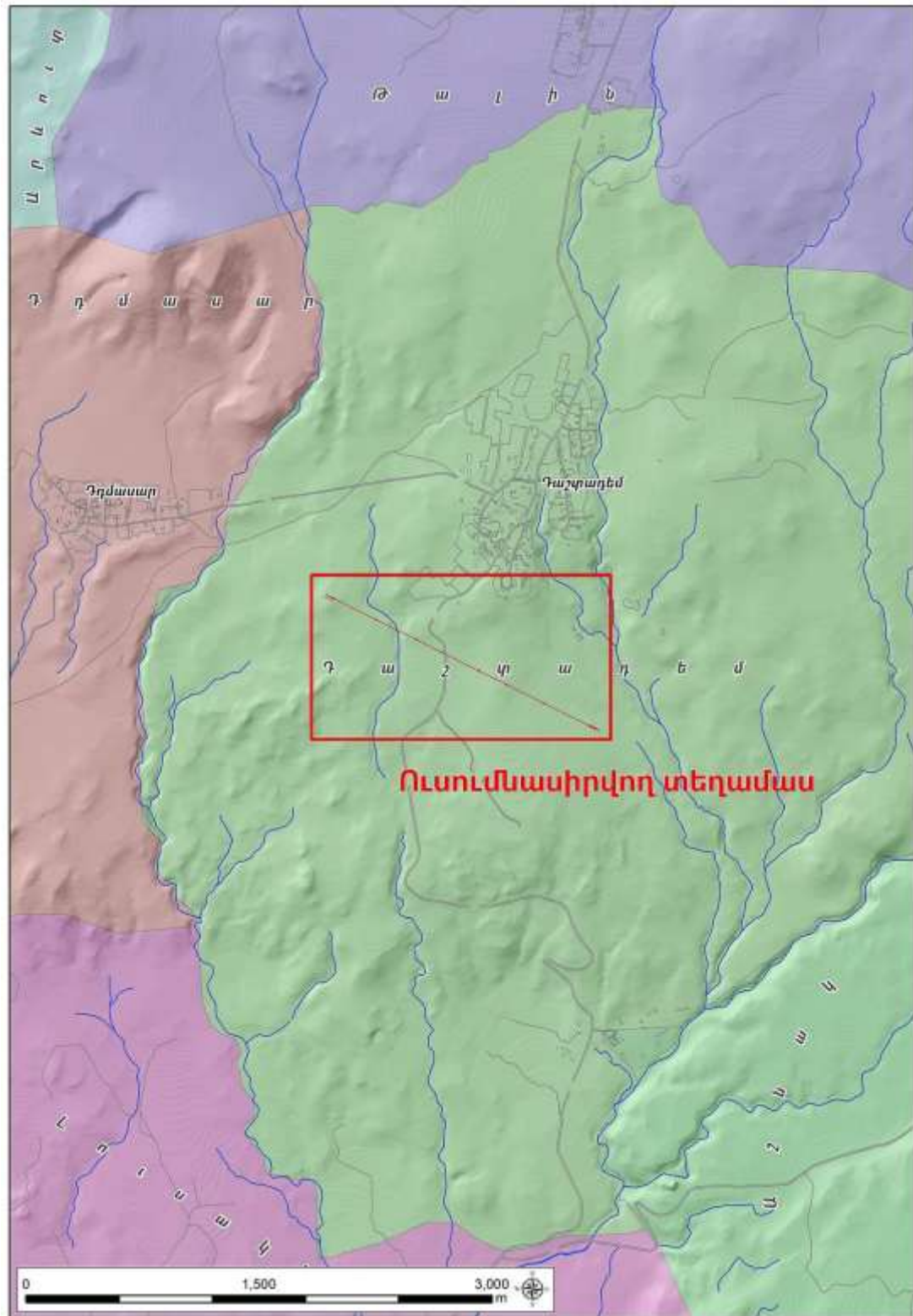

17.07.2026 թ.

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Պետական ցուցակ Հայաստանի Հանրապետության պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների՝ Արագածոտնի մարզ, Հավելված Հայաստանի Հանրապետության կառավարություն 2002 թվականի հունվարի 24-ի №65 որոշման,
2. Геология Армянской ССР, т. I, Геоморфология, Ответственный редактор Н.В. Думитрашко, Издательство Академии Наук Армянской ССР, Ереван, 1962;
3. Геология Армянской ССР, т. II, Стратиграфия, Ответственный редактор К.Н. Паффенгольц, Издательство Академии Наук Армянской ССР, Ереван, 1964;
4. Паничкина М.З., 1950, Палеолит Армении, Редактор А.А. Инессе, Издательство Государственного Эрмитажа, Ленинград, 1950;
5. Сардарян С.А., 1954, Палеолит в Армении, Ответственный редактор М.С. Асратян, Издательство Академии Наук Армянской ССР, Ереван, 1954;
6. Սարգսյան Ս.Հ., 1967, Նախնադարյան Հասարակությունը Հայաստանում, խմբագիր՝ Մ.Ա. Բարայելյան, «Միտր» հրատարակչություն, Երևան, 1967:
7. Ասատրյան Է., 2004, Թալինի շրջանի հուշարձանները, խմբագիր՝ Կ. Զորյան, «Հուշարձան» հրատարակչություն, Երևան, 2004 :
8. Badalyan R.S. and Avetisyan P.S., 2007, Bronze and Iron Age Archaeological Sites of Armenia I, Mt. Aragats and its Surrounding Region, BAR International Series 1697, Archaeopress, Oxford, 2007.

Քարտեզ 1

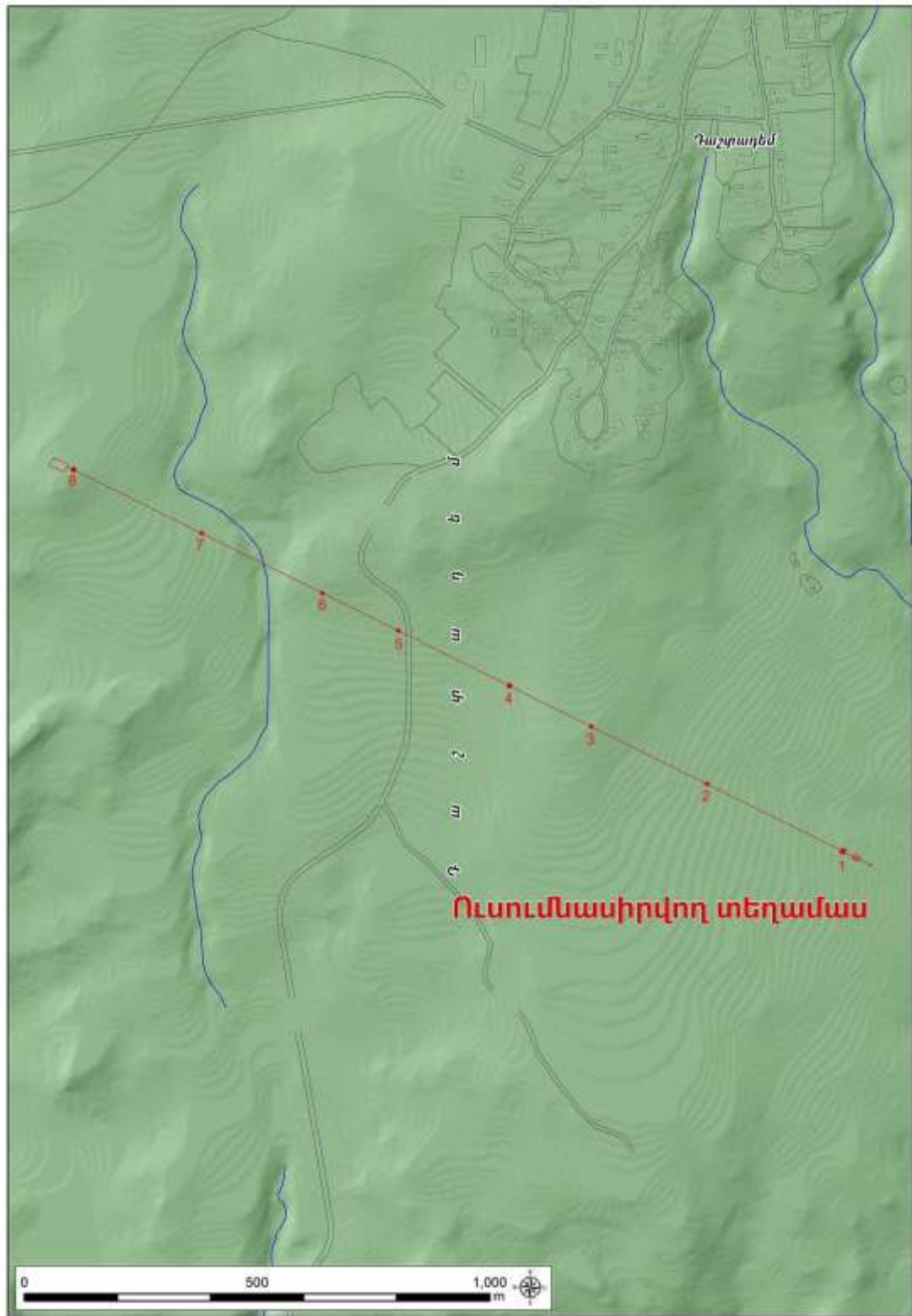
Թալին համայնքի Դաշտաղեմ գյուղի վարչական սահմաններում գտնվող «Դաշտեղեմ» ՍՊԸ-ի կողմից Նոր կառուցվող 110/35/0.8 կՎ Ենթակայանից մինչև գոյություն ունեցող 110 կՎ «Ծովասար» ՕԳ-ի ճյուղավորումը՝ նոր 110 կՎ օղային գծի անց կացման աշխատանքների համար նախատեսված տարածքի տեղադիրքը

Քարտեզ 1ա

Թալին համայնքի Դաշտադեն գյուղի վարչական սահմաններում գտնվող «Դաշտեներգո» ՍՊԸ-ի կողմից Նոր կառուցվող 110/35/0.8 կՎ Ենթակայանից մինչև գոյություն ունեցող 110 կՎ «Ծովասար» ՕԳ-ի ճյուղավորումը՝ նոր 110 կՎ օղային գծի անց կացման աշխատանքների համար նախատեսված տարածքի տեղադիրքը

Քարտեզ 2

Թալին համայնքի Դաշտադեն գյուղի վարչական սահմաններում գտնվող «Դաշտեներգո» ՍՊԸ-ի կողմից Նոր կառուցվող 110/35/0.8 կՎ Ենթակայանից մինչև գոյություն ունեցող 110 կՎ «Ծովասար» ՕԳ-ի ճյուղավորումը՝ նոր 110 կՎ օղային գծի անց կացման աշխատանքների համար նախատեսված, 1925 մ երկարությամբ ծրագիծը

Քարտեզ 2ա

Թալին համայնքի Դաշտադեն գյուղի վարչական սահմաններում գտնվող «Դաշտեներգո» ՍՊԸ-ի կողմից Նոր կառուցվող 110/35/0.8 կՎ Ենթակայանից մինչև գոյություն ունեցող 110 կՎ «Ծովասար» ՕԳ-ի ճյուղավորումը՝ նոր 110 կՎ օղային գծի անց կացման աշխատանքների համար նախատեսված, 1925 մ երկարությամբ ծրագրիծը

Լուսանկար 1. Օդային գծի անց կացման համար նախատեսված առաջին սյան տեղադրման կետը, որտեղ կարմիր գույնով (օդային լուսանկար)

Լուսանկար 2. Օդային գծի անց կացման համար նախատեսված երկրորդ սյան տեղադրման կետը

Լուսանկար 3. Օդային գծի անց կացման համար նախատեսված երրորդ սյան տեղադրման կետը

Լուսանկար 4. Օդային գծի անց կացման համար նախատեսված չորրորդ սյան տեղադրման կետը

Լուսանկար 5. Օդային գծի անց կացման համար նախատեսված հինգերորդ սյան տեղադրման կետը

Լուսանկար 6. Օդային գծի անց կացման համար նախատեսված վեցերորդ սյան տեղադրման կետը

Լուսանկար 7. Օդային գծի անց կացման համար նախատեսված յոթերորդ սյան տեղադրման կետը (օդային լուսանկար)

Լուսանկար 8. Օդային գծի անց կացման համար նախատեսված ութերորդ սյան տեղադրման կետը, որը գործնականում արևային կայանի տարածքն է (օդային լուսանկար)

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ԹԱԼԻՆ
ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆԻ**

Հայտարարվող Ներկայացվածության Արագածոտնի մարզի
Թալինի համայնքապետարան, Գալի -1, Հեռ. 060-75-77-87
Էլ. փոստ: talin@armagov.am

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

<<08>> սեպտեմբեր 2026 թվական N 131 -Ա

**ԹԱԼԻՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԴԱՇՏԱԴԵՄ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐՈՒՄ 110 ԿՎ ԼԱՐՄԱՆ ՕԴԱՅԻՆ ԳԾԻ
ՈՒՂԵԳԾԻ ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ «ԴԱՇՏԵՆԵՐԳՈ»
ՍԱՀՄԱՆԱԺԱԿ ԴԱՏԱՄԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՄԲ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆԸ ՆԱԽԱԿԱՆ
ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

Ղեկավարվելով ՀՀ Կառավարության 2014 թվականի նոյեմբերի 19-ի թիվ 1325-Ն որոշման 28-րդ կետի պահանջով, հիմք ընդունելով 2026 թվականի օգոստոսի 20-ին Դաշտադեմ բնակավայրում 110ԿՎ լարման օդային գծի ուղեգծի կառուցման նախագծային փոփոխությունը՝ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման վերաբերյալ անցկացված առաջին հանրային քննարկման արձանագրությունը և հաշվի առնելով «ԴԱՇՏԵՆԵՐԳՈ» ՍՊ ընկերության տնօրենի 14.07.2026 թվականի զրույթությունը.

Թային համայնքի ավագանին որոշում է՝

1. Տալ նախնական համաձայնություն «ԴԱՇՏԵՆԵՐԳՈ» ՍՊ ընկերությանը՝ Դաշտադեմ բնակավայրի վարչական տարածքում 110ԿՎ լարման օդային գծի ուղեգծի կառուցման նախագծային փոփոխության համար:
2. Մույն որոշումը ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող օրվանից:

Կողմ-21	Դեմ-0	Ձեռնպահ-4
1. Սափեյան Տավրոս		1. Մանուկյան Դավիթ
2. Մկրտչյան Սերգե		2. Ավետիսյան Գագիկ
3. Կարապետյան Արման		3. Սահակյան Գևորգ
4. Գրիգորյան Մարգիս		4. Եղիազարյան Վահե
5. Հովհաննիսյան Արտակ		
6. Ղազարյան Գեղամ		

-

ՏԱՎՐՈՍ ՄԱՓԵՅԱՆ

7. Մինասյան Ավետիս
8. Կարապետյան Հարություն
9. Սկրտչյան Էմին
10. Ծառուկյան Արմեն
11. Մարգարյան Նելլի
12. Սարգսյան Գեղամ
13. Վարդանյան Արուսիկ
14. Գրիգորյան Նարեկ
15. Գրիգորյան Արմեն
16. Գրիգորյան Կարեն
17. Մնացականյան Մնացական
18. Նիկոյան Գագիկ
19. Միկոյան Անի
20. Մուրադյան Սարգիս
21. Սահարյան Հայկ

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐ

ՏԱՎՐՈՍ ՍԱՓԵՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ, ԱՐԱԳԱՏՈՏՆԻ ՄԱՐԶ
ԹԱԼԻՆԻ ՀԱՄԱՅՆՔԱՊԵՏԱՐԱՆ
REPUBLIC OF ARMENIA, ARAGATSOTN MARZ
MUNICIPALITY OF TALIN

0501, ք. Թալին, Գալի - 1, Հեռ.՝ 060-75-77-87, էլ. փոստ՝ talinihamaynqapetaran@list.ru
0501, t. Talin, Tel.: 060-75-77-87, E-mail: talinihamaynqapetaran@list.ru

N 2452

09 սեպտեմբերի 2026թ.

«ԴԱՇՏԵՆԵՐԳՈ» ՍՊ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ ՏՆՕՐԵՆ
ՊԱՐՈՆ ՎԱՐԴԱՆ ԴԱԴԱՅԱՆԻՆ

Հարգելի պարոն Դադայան

Ի պատասխան Ձեր 14.07.2026 թվականի գրության հայտնում եմ, որ 2026թ. օգոստոսի 20-ին, ժամը 12:00-ին ՀՀ Թալին համայնքի Դաշտադեմ բնակավայրի վարչական շենքում կայացել է հանրային լսումներ՝ «ԴԱՇՏԵՆԵՐԳՈ» ՍՊ ընկերության կողմից Դաշտադեմ բնակավայրում 110ԿՎ լարման օդային գծի ուղեգծի կառուցման նախագծային փոփոխության վերաբերյալ:

Հանրային լսումների արդյունքում համայնքը տալիս է նախնական համաձայնություն տվյալ նախաձեռնությանը:

Կից ներկայացնում եմ հանրային լսումների արձանագրությունը, տեսաձայնագրությունը և մասնակիցների ցուցակը:

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐ՝

Տ. ՍԱՓԵՅԱՆ

Կատարող՝ Քաղաքաշինության և
հողաշինության բաժնի պետ՝ Գ. Միրզախանյան
Հեռ. 093-92-05-91

◀ [Վերադառնալ](#)

Հայտարարություն

«ՆՈՎԱԼ» ՍՊԸ Հայտարարություն շրջակա միջավայրի մասին

16.07.2026 10:12:49

bbb79aa7-72ac-44f0-91e8-440c42010e65

Հայտատու	Սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություններ
Տեսակ	Հանրային ծանուցումներ
Հիմք	ՀՀ կառավարության 28.12.2023թ.-ի N 2343-Ն որոշում

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք (2014) հունիսի 21-ի ՀՕ-110-Ն Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին (Փոփոխությունները 2023 թվականի մայիսի 3) Օրենքի և «Հայաստանի հանրապետության կառավարության 2014 թվականի նոյեմբերի 19-ի N 1325-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՀ կառավարության 28 դեկտեմբերի 2023 թվականի N 2343-Ն որոշման հավելվածի համաձայն, 2026թ. օգոստոսի 20-ին ժամը 12-ին ՀՀ Արագածոտնի մարզի Դաշտադեմ բնակավայրի վարչական ղեկավարի նստավայրում տեղի կունենա Արագածոտնի մարզի Թալին համայնքի Դաշտադեմ բնակավայրում 1104Վ լարման օդային գծի ուղեգծի կառուցման նախագծային փոփոխության հանրային քննարկումը /1-ին հանրային քննարկում/:

Շահագրգիռ հանրության կողմից առաջարկությունները, դիտողություններն և կարծիքները կարող են ներկայացվել բանավոր՝ հանրային քննարկման ընթացքում, կամ գրավոր՝ 20 աշխատանքային օրվա ընթացքում՝ Թալինի համայնքապետարան կամ talinihamaynqapetaran@list.ru: tn. (+374) 060-75-77-87» :

37499397760

drnoyana@mail.ru

ԱԶԱՓՆՅԱԿ ՆԱԶԱՐԲԵԿՅԱՆ ԹՂՄ. 6Ա 18 ԲԵ.

+374 10 201439

moderator@moj.am

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Դաշտեներգո» ՍՊԸ Ընկերության կողմից ՀՀ Արագածոտնի մարզի, Թալին համայնքի
Դաշտաղեմ բնակավայրի 02-035-0127-0018, 02-035-0127-0020 և 02-035-0127-0021
կադաստրային ծածկագիր հասցեներում, արևային ֆոտովոլտային էլեկտրակայանի 110ԿՎ
լարման Օդային գծի ուղեգծի նախագծային փոփոխության ՇՄԱԳ հաշվետվության 1-ին
հանրային քննարկման:

20.08.2026թ.

Թալին համայնք.

Դաշտաղեմ բնակավայր

2026թ. օգոստոսի 20-ին ժամը 12-00-ին «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
գնահատման եվ փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք (2014) հունիսի 21-ի ՀՕ-110-Ն
Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին
(Փոփոխությունները 2023 թվականի մայիսի 3) ՀՀ Օրենքի, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության
19.11.2014թ. N 1325-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» N 2343 - Ն որոշմամբ
սահմանված կարգով տեղի ունեցավ «Դաշտեներգո» ՍՊԸ Ընկերության կողմից, նախատեսվող,
Թալին համայնքի Դաշտաղեմ բնակավայրում նախատեսվող 110ԿՎ լարման Օդային գծի
ուղեգծի նախագծային փոփոխության վերաբերյալ հանրային առաջին քննարկումը:

Հանրային քննարկմանը մասնակցում էին համայնքապետարանի ներկայացուցիչներ,
Ձեռնարկողի ներկայացուցիչներ, բնակիչներ:

Բացման խոսքով հանդես եկավ համայնքի քաղաքաշինության և հողաշինության բաժնի պետ
Գագիկ Միրզախանյանը: Նշեց, որ հանրային քննարկումը վերաբերվում է «Դաշտեներգո» ՍՊԸ
Ընկերության կողմից Դաշտաղեմ բնակավայրում նախատեսվող արևային ֆոտովոլտային
էլեկտրակայանի օդային գծի ուղեգծի նախագծային փոփոխությանը: Նշեց, որ նախկինում
սույն արևակայանի համար իրականացվել են հանրային լսումներ, այժմ նախատեսվում է
իրականացնել նախագծի փոփոխություն, որի համար իրականացվում է հանրային առաջին
լսումը:

«Նովալ» ՍՊԸ ընկերության ներկայացուցիչ Ազգանուշ Դոնոյանը ներկայացրեց, որ սույն
նախագծով նախատեսվում է Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության դրական փորձաքննական
եզրակացություն ստացած նախագծում օդային գծի ուղեգծի մասով կատարել
համապատասխան նախագծային փոփոխություն, ինչը ևս շրջակա միջավայրի վրա նոր
ազդեցություններ ունենալու դեպքում ենթակա է ՇՄԱԳ-ի և փորձաքննության:

Նախկին նախագծով ՕԳ ուղեգծի 4,8 կմ էր, նախատեսվում էր իրականացնել Դաշտաղեմ և
Թալին բնակավայրերի վարչական տարածքներով: Փոփոխված նախագծով ուղեգծի անցնում
է միայն Դաշտաղեմ բնակավայրի վարչական սահմանով և կազմում է 1925մ, միանալու է

գոյություն ունեցող 110կՎ «Ծովասար» ՕԳ-ին: Օդային գծի ուղեգիծը 2 անգամ կրճատվում է, կրճատվում է նաև հենաայունների քանակը 27-ի փոխարեն տեղադրվելու է ընդամենը 8 հենաայուն և դա առավել քան օպտիմալ լուծում է և բնականաբար հողի, լանդշաֆտի վրա տեղի կունենա ազդեցությունների էական նվազում:

Օդային գիծը նախկինի համեմատ անցնելու է նոր տարածքներով, և նկատի ունենալով, որ տարածքը հարուստ է պատմամշակութային հուշարձաններով և հնագիտական շերտերով, հնագետների կողմից մանրամասն ուսումնասիրվել է օդային գծի ուղեգիծը, տրվել է համապատասխան եզրակացություն, ինչի հիման վրա կառուցման փուլում նախագիծը իրականացնողները աշխատանքներին կներգրավեն հնագետներ, ճիշտ ճանապարհով անցնելու և հարակից տարածքներում առկա հնագիտական շերտերը չվնասելու նպատակով:

Նշեց, որ ուղեգիծը հատում է նաև գազատար, ուստի Ձեռնարկողը ստացել է «ՏՐԱՆՍԳԱԶ» ՍՊԸ-ի համաձայնությունը, միաժամանակ նախագծում պահպանվել են գազատարին վերաբերող, նորմերով ու կանոններով սահմանված բոլոր պահանջները և պայմանները:

ՇՄԱԳ-ում նախատեսվել են նաև համապատասխան միջոցառումներ Թափոնների, հողային ռեսուրսների, արտակարգ իրավիճակների, մարդու առողջության վրա հնարավոր բոլոր ազդեցությունները նվազագույնի հասցնելուն կամ բացառելուն ուղղված:

Շինարարության փուլում աշխատատեղերը 12-ն են, կարծում եմ Ձեռնարկողի կողմից հիմնականում կներգրավեն տեղի բնակչությանը: Ձեռնարկողը պատրաստակամ է նաև համայնքում և բնակավայրում մեծ ներդրումներ կատարելու:

Բնակիչները հետաքրքրվեցին աշխատատեղերով և կատարվելիք ներդրումներով, տրվեցին սպառիչ պատասխաններ:

Համայնքի ներկայացուցիչները հավանություն տվեցին նախագծի իրականացմանը:

Գազիկ Միրզախանյանը ջնդակալություն հայտնեց ներկաներին մասնակցության համար և եզրափակեց հանդիպումը:

Գազիկ Միրզախանյան

Ձեռնարկողի ներկայացուցիչ՝

Վարդան Դադայան

Ստորագրող
ՎԱՐԴԱՆ ԴԱԴԱՅԱՆ
2114790231

2026-08-20 18:17:56 GMT+04:00
Հավաստված է էԷԵՆԳ-ի կողմից

Մասնակիցների ցանկ

«Դաշտենրգո» ՄԳԸ-ի Արագածոտնի մարզի Քաղին համայնքի Դաշտաղեղ բնակավայրի 10,5 ՄվՏ հզորության արևակայանի օդային գծի կառուցման նախագծային փուլի ժամկետային ՀԱՄԿ հաշվետվության 1-ին հանրային քննարկմանը Դաշտաղեղ բնակավայր 200080 2026թ/

Գ/Գ	Անուն, Ազգանուն	Տեղեկատվություն	Հեռախոսահամար	Ստորագրություն
1.	Հայկ. Օշյան	Դաշտաղեղ բնակավայրի Կառավար	094-93-5951	Օշյան
2.	Մարգարիտ Բախյան	Մարգարիտ Բախյան	094-74-11-35	Բախյան
3.	Մարգարիտ Բախյան	Մարգարիտ Բախյան	094-88-04-81	Բախյան
4.	Մարգարիտ Բախյան	Մարգարիտ Բախյան	93-92 0591	Բախյան
5.	Մարգարիտ Բախյան	Մարգարիտ Բախյան	94 055542	Բախյան
6.	Մարգարիտ Բախյան	Մարգարիտ Բախյան	098 677 647	Բախյան
7.	Մարգարիտ Բախյան	Մարգարիտ Բախյան	091 295 797	Բախյան
8.	Մարգարիտ Բախյան	Մարգարիտ Բախյան	093 366 385	Բախյան
9.	Մարգարիտ Բախյան	Մարգարիտ Բախյան	11000425	Բախյան
10.	Մարգարիտ Բախյան	Մարգարիտ Բախյան	077240206	Բախյան
11.	Մարգարիտ Բախյան	Մարգարիտ Բախյան	098643639	Բախյան
12.	Մարգարիտ Բախյան	Մարգարիտ Բախյան	091 42 60 67	Բախյան
13.	Մարգարիտ Բախյան	Մարգարիտ Բախյան	094 69 48 03	Բախյան
14.	Մարգարիտ Բախյան	Մարգարիտ Բախյան	088-44-84-79	Բախյան
15.	Մարգարիտ Բախյան	Մարգարիտ Բախյան	098 43 94 42	Բախյան
16.	Մարգարիտ Բախյան	Մարգարիտ Բախյան	017 5258 02	Բախյան
17.	Մարգարիտ Բախյան	Մարգարիտ Բախյան	098-42-27-33	Բախյան

Հողային աշխատանքներ

Հողային աշխատանքների ժամանակ առաջանում են փոշու արտանետումներ: Դրանք առաջանում են փորման-բեռնման աշխատանքների արդյունքում՝ հիմնականում հորատող, հարթեցնող և ինքնաթափ մեքենաների: Հողային աշխատանքները իրականացվում՝

32 օր x 8 ժամ/օր = 256 ժամ:

Հաշվարկները կատարված են համաձայն “ВРЕМЕННОЕ МЕТОДИЧЕСКОЕ ПОСОБИЕ ПО РАСЧЕТУ ВЫБРОСОВ ОТ НЕОРГАНИЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ В ПРОМЫШЛЕННОСТИ СТРОИТЕЛЬНЫХ МАТЕРИАЛОВ”, Минпромстрой СССР, 1987 մեթոդակարգի հետևյալ բանաձևի.

$Q_{\Phi.Р.} = (P1 \times P2 \times P3 \times P4 \times P5 \times G \times P6 \times B) \times 10^6 / 3600$ տ/ժամ, որտեղ (նշված մեթոդակարգի աղյուսակ 1):

P1 – փոշու ֆրակցիայի բաժնեմասն է, ընդունվում է 0.05

P2 – 0-50 մ/կմ չափերով մասնիկների բաժնեմասն է տարածվող փոշու աերոզոլում, 0.02

P3 – գործակից, որը հաշվի է առնում շինարարական տեխնիկայի աշխատանքի գոտում քամու արագությունը, 1.0,

P4- գործակից, որը հաշվի է առնում նյութի խոնավությունը, 0.4¹

P5 – գործակից, որը հաշվի է առնում նյութի խոշորությունը, 0.5

P6 – գործակից, որը հաշվի է առնում տեղանքի պայմանները, 1.0

G – հանվող հողային զանգվածը:

ՕԳ-ի շինարարության ժամանակ հանվող հողի ծավալը կկազմի՝ 1755,86մ³, հաշվի առնելով հողային զանգվածների միջին տեսակարար կշիռը՝ 2897, 2տ:

Ժամում հանվող տեղափոխվող զրուների քանակը կկազմի՝

2897,2տ : 256 ժամ/շին. ժամանակամիջոց = 11,3 տ/ժամ.:

B - գործակից, որը հաշվի է առնում նյութի թափման բարձրությունը, 0.6

$Q_{\Phi.Р.} = 0.05 \times 0.02 \times 1.0 \times 0.4 \times 0.5 \times 11,3 \times 1.0 \times 0.6 \times 10^6 / 3600 = 0,37$ գ/վրկ, կամ՝

$0,37 \times 3600 \times 256 : 10^6 = 0,34$ տ/շին. ժամանակամիջոց:

Շինարարական տեխնիկայի և ավտոտրանսպորտային միջոցների շահագործում

Շինարարական տեխնիկայի և ավտոտրանսպորտային միջոցների շահագործման ընթացքում արտանետումները առաջանում են վառելիքի այրման արդյունքում:

Հիմնականում օգտագործվում է դիզելային վառելիք:

Դիզ. վառելիքի հետ կապված արտանետումները հաշվարկվում են ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության կողմից մշակված “Ավտոտրանսպորտից մթնոլորտ արտանետվող վնասակար նյութերի քանակների որոշման” մեթոդական հրահանգի² հիման վրա:

Հաշվարկը իրականացվում է ըստ ծախսվող վառելիքի քանակի, տվյալ դեպքում դա ներկայացվում է դիզելային վառելիքով:

²Մեթոդիկայում ընդունված է տրանսպորտային միջոցների դասակարգումը “Core Inventory of Emissions in Europe” (այսուհետ՝ CORINAIR)՝ “Եվրոպայում մթնոլորտային արտանետումների բազային գույքագրում” մեթոդոլոգիային համապատասխան

Ըստ նշված մեթոդակարգի, ավտոտրանսպորտի և շինարարական տեխնիկայի տեսակարար արտանետումները բերված են ստորև աղյուսակ 1-ում:

Աղյուսակ 1. Տեսակարար արտանետումներ (գ/կգ վառելիք)

Վառելիքի տեսակը	Նյութի անվանումը						
	NO2	CH	ՑՕՄ	CO	N2O	CO23	ՊՄ
Դիզելային վառելիք	42.3	0.243	8.16	36.4	0.122	3138	4.3

Շինարարության ընթացքում շահագործվելու են հորատող, հարթեցնող, ինքնաթափ մեքենաներ: Շինարարական տեխնիկայի աշխատելու է շինարարության ընթացքում մոտ 10 ամիս (260 օր, 2080 ժամ):

Հաշվի առնելով ստույգ նախագծային տվյալների բացակայությունը, հաշվարկների համար օգտագործվել են փորձագիտական գնահատականների հիման վրա ընդունված ցուցանիշները, ըստ որոնց դիզելավառելիքի քանակները հետևյալն են ընդունվել.

- շինարարական տեխնիկա՝ 0.08 տ/օր, ընդամենը՝ $0.08 \text{ տ/օր} \times 260 \text{ օր} = 20,8 \text{ տ}$;

Ընդամենը՝ 20,8 տ:

Արտանետումների հաշվարկները ըստ շահագործվող տեխնիկայի տեսակի բերված են աղյուսակ 2-ում:

Ծծմբային անհիդրիդ

Ծծմբային անհիդրիդի (SO2) արտանետումները հաշվարկվում են ելնելով այն մոտեցումից, որ վառելիքում պարունակվող ամբողջ ծծումբը լիովին վերածվում է SO2-ի: Այդ դեպքում կիրառվում է CORINAIR գույքագրման համակարգի բանաձևը.

$ESO_2 = 2 \sum ks_b$, որտեղ՝

ks-ը վառելիքում ծծմբի միջին պարունակությունն է՝ 0.002 տ/տ

b –ն վառելիքի ծախսն է՝ 20,8 տ/շինժամ

$SO_2 = 2 \times 20,8 \times 0.002 = 0.0832 \text{ տ/շին. ժամ} / 0,01 \text{ գ/լրկ/}$:

Աղյուսակ 13. Շահագործվող տեխնիկայի և շին հրապարակի անկազմակերպ փոշու արտանետումների հաշվարկի արդյունքները

Վնասակար նյութը	Տեսակարար արտանետումները, գ/կգ	Արտանետումները	
		գ/լրկ	տ/շին. ժամանակահատված: /2080 ժամ/ 256 հողային աշխ.

³ Ածխածնի երկօքսիդը, ըստ ՀՀ օրենսդրության, չի հանդիսանում վնասակար նյութ և ենթակա չէ նորմավորման, համապատասխանաբար հետագա հաշվարկներում հաշվի չի առնվել:

CO (ածխածնի մոնօքսիդ)	36.4	0.1	0,74
CH (ածխաջրածիններ)	0,243	0.0006	0.005
NO2 (ազոտի օքսիդներ, երկօքսիդի հաշվարկով)	42.3	0.1175	0,87
ՊՄ (պինդ մասնիկներ)	4.3	0.01	0,07
Ծմբային անհիդրիդ		0,01	0,0832
Անկազմակերպ փոշու արտանետում		0,37	0,34

Հավելված 10 ՀՀ տարածքային կառավարման ներթափառուցվածքների նախարարության գրությունը,

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԵՎ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐԻ
ՏԵՂԱԿԱԼ

Երևան-0010, Հանրապետության հր. Կառավարական տուն 3

№ ՔՂ/30.2/29477-2026

ՀՀ Արագածոտնի մարզի Թալին համայնքի
ղեկավար Ս.Սափեյանին

Ի պատասխան Ձեր՝ 21.07.2026 թվականի
N 1979 գրության

Հարգելի՛ պարոն Սափեյան

Ուսումնասիրելով Դաշտադեմ բնակավայրի վարչական տարածքում
էլեկտրամատակարարման անցկացման փաստաթղթերը և հաշվի առնելով
«Ճանապարհային դեպարտամենտ» հիմնադրամի մասնագիտական եզրակացությունը՝
հայտնում ենք հետևյալը.

ըստ ներկայացված փաստաթղթերի՝ վերգետնյա էլեկտրական մալուխի անցման
հենասյուների տեղադիրքը՝ ըստ Հ-62, /Մ-1/-Թալին-Քարակերտ-Շենիկ-Բագարան- ՀՀ
սահման հանրապետական նշանակության ճանապարհի ապահովում է ՀՀԾՆ 32-01-2022
«Ավտոմոբիլային ճանապարհներ» ՀՀ շինարարական նորմերի 150-րդ կետով սահմանված
պահանջը:

Հիմք ընդունելով վերը նշվածը՝ ՀՀ տարածքային կառավարման և
ենթակառուցվածքների նախարարությունը ներկայացված փաստաթղթերին տալիս է
դրական եզրակացություն:

Միաժամանակ, նշված աշխատանքների կատարման ժամանակ անհրաժեշտ է
պահպանել հետևյալ պայմանները.

1. Էլեկտրական մալուխի ուղեգծի անցկացման ժամանակ անհրաժեշտ առաջնորդվել ՀՀ կառավարության 21.04.2023 թվականի N 592-Ն որոշմամբ սահմանված տեխնիկական կանոնակարգերով,

2. աշխատանքների ժամանակ ճանապարհային նշաններով կահավորման սխեմա համաձայնեցնել ՀՀ ներքին գործերի նախարարության հետ,

3. շինարարական աշխատանքների կատարման ժամանակ ճանապարհի ա. հատվածով երթևեկության անվտանգության համար պատասխանատու կառուցապատողը:

Տեղեկացնում ենք նաև, որ ՀՀ կառավարության 2008 թվականի սեպտեմբերի 11 թիվ 1025-Ն որոշման կարգի 10-րդ կետին համապատասխան՝ համայնքի ղեկավարը < տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության կողմից տրամադրված եզրակացության և տեխնիկական պայմանների հիման վրա մշակված փորձաքննություն անցած նախագծային փաստաթղթերը պետք է ներկայացնի նախարարության համաձայնեցմանը:

Восстановимая подпись

X

ՔՐԻՍՏԻՆԵ ՂԱԼԵՉՅԱՆ

Հարգանքով՝

Подписано: GHALECHYAN KRISTINE 5504770076

Ք. Ղալեչյան

Ժամանակավոր պաշտոնակատար

Կարարող՝ Վ.Աշոյան, Ճանապարհային ոլորտի քաղաքականության վարչություն
Հեռ.010 515151

ՀՔաղդասարյան, «Ճանապարհային դեպարտամենտ» հիմնադրամ
Հեռ.010 511391/209/

Activate Windows

Վճարման հանձնարարական N 18358

Ամսաթիվ/Ժամ 8 սեպտեմբեր 2026թ. 11:59 Կատարողի ՊԿ

Վճարող	«ԴԱՇՏԷՆԵՐԳՈ» ՍՊԸ		ԴԵԲԵՏ	Գումարը(թվերով)
SՀՏ Կոդ	13 01017345	ՀՎՀՀ	h.N	
Վճարողի բանկը	«ԱԿԲԱ ԲԱՆԿ» ԲԲԸ «Արմենիա» մասնաճյուղ ք. Երևան	Կոդ 22041	220410128205000	300,000.00 AMD
Շահառու	ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարություն		ԿՐԵԴԻՏ	
Կոդ			h.N	
Շահառուի բանկ	ՀՀ կենտրոնական բանկ ք. Երևան	Կոդ 10300	900005000196	

Գումարը տառերով՝ Երեք հարյուր հազար Դրամ 00 լումա

Նպատակ՝ Օդային գծերի նախագծային փոփոխություն

Շահառուին վճարման ամսաթիվ՝

Միջնորդավճար 100 ՀՀ դրամ

Կ.Տ.	Հաճախորդի ստորագրությունները	Ձևակերպված է ACBA-ONLINE համակարգով	08/09/2026
	✓	Գործարքի կոդ	250340209
		Կատարման ամսաթիվ՝	
		08/09/26	eFO 72-03-02/3#3

